

Nom ENP	Nom Àrea	GRAU D'ESPECIALITZACIÓ FUNCIONAL				
		1	2	3	4	5
21.- Punta Negra-Cala Mitjana	21.1.- Cala Brafí					
	21.2.- Cala Estreta	Altres				
	21.3.- Cala Mitjana	Fondeig Altres				
	21.4.- Cala sa Nau	SPM Pesca	Fondeig			
22.- Parc Natural de Mondragó	22.1.- Caló des Burgit	Picnic				
	22.2.- Fonts de n'Alis	SPM Ciclisme Picnic Fondeig	Hípica			
	22.3.- S'Amarador	SPM Picnic Fondeig				
23.- Cap de ses Salines	*23.1.- S'Almunia-es Castellet					
	23.2.- Es Marnols i Cala Figuereta					
	23.3.- Es Caragol i far de ses Salines	SPM Pesca Altres		Fondeig		
	23.4.- Cala en Tugores	Fondeig				
	23.5.- Es Carbó	SPM				Fondeig
	23.6.- Platja d'es Dolç	SPM			Fondeig	
24.- Es Trenc- Salobrar de Campos	24.1.- Platja de s'Estanyol-ses Arenes - es Coto	Picnic Altres	SPM	Fondeig		
	24.2.- Es Trenc				Fondeig Altres	SPM
	24.3.- Sa Ràpita- Son Durí - es Murters	Motorit. Fondeig			SPM	
25.- Marina de Lluçmajor	25.1.- Racò de s'Estany		Ciclisme Caravan.	Motorit.		Pesca
	25.2.- Cala Pi	SPM Pesca		Fondeig		
	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc		Motorit.			
26.- Cap Enderrocat	26.1.- Bellavista - Caló Fort	Ciclisme	Motorit.			
	*26.2.- Davallador de ses Olles	SPM Ciclisme Picnic Fondeig	Passeig Caravan.			Pesca
	*26.3.- Hotel Delta	Ciclisme Acamp.			Caravan.	Picnic
27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa		Passeig Motorit.				Ciclisme Pesca
28.- Cap de Cala Figuera- Refeubeix	28.1.- Cala Falcó	Picnic Acamp. Caravan. Pesca			Motorit.	
	*28.2.- Cala Belladona					
	28.3.- Cala Figuera, far i cra.	Ciclisme Acamp. Fondeig Pesca				
	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	Fondeig Pesca Altres				
	28.5.- Portals Vells	Picnic Acamp. Altres			Fondeig	Pesca
	* 28.6.- Àrea Recreativa de Son Ferrer		Picnic			
29.- Cap Andritxol	Caló des Monjo	Ciclisme Pesca				
30.- Cap des Llamp						
31.- Es Saluet						
32.- Massis de Randa	32.1.- Gràcia					
	32.2.- Sant Honorat					
	32.3.- Cura	Caravan.	Passeig			
	32.4.- Montsió	Passeig				
	32.5.- Castellitx					
33.- Es Fangar						
34.- Sant Salvador-Santuari	34.1.- Sant Salvador	Picnic			Passeig	
	34.2.- Santuari					
35.- Puig de Ses Donardes						
36.- Consolació						
37.- Puig de Sant Miquel						
38.- Son Cos						
39.- Garriga de Son Caulelles						
40.- Puig de Son Seguí		Ciclisme				
41.- Puig de Sant Nofre						

Nom ENP	Nom Àrea	GRAU D'ESPECIALITZACIÓ FUNCIONAL				
		1	2	3	4	5
42.- Puig de Bonany		Passeig				
43.- Puig de Santa Magdalena		Passeig Ciclisme Acamp.	Altres			Picnic
44.- Na Borges						
45.- Calicant						
46.- Barrancs de Son Gual i Xorrijo						
47.- Serra de Tramuntana	47.1.- Cala Figuera	Fondeig				
	47.2.- Cala en Gossauba	Fondeig				
	47.3.- Cap de Formentor far	Passeig				
	47.4.- Cala Bóquer					
	47.6.- Cala en Basset	Acamp.	Fondeig Pesca			
	47.7.- Talaia d'Albercutx					
	47.8.- Mirador den Parietti	Passeig				
	47.11.- Serra de na Buguesa: cementiri de sa Vileta, Son Vida, Pedreres de Son Quint i Son Muntaner	Motorit.	Ciclisme Altres			
	47.12.- Àrea Recreativa de la Cometa Negra	Picnic				
	47.13.- Àrea d'acampades de Lluc i Son Amer					Acamp. Caravan.
	47.14.- Àrea Recreativa des Pixerells	Picnic Acamp.				
	47.15.- Àrea Recreativa de Manut	Acamp. Caravan.			Picnic	
	47.16.- Àrea Recreativa de Ca s'Amitger			Picnic		
	47.17.- Barranc de Biniaraix	Passeig	Ciclisme			Altres
	47.18.- Camí del puig de Massanella	Passeig	Acamp. Motorit.			Hípica
	47.19.- Sa Calobra	SPM Acamp. Pesca Altres				Passeig
	47.20.- Camí de s'Arxiduc-Teix	Passeig Acamp.	Ciclisme			
	47.22.- Castell d'Alaró		Passeig Ciclisme			
	47.23.- Cala Egos					
	47.25.- Es Freu de Coanegra	Acamp.				
	47.26.- Cala Castell					
	*47.27.- Es Cavalls					
	47.28.- Coll de sa Gramola					
47.29.- Sa Comuna de Bunyola	Passeig Ciclisme	Picnic				
47.30.- Cala Murta	Fondeig					
* 50.- Cala Morlanda i Cala Petita	Pesca					

Per a l'ús de **bany** (que a les taules figura com SPM, que és l'acrònim amb el qual abreviam les activitats de sol, platja i mar), destaquen quatre conjunts d'àrees (v. mapa núm 5):

1.- Les platges verges de Campos i ses Salines. Es tracta de les platges naturals que assoleixen un nombre més elevats d'usuaris. L'índex de Nelson atorga graus apreciables a set àrees, destacant es Trenc amb valor màxim (5), sa Ràpita amb valor alt (4) i s'Estanyol-ses Arenes amb valor 2.

2.- Les platges verges d'Artà i Capdepera: Cala Agulla, que puntua amb valor màxim (5), platja de sa Mesquida, que puntua amb índex 2 i Cala Torta, d'índex 1.

3.- El tercer conjunt d'àrees s'articula entorn del reducte de platja protegida des Comú de Muro, juntament amb altres dues platges de la Badia d'Alcúdia (Son Bauló i sa Canova). La seva puntuació màxima és de dos al cas des Comú, lluny dels pesos dels dos conjunts anteriors.

4.- Tres platges de Santanyí i s'Algar de Felanitx puntuen també per damunt de la mitjana, però per davall del valor de la mitjana més una desviació estàndard, quedant, per tant, amb índex u.

Solament cal afegir sa Calobra i el Davallador de ses Olles que no incloem a cap dels quatre conjunts destacats i que tenen valors u.

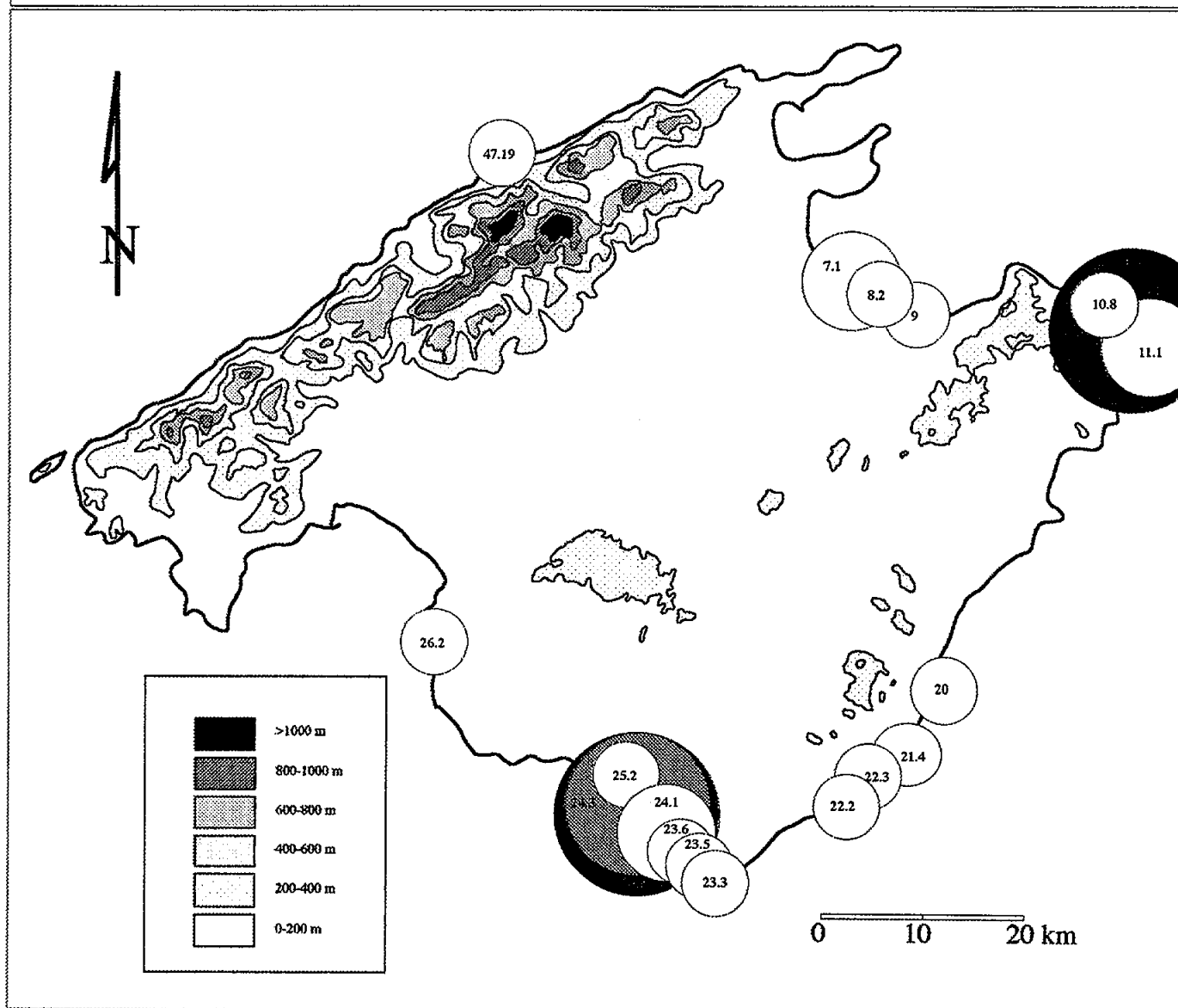
Les preferències dels banyistes es decanten clarament pels pocs arenals protegits, que són un reclam essencial del nostre turisme. D'altra banda, gairebé cap cala s'allibera de rebre banyistes, tot i que les xifres elevades que s'assoleixen a les platges dificulten la seva puntuació rellevant.

Des d'un altre enfocament, hi han poques platges protegides poc freqüentades. Les que encara es lliuren de la pressió recreativa són les menys accessibles, que és causa també de la manca d'instal·lacions i serveis.

Mapa núm 5, d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

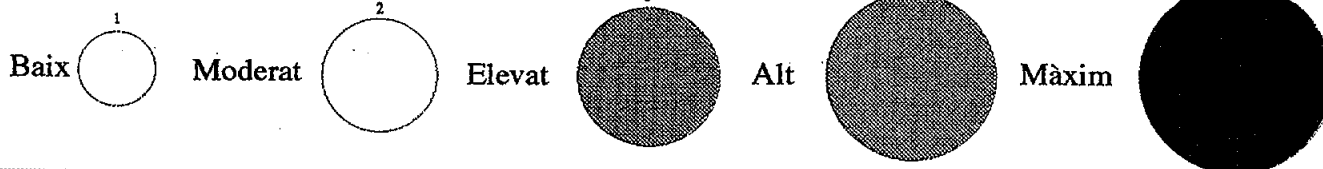
Tipologia: ús de bany

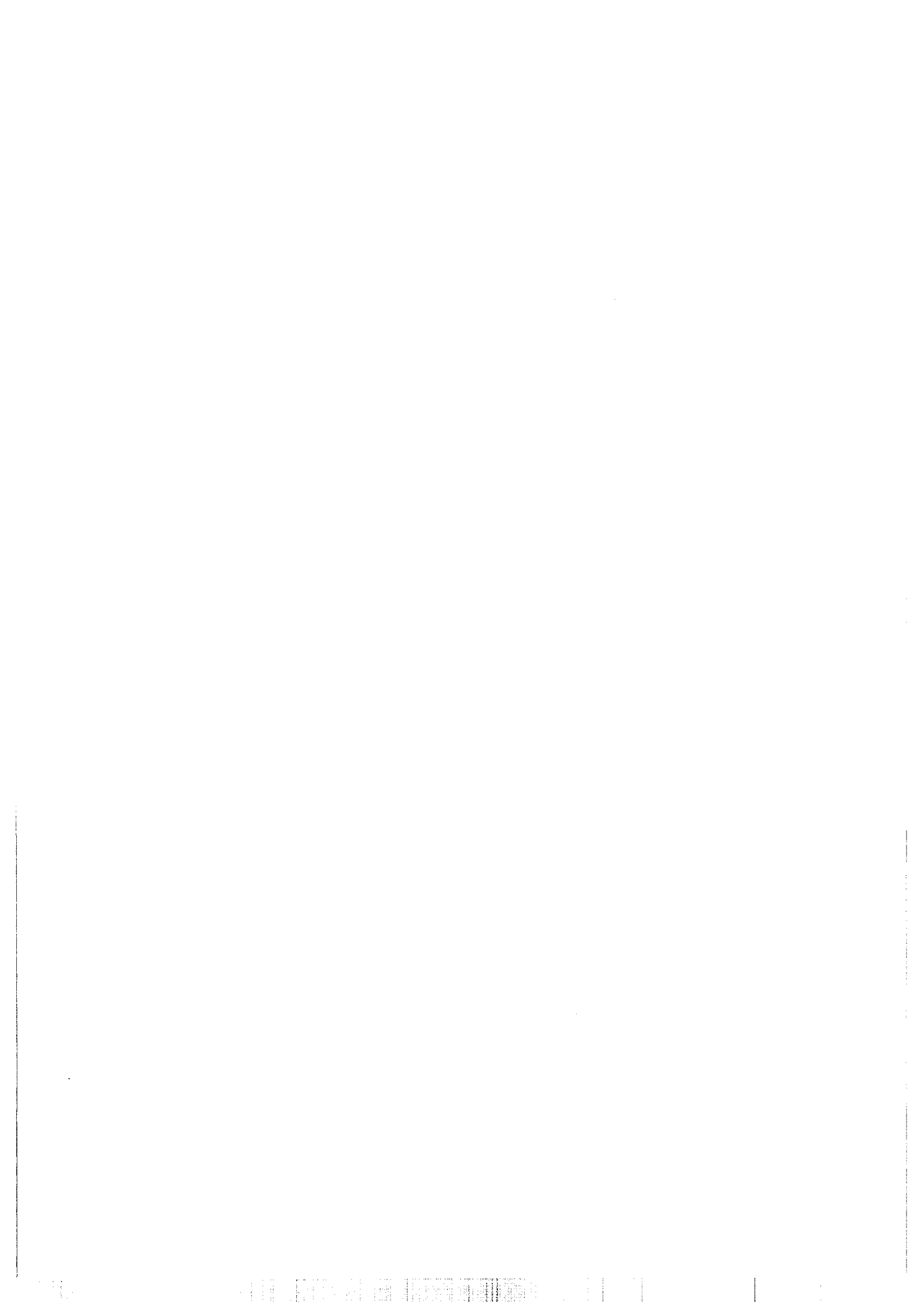
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montis-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragot i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parieti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Fixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amítger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binirarix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Fret de Conegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Un gran nombre d'àrees presenten qualche grau d'especialització funcional per a l'ús de passeig²⁴ (v. mapa núm 6):

* Cal destacar la popularitat de sa Calobra, que és l'única que assoleix el grau cinquè de l'índex. Sa Calobra s'inclou a l'excursió amb autocar més popular (v. 3), des d'on visiten s'Olla, que és l'àrea propiament objecte d'anàlisi per part nostra. D'aquest mateix tipus, lligats a l'atractiu paisatgístic de la mar i d'altres elements naturals trobam els casos de sa Punta de n'Amer i el Davallador de ses Olles, amb índex dos, i es Carnatge, el mirador den Parietti i el far del Cap de Formentor, amb grau u.

* La segueixen un conjunt d'ermites amb diferents graus: el puig de Sant Salvador, amb grau d'afluència alt (4) i que també reb un nombre elevat d'excursions turístiques en autocar; Cura i el Castell d'Alaró amb grau dos; i quatre més amb grau u: Puig de Maria, l'ermita de La Victòria, Monti-sion, Bonany i Santa Magdalena.

* Ja només amb grau baix (1), trobam els tres itineraris d'excursions que hem inclòs a la nostra anàlisi: el Barranc de Biniaraix, el Camí del Puig de Massanella i el Camí de s'Arxiduc a es Teix.

* Solament resta per ressenyar sa Comuna de Bunyola, de grau u, que se'ns perfila com àrea de recolecció molt freqüentada per la seva proximitat a Palma.

En termes generals es tracta d'indrets d'atractiu turístic, amb ús massiu, focalitzat sobre elements patrimonials, sobretot ermites.

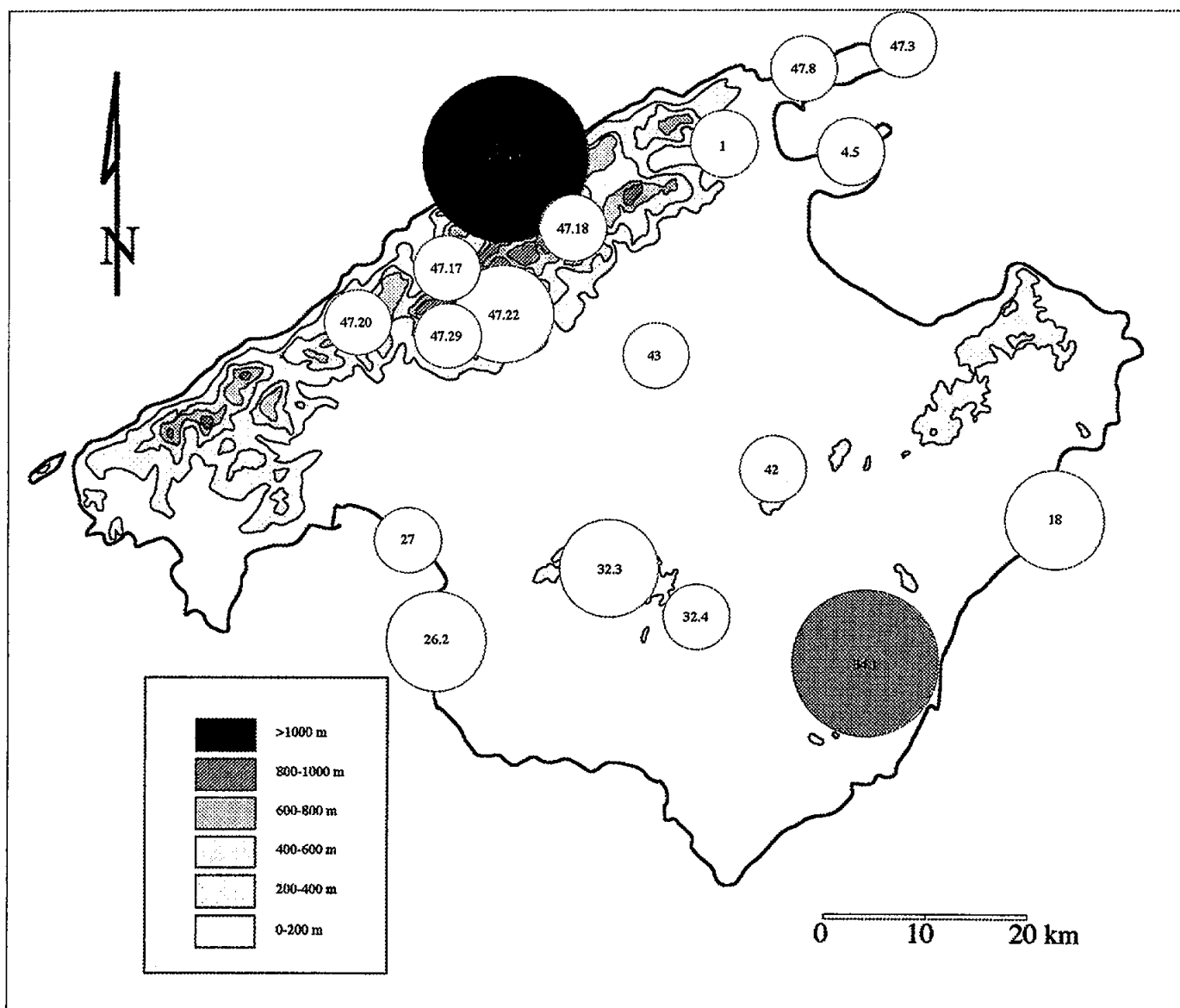
²⁴ S'ha d'entendre que s'han comptabilitzat els usuaris en activitat contemplativa, de visita turístico-recreativa que es trobaven concentrats a l'AURIMN. Per tant, l'excursionisme i el passeig -escampat, esporàdic, més informal i a discreció- queda exclòs i es tracta, com a activitat extensiva, a l'apartat 3.3.

Mapa núm 6 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

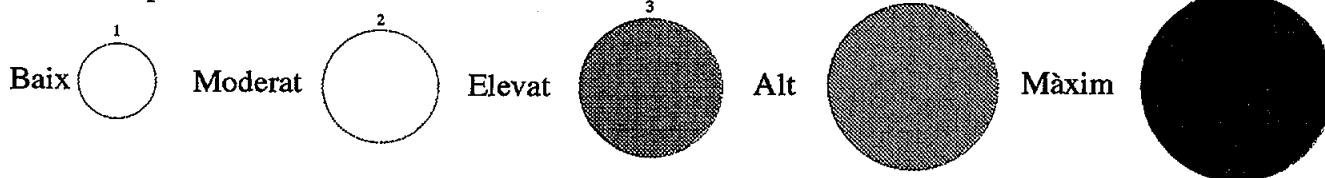
Tipologia: ús de passeig

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

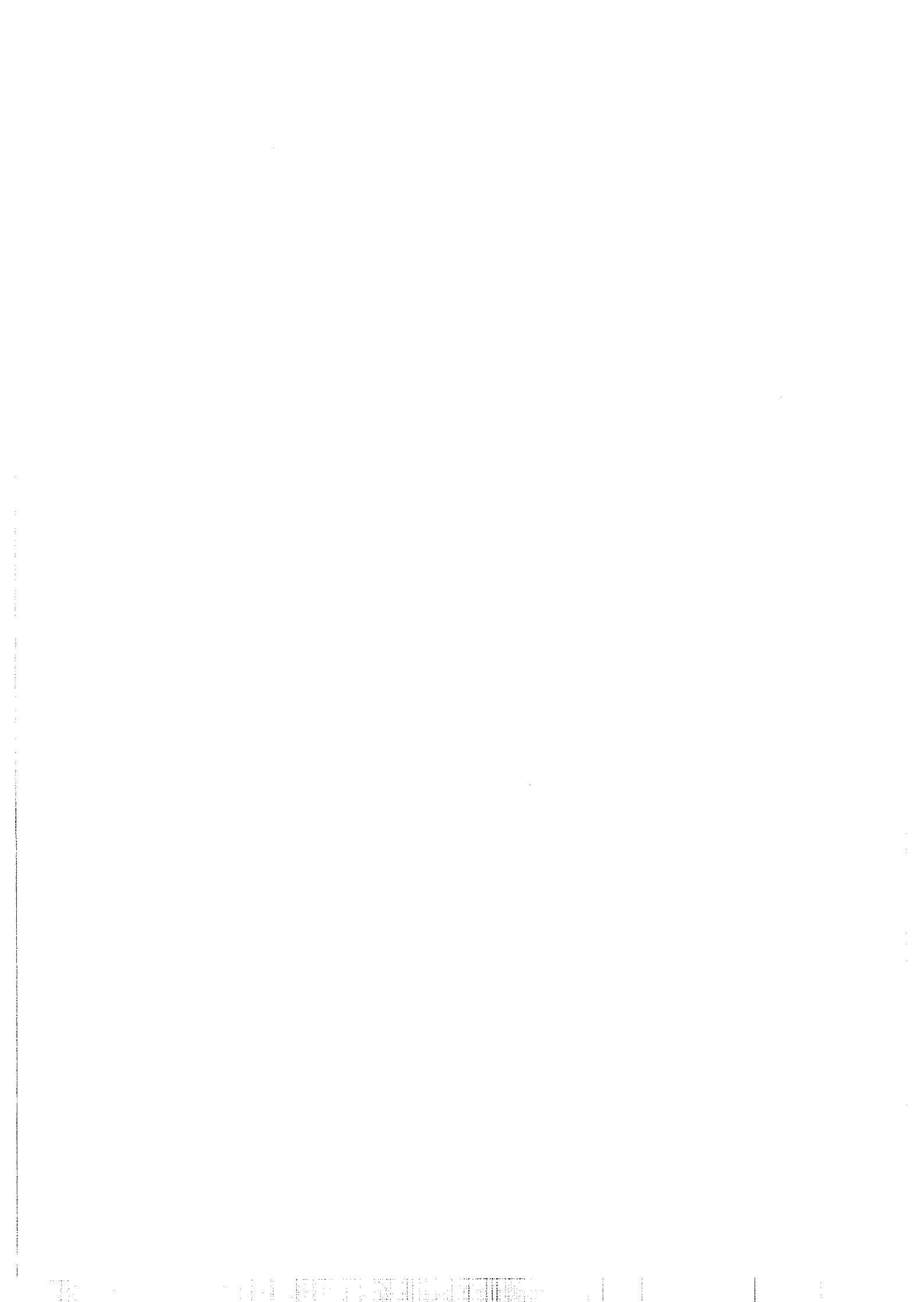
1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Monti-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Als	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Area d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Calocamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenales d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amiger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniraix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer, es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Píota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

El **ciclisme de camp a través** se'ns presenta amb els graus màxims (5) als casos de sa Punta de n'Amer i des Carnatge (v. mapa núm 7). La gran majoria d'àrees que presenten especialització en aquest ús coincideixen amb aquestes dues primeres en tractar-se d'àrees periurbanes i litorals.

Amb grau dos, manquen àrees de puntuacions intermitges, s'acomoda a aquesta mateixa categoria l'àrea del racó de s'Estany, i amb grau u: s'Illot, es Coll Baix, les coves de Sant Martí, es Comú, es Dolç, Cala Moltó, s'Algar, Fonts de n'Alis, l'Hotel Delta-es Puigderrós, el Davallador de ses Olles, Bellavista, el Cap de Cala Figuera i el Caló des Monjo.

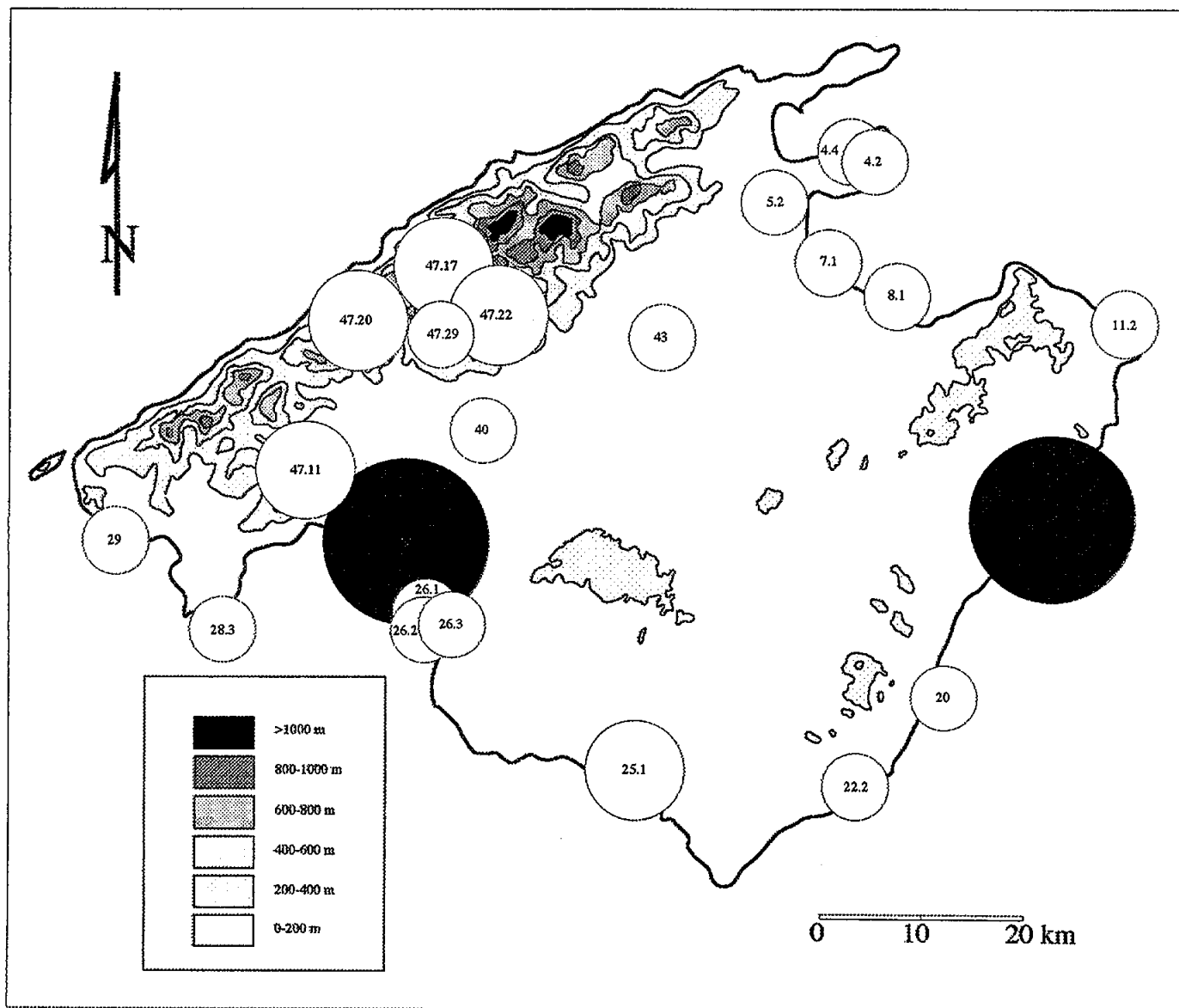
D'altra banda, diferenciam un altre grup d'àrees de muntanya on el ciclisme és més esportiu, de les quals tenen grau dos: la Serra de na Burguesa, el Barranc de Biniaraix, el Camí de s'Arxiduc al Teix i el Castell d'Alaró; i amb grau u: el Puig de Son Seguí, el Puig de Santa Magdalena i sa Comuna de Bunyola.

Mapa núm 7 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

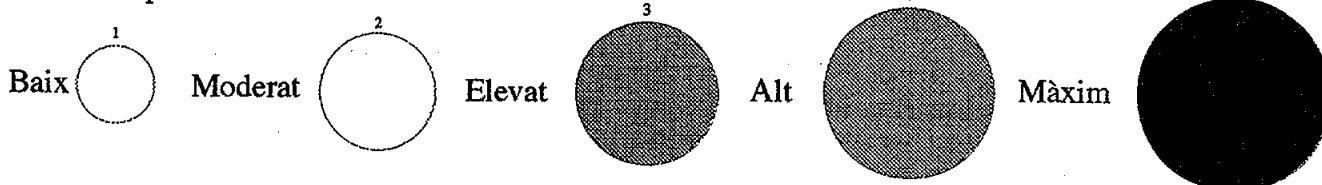
Tipologia: ús de ciclisme de camp a través

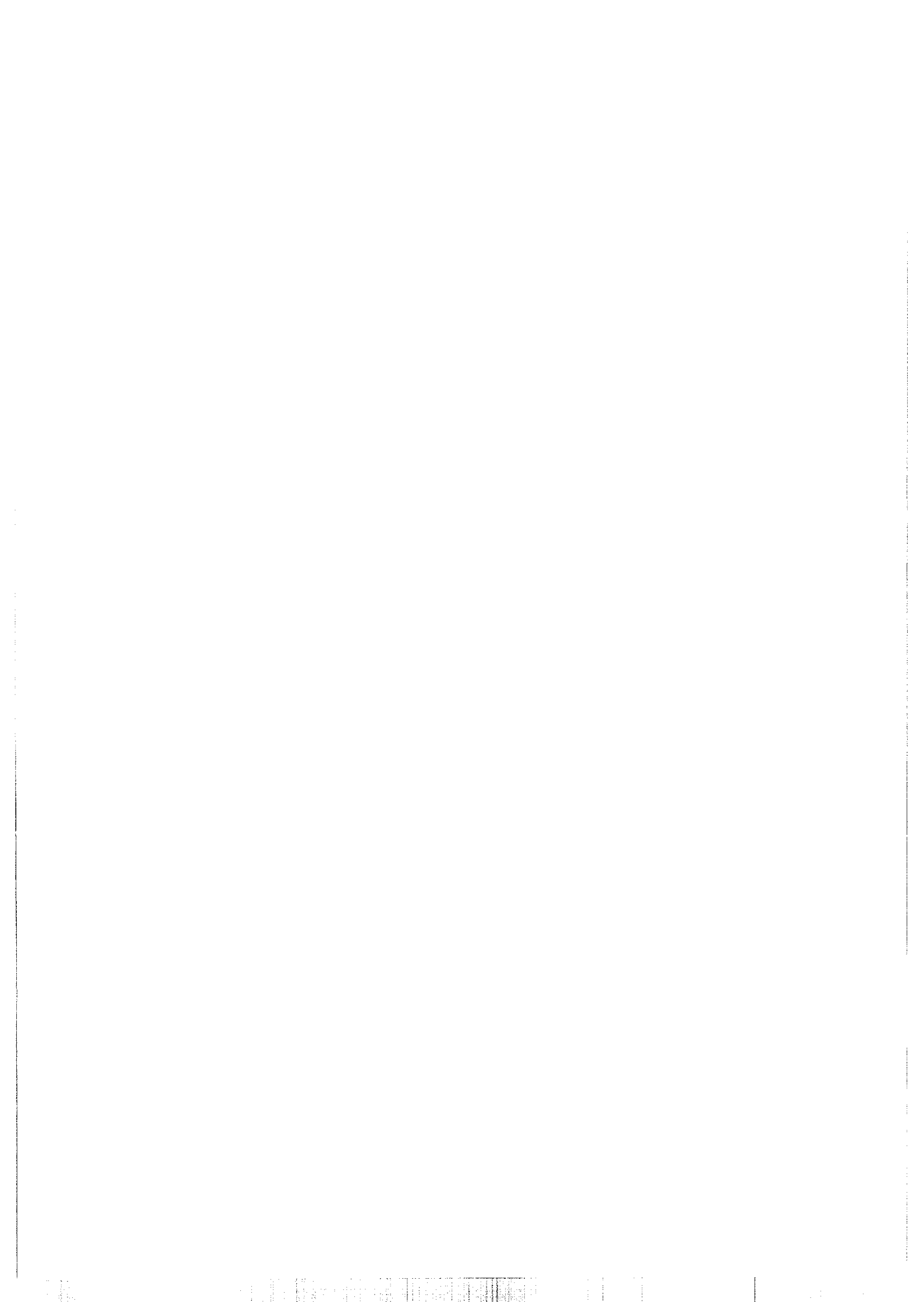
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montis-sion
3.- Punta de Mauresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Segut
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alís	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador de n'Arrieta
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenens	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murtres	47.13.- Àrea d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Fivarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binirarix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falçó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Elvissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

L'hípica se'ns ha manifestat amb valors elevats principalment a àrees d'entorn turístic intensiu, és a dir, ENP situats a prop d'importants complexos turístics de les costes de Llevant i de les badies d'Alcúdia i Pollença (v. mapa núm 8). Destaca amb el valor màxim (5) sa Punta de n'Amer, seguida de Cala Agulla, amb valor 3, Fonts de n'Alis i les Coves de Sant Martí amb valor dos i altres cinc àrees amb valor u.

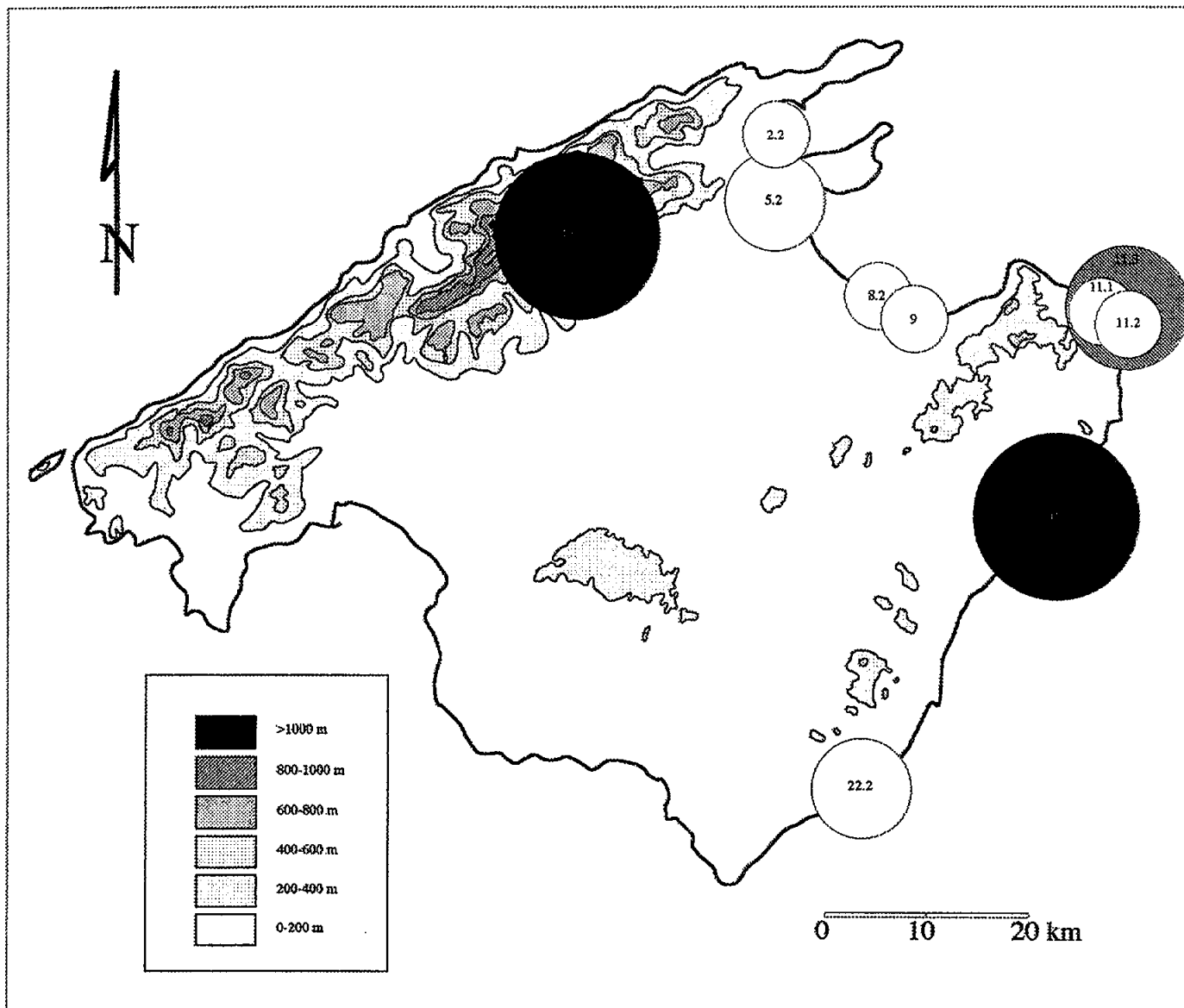
Cal dissociar el cas del Camí del Puig de Massanella, on els recomptes atorguen el grau màxim (5) d'especialització per aquest ús, donat que tot i tenir un ús massiu, sembla que es tracta d'excursions esporàdiques, a diferència de la resta d'àrees on l'afluència de genets és més continuada.

Mapa núm 8 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

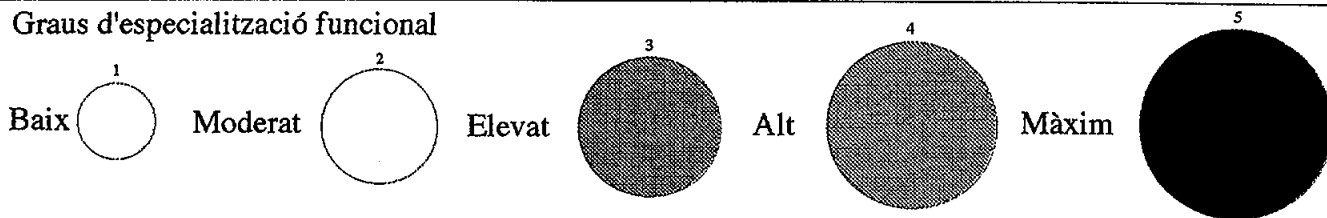
Tipologia: ús d'hípica

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montí-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Segut
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Cornú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenens	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Fixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniraix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falçó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Pel que fa a l'ús de **picnic**, la seva distribució geogràfica ens diferencia cinc conjunts d'àrees (v. mapa núm 7):

- * La Serra de Tramuntana, bàsicament el conjunt de Lluc, el Puig de Santa Magdalena i la Comuna de Bunyola.

- * Els dos extrems de la Badia de Palma: a l'entorn del Cap Enderrocat i del Cap de Cala Figuera.

- * El Cap des Pinar i es Comú de Muro a prop d'Alcúdia.

- * Les platges i cales de Capdepera i Artà.

- * I un grup més lax, d'àrees de menor pes l'extrem sud-oriental de l'illa.

Atenent a les seves característiques geogràfiques i jerarquitzades segons els valors dels seus índex, aquestes mateixes àrees es poden agrupar com:

- * Àrees recreatives o de picnic oficials, de muntanya o interior, encapçalades pel Puig de Santa Magdalena, amb valor màxim (5), Manut (valor 4), Ca s'Amitger (valor 3), sa Comuna de Bunyola i Son Ferrer (valor 2) i tres més amb valor u: Sant Salvador, la Cometa Negra i es Pixarells.

- * A la costa o molt a prop d'ella i sense instal·lacions oficials, llevat de dos casos, tenim les àrees de: l'Hotel Delta-es Puigderrós (valor 5), Cala Agulla (valor 4), Alcanada-es Pi Tort (valor 3), s'Illot i es Comú de Muro (que són les excepcions on s'hi troben instal·lacions oficials de picnic) amb valors 2, i deu àrees més amb valor u: Cala Mitjana, Cala Torta, Platja de sa Mesquida, Caló des Burgit, s'Amarador, Fonts de n'Alis, s'Estanyol-ses Arenes, Davallador de ses Olles, Cala Falcó i Portals Vells.

L'agrupació segons el segon criteri ens constata la dissociació existent entre l'oferta oficial d'àrees de picnic, situada a propietats públiques -que es troben a monts d'utilitat pública, inicialment reservats a l'explotació forestal- orientades a atendre les demandes d'oci hivernal, que és més tradicional²⁵; i les àrees "espontànies", on els recreacionistes, gairebé exclusivament residents, ocupen intersticis marginals -com ara urbanitzacions fallides, sistemes dunars o voreres de carretera.

Les àrees de picnic espontànies es localitzen a prop de la mar, a indrets amb ombra, generalment amb pinar, com per exemple a l'hotel Delta-es Puigderrós, Cala Agulla o Alcanada. La no oficialitat d'aquest ús i la seva competència amb d'altres usos, que reporten més beneficis als propietaris dels terrenys i a les autoritats municipals (com ara la urbanització o l'emplaçament de quioscos de platja), el fa itinerant forçat. Com es pot comprovar a l'addenda de l'apèndix, molts d'indrets que s'havien

---

²⁵ O el que és el mateix, que s'adapta millor a l'estereotip d'àrea de picnic dels Parcs nord-americans, com ara el que s'ens inculca amb els dibuixos animats de l'onso Yogui.

popularitzat com àrees de picnic han perdut aquest ús per mor de la seva urbanització o per l'aparició de conflictes amb els propietaris dels terrenys²⁶.

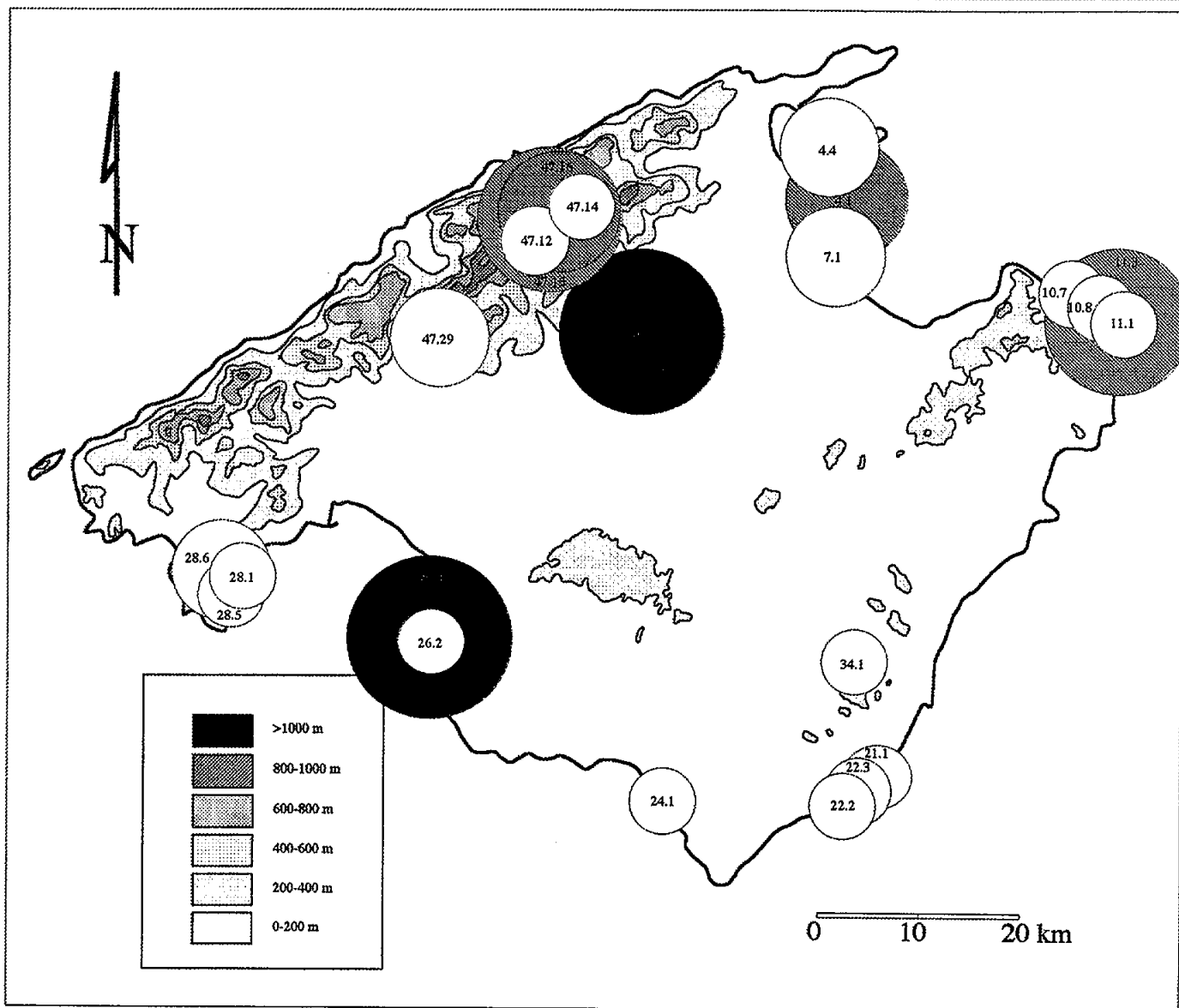
---

²⁶ Aquest és un cas il·lustratiu de la marginalitat del lleure a la natura, com també es dona amb l'acampada i el passeig. La causa principal d'aquesta irrellevància és que els seus beneficis són més socials que no pecuniaris. És a dir, la població resident, que és la que bàsicament en gaudeix, treu profit d'aquests usos, però sense produir gaires beneficis als propietaris o a les autoritats locals.

Mapa núm 9 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

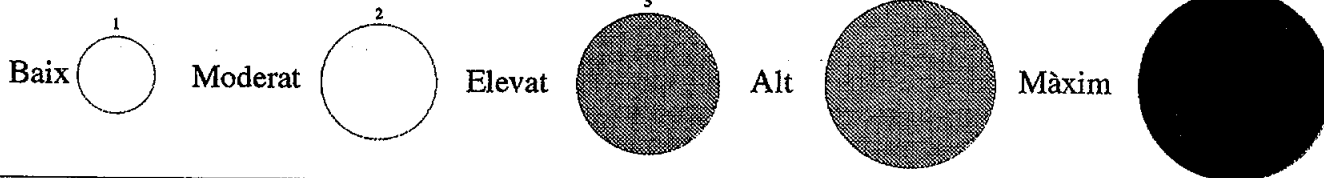
Tipologia: ús de picnic

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montú-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcandada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fons de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Basset
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'acampades de Lluc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binlariix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderroà	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agullia	28.1.- Cala Falçó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

L'ús d'**acampada** (v. mapa núm 10) atorga un alt grau d'especialització a les àrees de Lluc i dels seus voltants: l'Àrea d'Acampades de Lluc amb valor màxim (5), el Camí del Puig de Massanella amb valor moderat (2) i dues àrees més amb valors baixos (1): les Àrees Recreatives des Pixarells i de Manut. També a l'àmbit muntanyós i d'interior, trobam el Puig de Santa Magdalena, el Camí de s'Arxiduc al Teix i es Freu de Coanegra.

La resta d'àrees, amb puntuacions rellevants per aquest ús, tenen valor u, i es situen a la costa: ses Caletes, es Coll Baix, es Dolç-Son Real, Cala Torta, Cala Barques, Hotel Delta-es Puigderrós, Cala Falcó, Portals Vells, Cap de Cala Figuera i Cala en Basset. Tot i no assolir puntuacions elevades, s'ha de considerar el fet que, en aquest cas, l'Àrea d'Acampades de Lluc distorsiona la mostra, situant el llistó, de la mitjana del nombre d'usuaris, molt alt. L'Àrea d'Acampades de Lluc és semi-oficial i parcialment regulada, la resta és "espontània" i la concentració de tendes de campanya no sol ésser elevada.

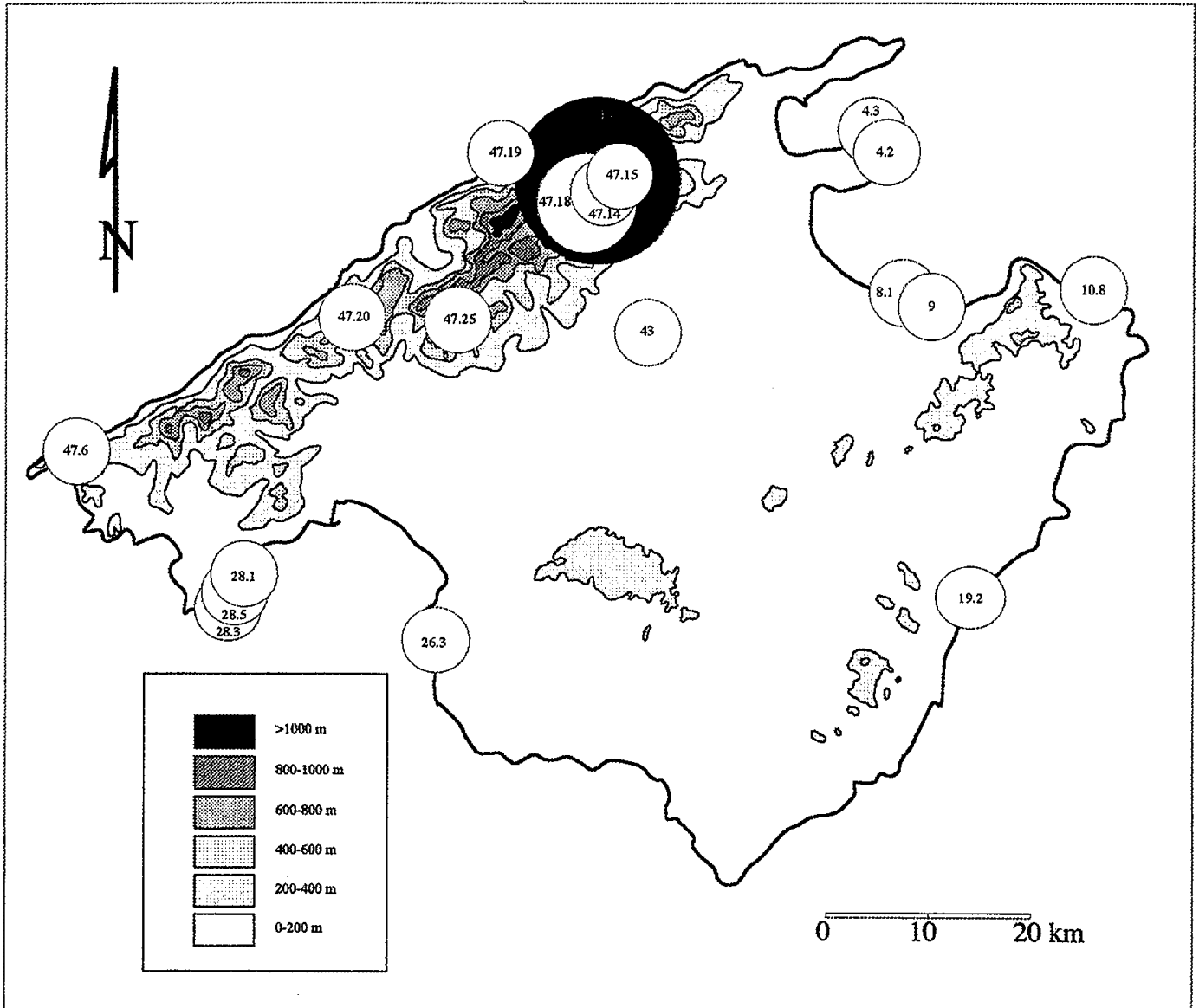
En termes generals, les dades d'usuaris amb que hem elaborat els índex d'especialització funcional donen elevats nivells de biaix i curtosi²⁷. Aquest és, però, el cas més accentuat, amb un biaix de 1.869 i una curtosi de 113.269, identificant una distribució molt sesgada i leptocúrtica (EBDON, 1982). Aquestes característiques fan poc adequada l'aplicació de classificacions a partir de la mitjana i de la desviació estàndard. Per aquesta raó destaquen tant els dos casos amb més acampadors i perden rellevància la resta d'àrees, 17, que puntuen amb ús baix.

---

²⁷ El biaix medeix el grau de concentració de la masa dels valors d'una distribució a un costat o un altre de la mitjana i la curtosi medeix el grau de concentració dels valors a una part de la distribució de freqüència.

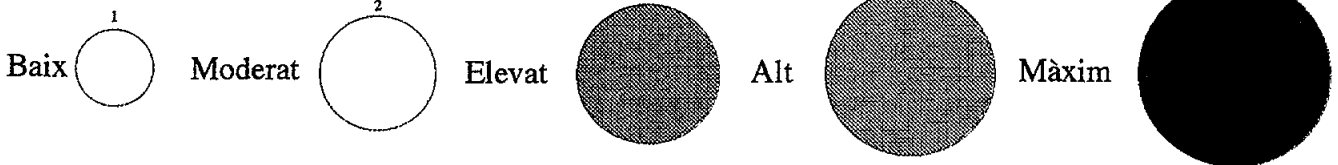
Mapa núm 10 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca
Mapa d'especialització funcional
Tipologia: ús d'acampada

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montis-ion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusens	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Tronc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lliuc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binlarix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Molitó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer, es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Amb l'ús d'**acampada amb caravanes** es fa palesa la igualació dels resultats de les mostres, a diferència del cas anterior. Destaquen clarament tres emplaçaments d'índex alt i màxim (v. mapa núm 11):

* Cala Agulla, amb valor 5. L'acampada amb caravanes és induïda pel gestor d'un restaurant ubicat al ben mig de la zona dunar.

* L'Àrea d'Acampades de Lluc, amb valor 5, i l'Àrea Recreativa de Manut, amb valor 1. Es tracta d'àrees de picnic oficials on l'acampada és tolerada i mínimament gestionada.

* L'Hotel Delta-es Puigderrós, amb valor 4, i el Davallador de ses Olles, amb valor 2. L'acampada, a l'igual que el picnic, és espontània, aprofitant l'existència dels vials d'una urbanització fallida i del balneari de l'Hotel Delta.

La resta d'àrees amb puntuacions per aquest ús tenen valors 1 i 2, i es corresponen a indrets on l'accessibilitat i l'aplanament del terreny afavoreixen l'aparcament de caravanes: Platja de Can Cap de Bou (2), s'Illot (2), Alcanada (2), Son Mascaró-Caloscamps (2), Cala Torta (1), sa Punta de n'Amer (1), Racó de s'Estany (2), Cala Falcó (1) i Cura (1).

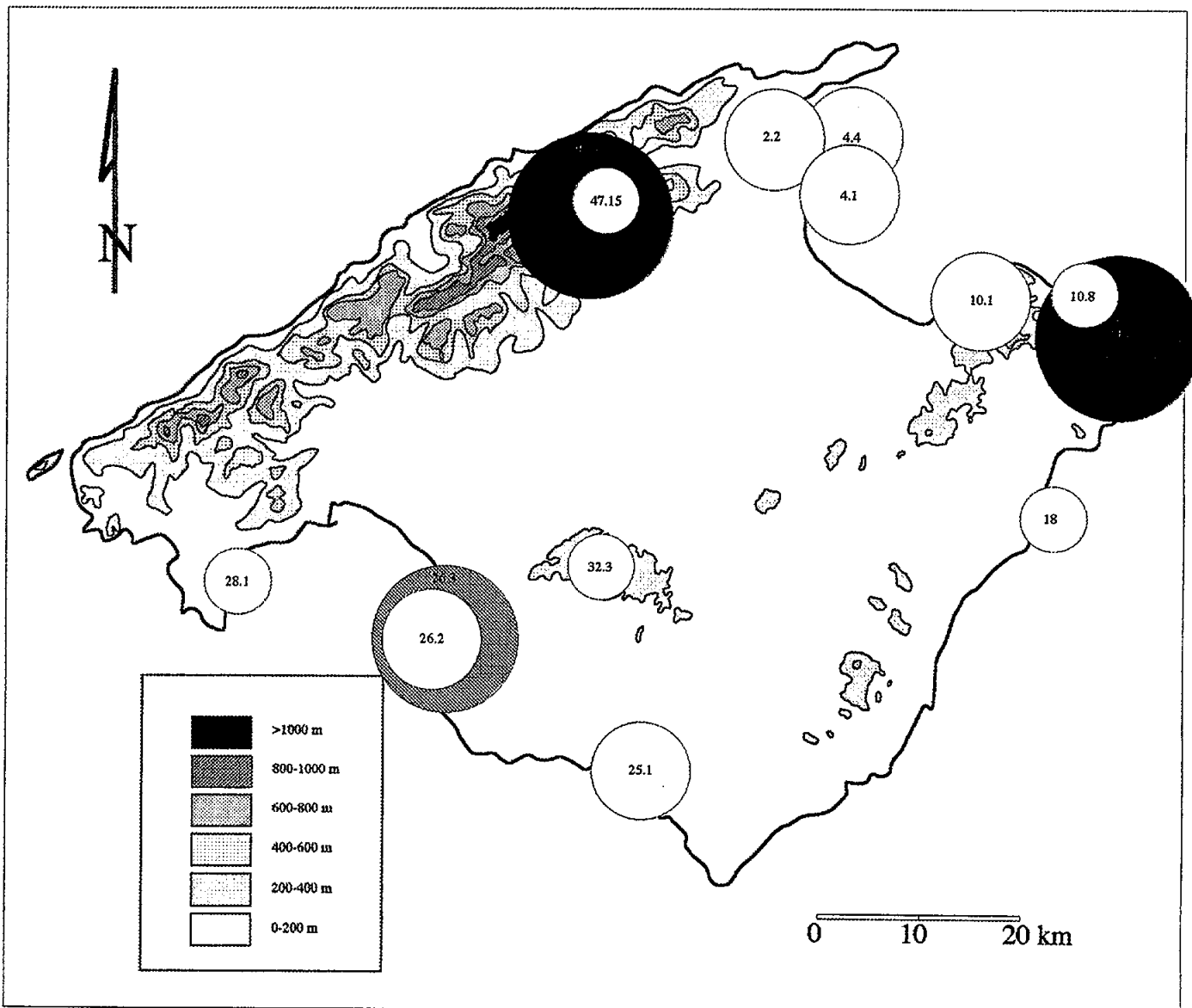
Les preferències es decanten per localitzacions de litoral amb arbrat.

Mapa núm 11 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

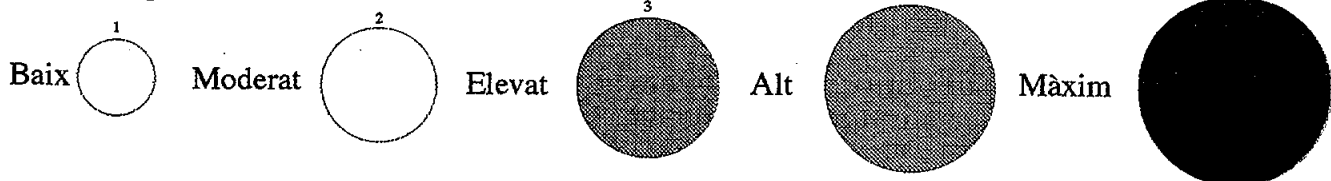
Tipologia: ús d'acampada amb caravanes

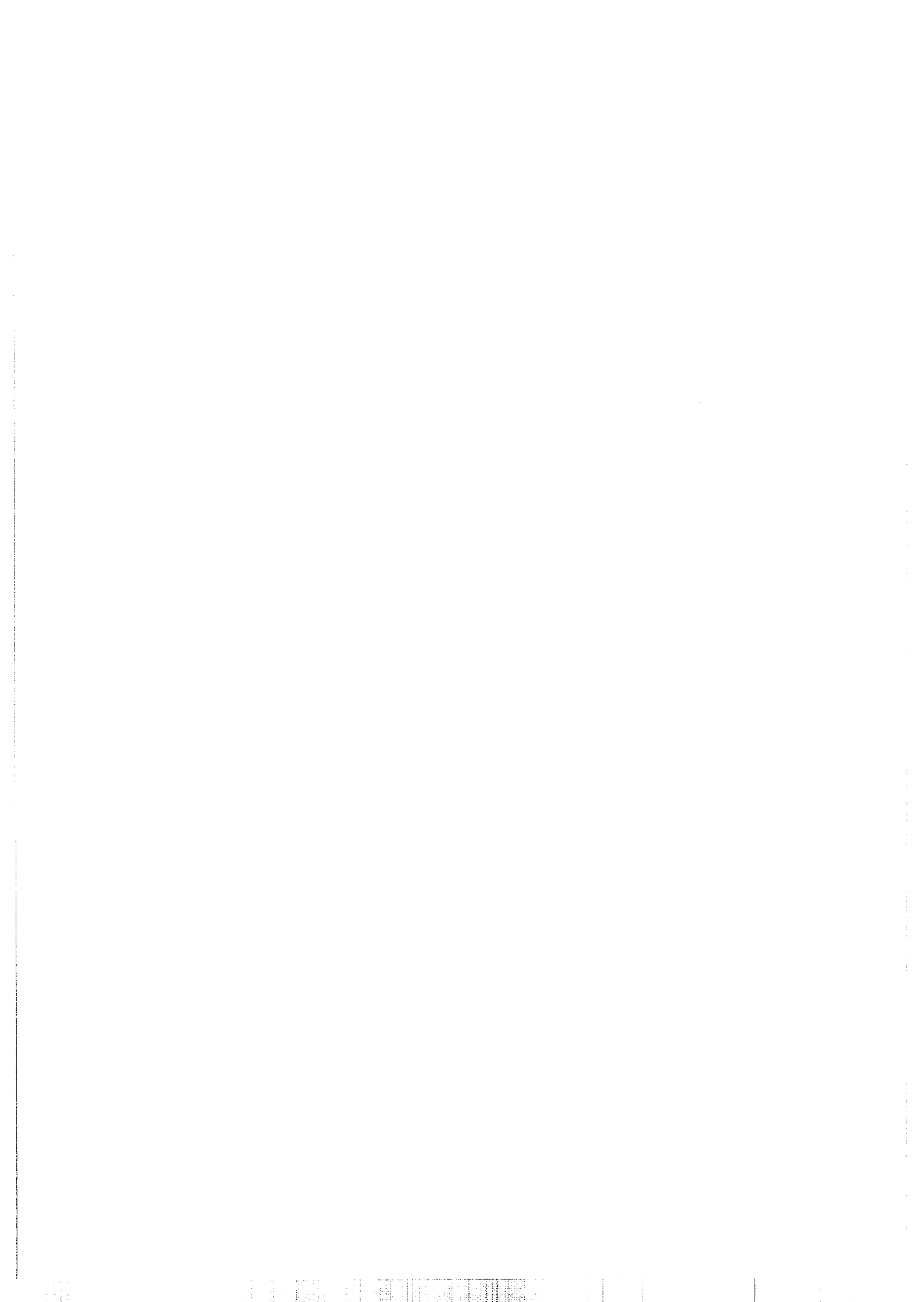
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Monti-sion
3.- Punta de Mauresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fons de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Farietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Duri - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala PJ	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniraix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davaliador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coli den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer; es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Els nostres registres de **trànsit motoritzat** a les AURIMN ens mostren una estreta relació d'aquesta activitat amb àrees litorals, amb motivacions de passeig i d'accés a la mar per realitzar activitats de bany (v. mapa núm 12). Destaquen fortament els casos de sa Punta de n'Amer i de s'Algar amb valors màxims (5); seguits per Cala Falcó, amb valor 4 i el Racó de s'Estany, amb valor 3. La resta d'àrees tenen valors 1 i 2, situant-se a les Badies de Palma i d'Alcúdia, on la costa és més accessible. Cal destacar Cala Torta, que puntua amb valor 2, que forma part d'itineraris turístics amb grups de tot-terreny.

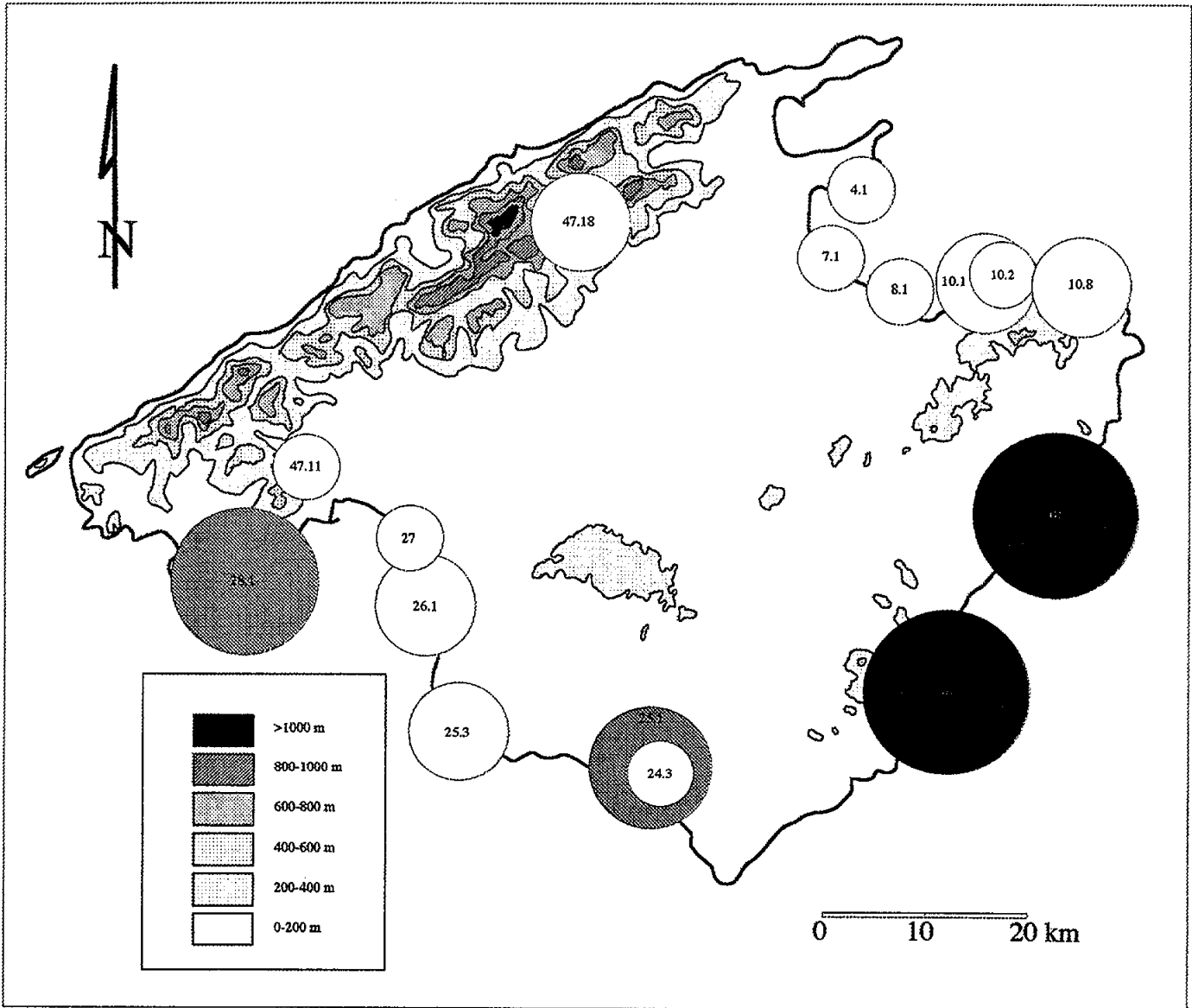
Només dos àrees són d'interior: el Camí del Puig de Massanella, amb valor 2, on es realitzen excursions organitzades amb vehicles de tot terreny per turistes, i la Serra de na Burguesa, de trànsit motociclista, protagonitzat per ciutadans de Palma.

Mapa núm 12 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

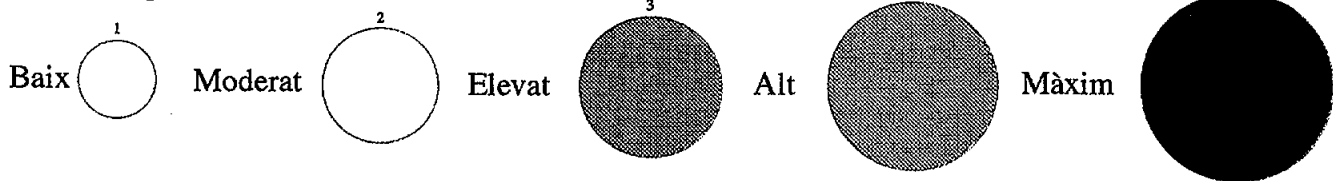
Tipologia: ús de trànsit motoritzat

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Mont-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Jugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Calotocamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniarax
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilot	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6*.- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

El **fondeig i avarament d'embarcacions** es dona a la quasi totalitat de les AURIMN analitzades (v. mapa núm 13).

Assenyalarem principalment l'afluència massiva de navegants a les platges de Campos i ses Salines, on es concentra l'única àrea amb valor 5, es Carbó; dues amb valor 4: es Dolç i es Trenc; dues amb valor 3: s'Estanyol-ses Arenes i es Caragol; i dues amb valor 1: sa Ràpita-Son Durí i Cala en Tugores. La coincidència de grans concentracions de banyistes i d'embarcacions esportives dona lloc a l'aparició de greus conflictes d'ús²⁸.

Altres AURIMN de l'entorn de la Badia de Palma mostren concentracions d'embarcacions, sobretot Portals Vells, amb valor 4, Cala Pí, amb valor 3, i Cala en Basset, amb valor 2.

L'àrea de les Badies d'Alcúdia i Pollença té un elevat nombre d'àrees amb valors rellevants, destacant Alcanada, amb valor 4, i Cala de s'Estret-es Caló, amb valor 3.

Per últim, ressenyar concentracions moderades a les cales de Manacor, on destaca Cala Barques amb valor 2, Felanitx, on destaca Cala sa Nau, també amb valor 2 i Santanyí.

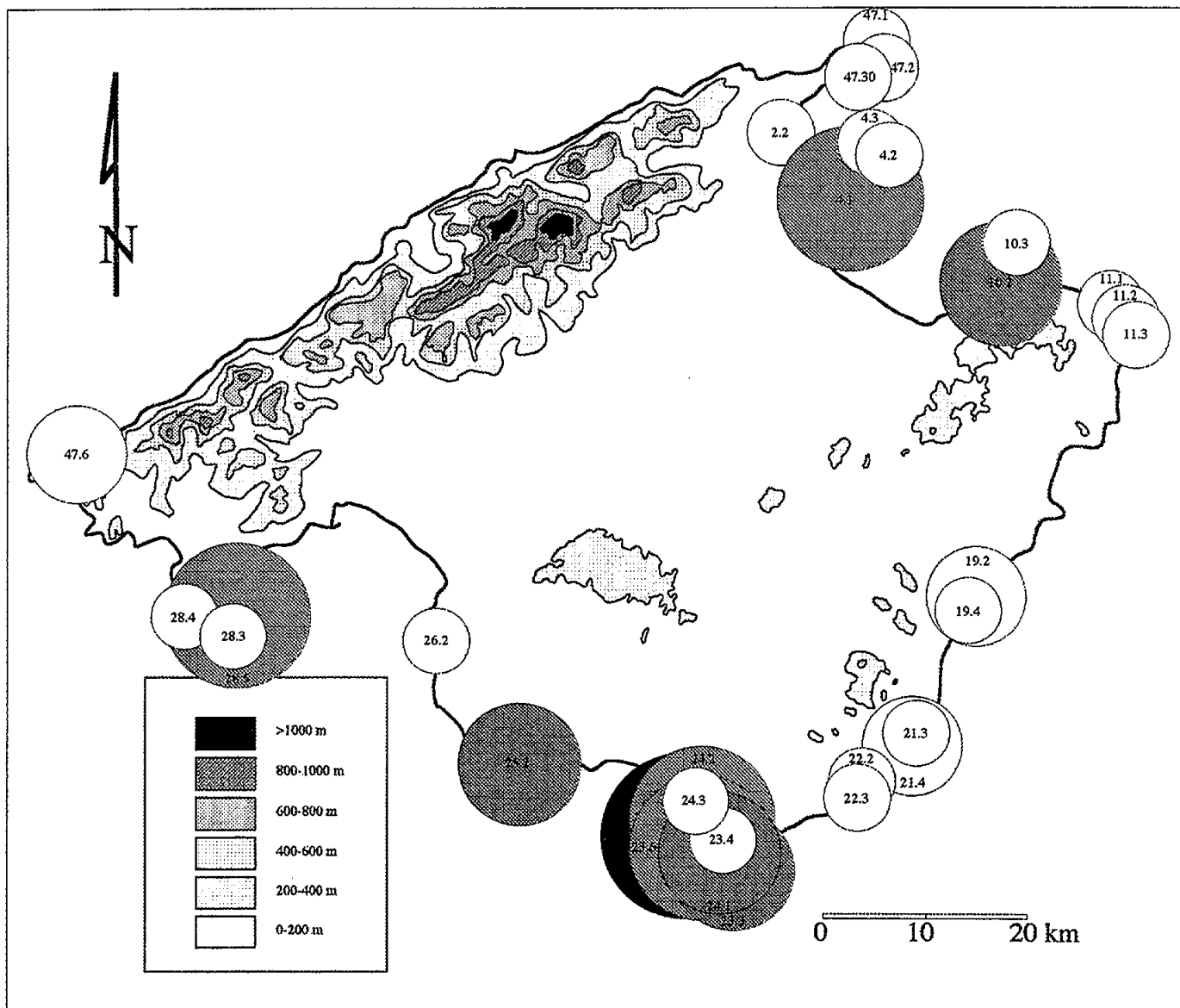
²⁸ En canvi, al cas de Cala Agulla, on es donen concentracions de banyistes tan elevades com a es Trenc, no hi acudeixen tantes embarcacions esportives, no apreciand-se tants conflictes d'ús.

Mapa núm 13 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

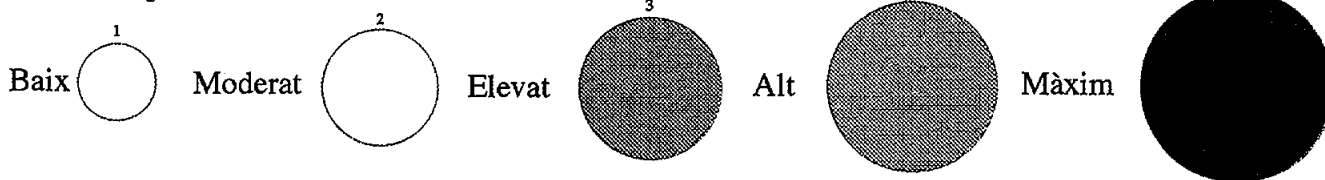
Tipologia: ús de fondeig i avarament d'embarcacions

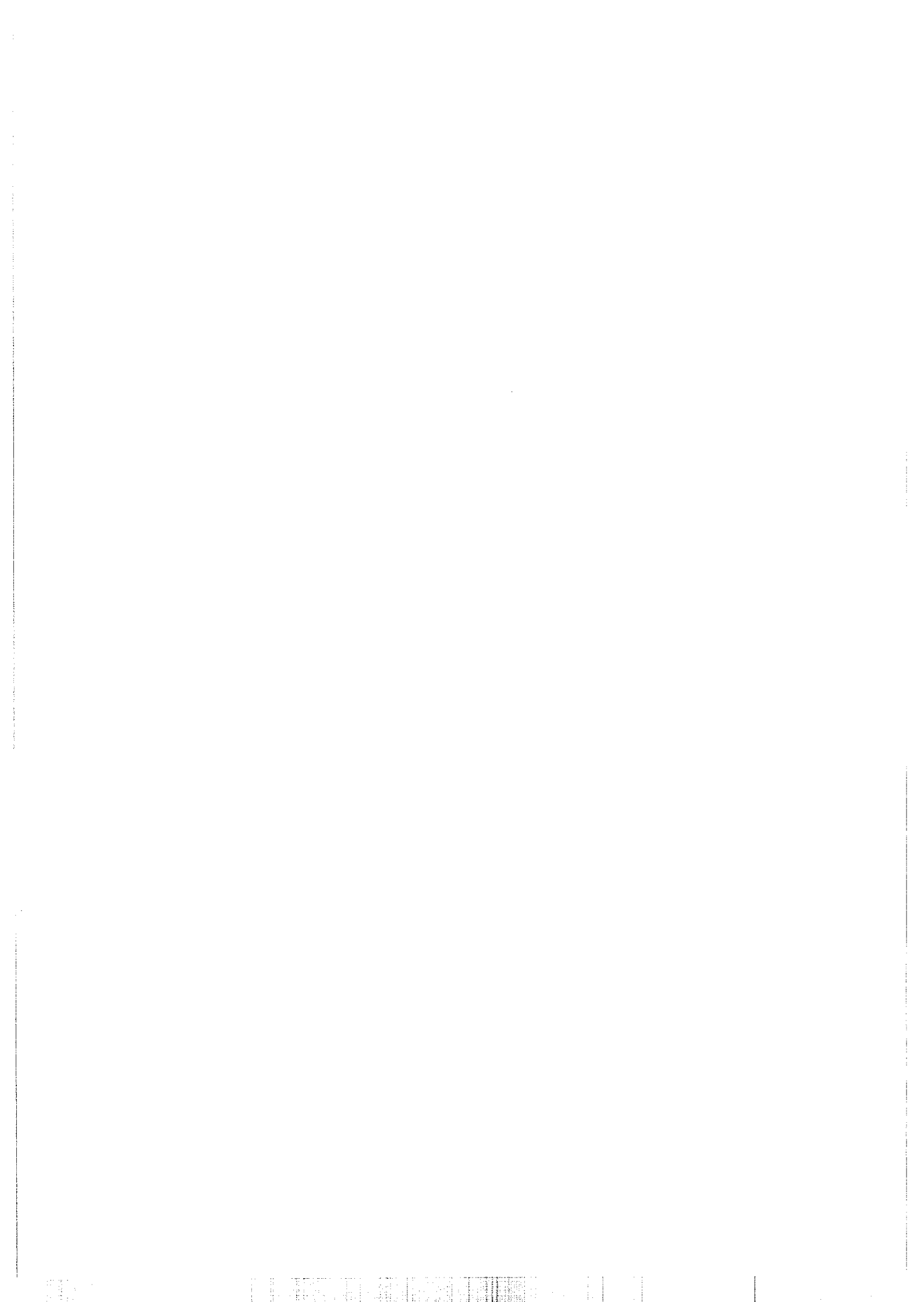
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montú-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fons de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Erunta	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Yugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Basset
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniaiaix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Flata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Molló	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Ploia	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

El nombre de **pescadors de canya a la costa** fa destacar cinc AURIMN amb valors màxims (5) (v. mapa núm 14):

* Tres d'elles properes a Palma: es Carnatge, el Davallador de ses Olles i Portals Vells.

* El Racó de s'Estany, on s'hi realitzen competicions de pesca de roquer.

* Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa.

Llevat del cas del Racó de s'Estany, els pescadors que trobarem eren particulars, és a dir, no organitzats. Els clubs de pescadors de roquer fan entrenaments organitzats i competicions a indrets concrets, que són bons de conèixer per les senyes numèriques que hi deixen pintades a terra. N'hem trobat a sa Punta de n'Amer i a Vallgornera, on no coincidirem, però, amb la realització de cap entrenament o competició.

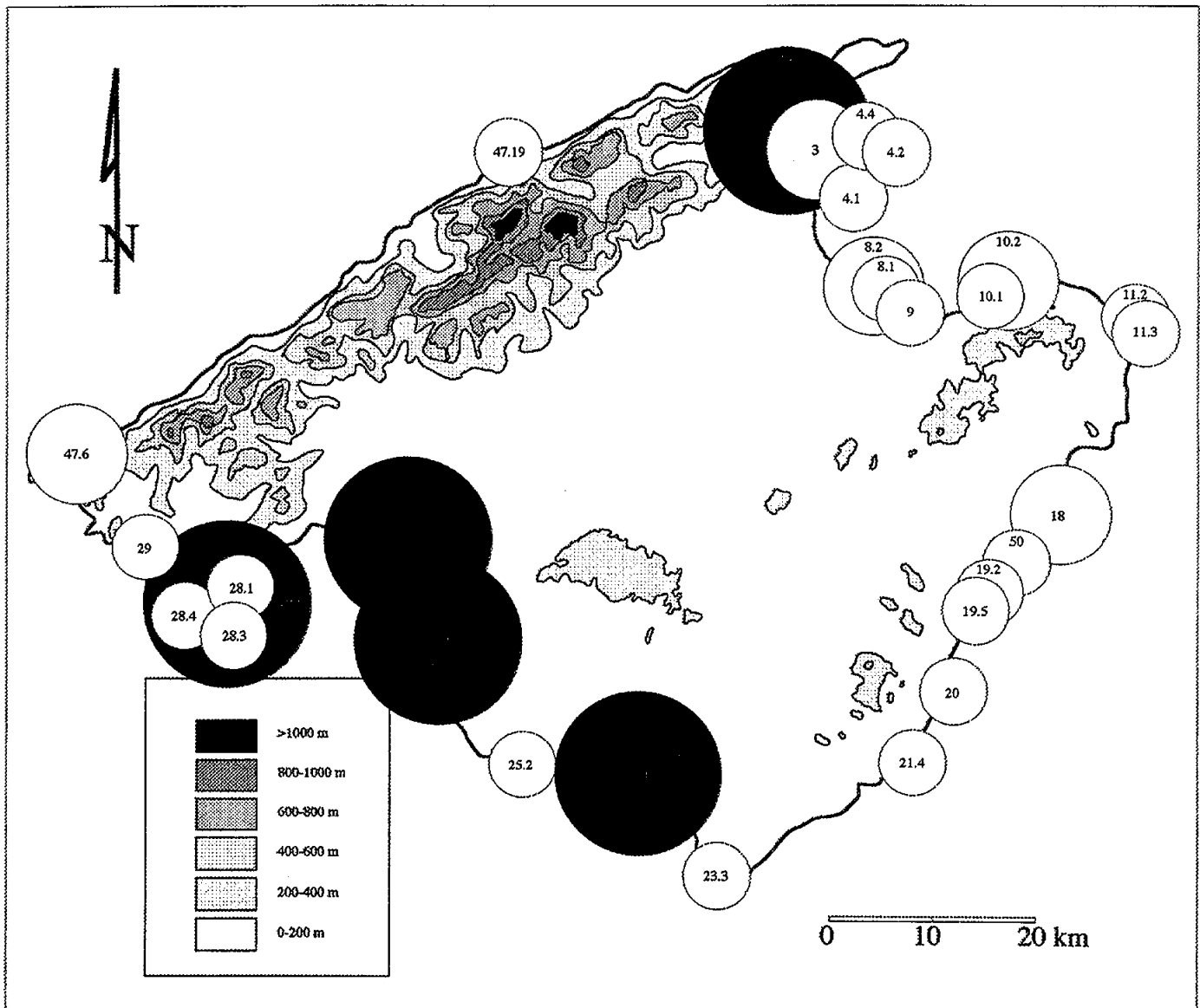
Molts d'altres indrets, a més dels propers a les AURIMN mostrejades, són utilitzats per realitzar aquesta activitat. Com ja hem reiterat, els usos nàutics precisen d'una anàlisi específica i no lligada als accessos i punts d'atracció terrestre, com s'ha plantejat al nostre estudi, que a aquest respecte es limita a ser una aproximació.

Mapa núm 14 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

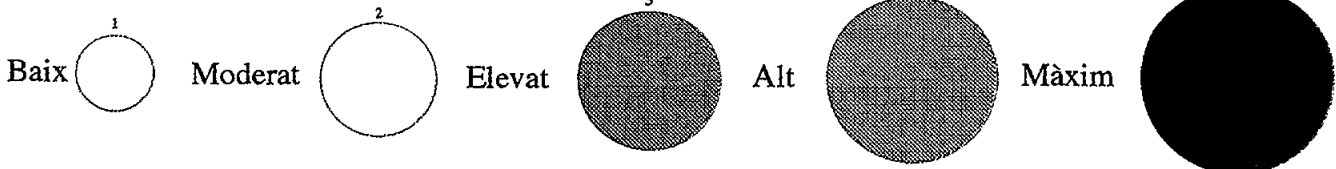
Tipologia: ús de pesca

Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

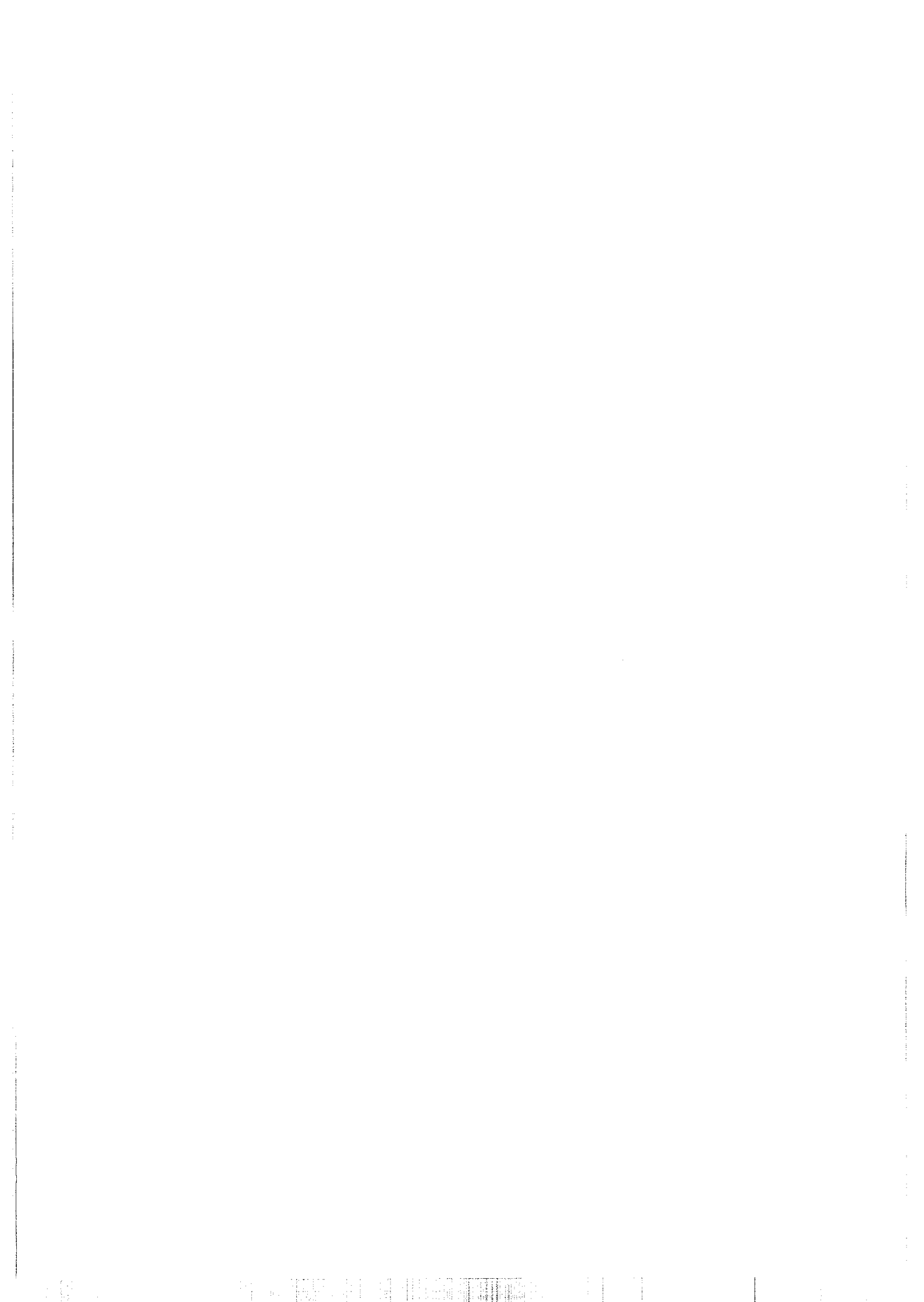
1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montsió
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Neu	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fons de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borgea, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Bellem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picaranda	25.2.- Cala Ff	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amiger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniarai x
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Molló	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falçó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer, es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barges	28.4.- Banc d'ivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Per últim, s'ha definit un "calaix de sastre" on reunirem les activitats minoritàries d'esports de risc o que generaven conflictes d'ús: **navegació amb motos aquàtiques, vol amb ales delta i parapent i escalada** (v. mapa núm 15).

Pel que fa a les motos d'aigua, que provoquen nombroses protestes dels banyistes, cal destacar el cas des Trenc, on conflueixen amb d'altres conflictes d'ús, com és del fondeig d'embarcacions esportives massa proper a la platja.

L'escalada puntua amb valors rellevants al Barranc de Biniaraix i a la Serra de na Burguesa. Les peculiaritats d'aquest esport fan més necessari que mai aprofundir amb el seu estudi a futurs projectes de recerca.

El vol amb parapent i ala delta es va constatar amb valors rellevants al Puig de Sant Martí i al Puig de Santa Magdalena. Tanmateix també s'ha pogut comprovar la realització d'activitats d'aquest tipus a d'altres indrets, com ara l'Hotel Delta-es Puigderrós, fora de les campanyes de camp.

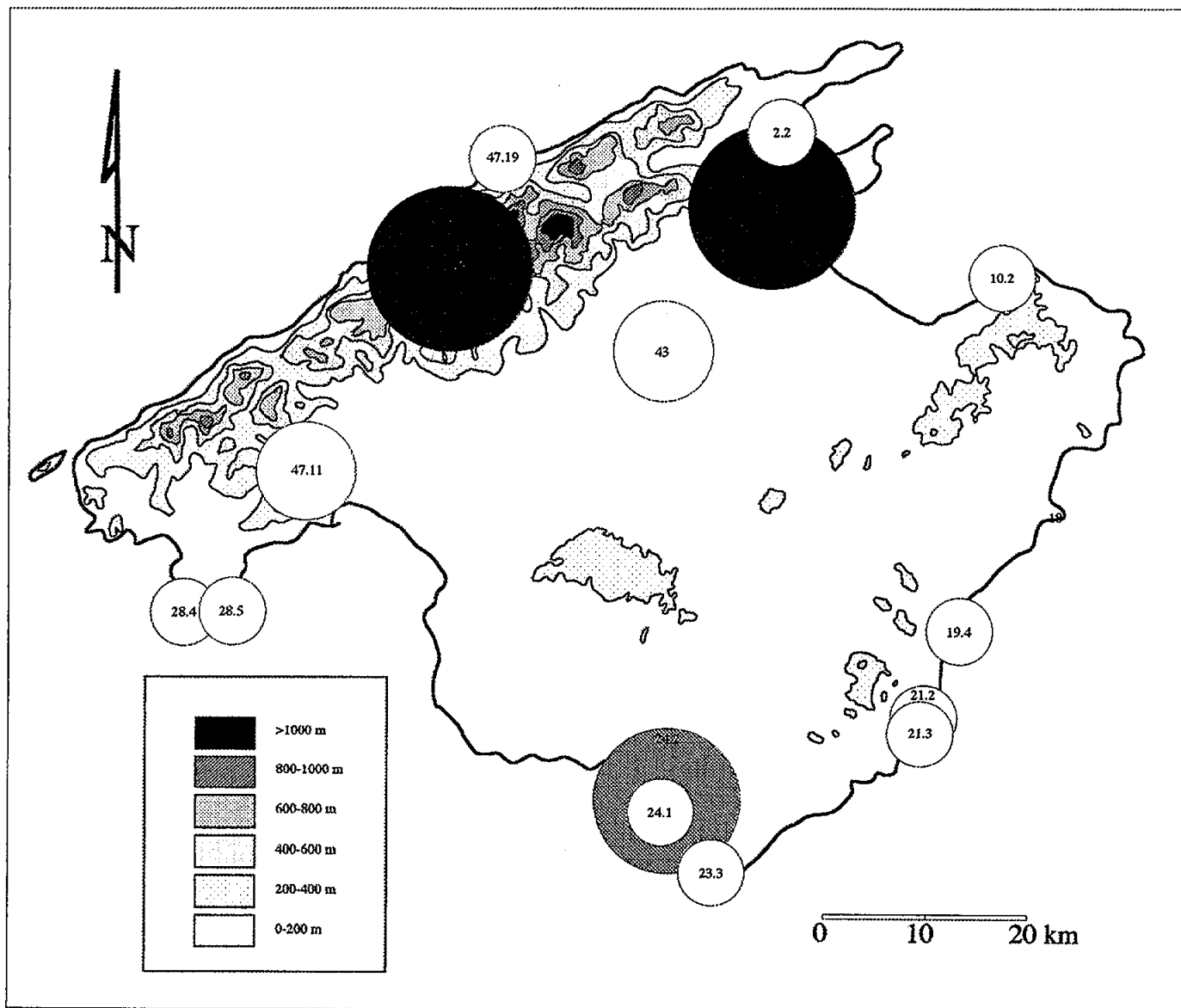
En base a aquests resultats, les fitxes descriptives de cada AURIMN, que són a l'apèndix, fan referència als valors que assoleixen en l'índex de Nelson, per a cadascun dels onze tipus d'ús abans esmentats.

Mapa núm 15 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa d'especialització funcional

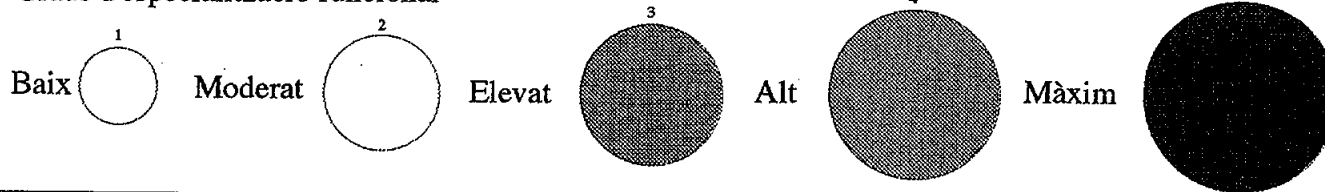
Tipologia: ús d'altres

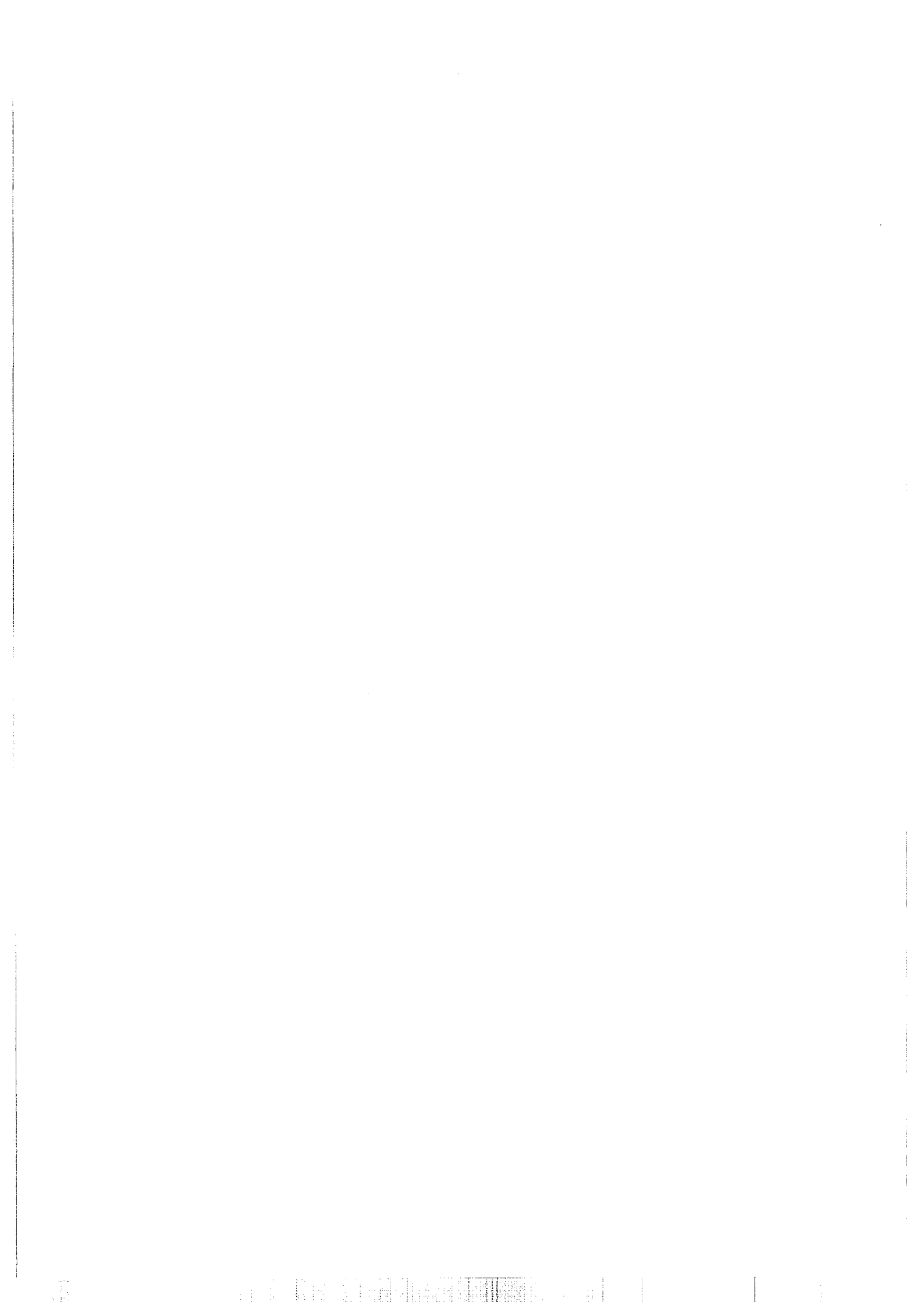
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montis-ion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenens	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Liuc i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binaraix
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6*.- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

3.2.3.- L'anàlisi factorial exploratòria aplicada a les dades d'especialització funcional i a les de caracterització geogràfica

En segon lloc, s'ha aplicat l'anàlisi factorial exploratòria al conjunt de dades geogràfiques i funcionals que constitueixen la MIE (v. taula núm 8), formada amb trenta variables, per a les setanta-nou AURIMN, o unitats d'anàlisi, que demostren qualche especialització funcional, és a dir, que tenen un índex de Nelson superior a zero a qualche dels onze tipus d'activitats recreatives i turístiques analitzats.

Resultats del primer anàlisi factorial

El resultat inicial d'aquesta anàlisi estadística ha estat la definició de vuit factors, dels quals els tres primers concentren el 51,2 % de la variança. A continuació definirem cada un dels factors amb les variables que els proporcionen nivells de saturació superiors a 0,4 (FERNÁNDEZ, 1978)

La Taula núm 12 reproduïx els nivells de saturació dels quatre primers factors, que són els més ben definits.

Taula núm 12, nivells de saturació dels factors resultants del primer anàlisi factorial

Variables	1er factor	2on factor	3eor fact	4art factor
Grandària	0,13	0,128	0,804	-.021
Ocupació	-0,668	0,319	-0,037	0,29
Cobertura arbòria	0,23	0,219	-0,022	0,217
Litoralitat	-0,429	0,319	0,113	0,029
Distància a Palma	-0,013	0,131	0,076	-0,008
Aparcament	0,62	0,346	-0,213	0,094
Quilose/restaurant	0,449	0,534	-0,008	-0,29
Gandules i para-sols	-0,045	0,835	-0,032	-0,146
Venda de llenya	0,666	-0,093	-0,087	0,28
Instal·lacions de picnic	0,621	-0,171	-0,136	0,193
Excusats	0,698	0,332	0,084	-0,026
Tipus d'usuari resident o turista	0,027	0,31	0,267	-0,046
Accés	0,2	-0,187	-0,49	0,395
Bany	0,028	0,874	0,114	0,022
Passelg	0,31	-0,056	0,054	0,017
Ciclisme camp a través	-0,028	-0,15	0,646	-0,205
Hípica	-0,85	0,148	0,688	0,127
Picnic	0,608	0,236	0,098	0,18
Acampada	0,117	-0,129	0,01	0,797
Acampada amb caravanes	0,371	0,099	0,368	0,47
Trànsit motoritzat	-0,171	-0,139	0,641	0,098
Fondeig i avarament	-0,222	0,545	-0,244	0,002
Pesca	-0,126	0,012	0,233	0,023
Altres	-0,088	0,211	-0,04	-0,026
Durada de l'estada	0,026	-0,261	0,214	-0,509
Hivernal	0,41	-0,292	0,159	0,079
Estival	-0,246	0,124	0,034	-0,001
Distribució setmanal	0,26	-0,507	-0,079	-0,042
Núm màxim	0,195	0,836	0,167	0,206
Impactes	0,272	0,263	0,337	0,391

Font: elaboració pròpia

Afegim, amb caràcter explicatiu, les AURIMN que ens resulten amb major puntuació, en concret, les vuit compreses al desè decil, per ordre de major a menor puntuació, per a cada factor:

1er factor.- Al que hem definit com AURIMN, de poca vàlua ambiental (-0,7), amb ús de picnic (0,6), de caràcter hivernal (0,4), d'interior (-0,4 a la variable litoralitat) i amb presència d'instal·lacions, principalment d'excussats (0,7), taules i bancs de picnic (0,6), venda de llenya (0,7), aparcament (0,6) i bar-restaurant (0,4). Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: l'àrea recreativa de ca s'Amitger, l'àrea recreativa del puig de Sant Salvador, l'àrea recreativa del puig de Santa Magdalena, l'àrea recreativa de s'Illot de la Victòria, l'àrea recreativa de Manut, l'ermita de Monti-sion, el monestir de Cura, i l'àrea de picnic d'Alcanada. Aquest factor explica un 18 % de la varianza.

2on factor.- Al que hem definit com AURIMN, d'ús massiu (correlació amb el nombre màxim d'usuaris del 0,8), fonamentalment de bany (0,9), amb fondeig (0,5), de caràcter continuat al llarg de la setmana (-0,5) i instal·lacions d'ús públic, tals com el lloguer de gandules i para-sols (0,8) i bar-restaurant (0,5). Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: es Trenc, Cala Agulla, s'Estanyol-ses Arenes-es Coto, sa Ràpita, la platja de sa Mesquida, Portals Vells, es Dolç i s'Amarador. Aquest factor explica un 20 % de la varianza.

3er factor.- Al que hem definit com AURIMN amb *hinterland* petit (per la seva correlació -0,5 respecte a l'accés amb cotxes, autocars o vaixells, és a dir, positiva respecte a l'accés majoritari a peu, en bicicleta o a cavall), grans (0,8) i amb trànsit motoritzat (0,6), hípic (0,7) i ciclista (0,6). Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: la Punta de n'Amer, Cala Agulla, Son Mascaró/Caloscamps, l'hotel Delta-es Puigderrós, es Comú de Muro, el camí del puig de Massanella per Comafreda, el Racó de s'Estany i es Carnatge. Aquest factor explica un 14 % de la varianza.

El quart factor aporta un porció de la varianza inferior al deu per cent (0,9), tot i que defineix casos singulars, que tanmateix però ens desapareixen com a tals a l'anàlisi factorial final, degut a una inevitable depuració de la informació.

4art factor.- Es tracta d'AURIMN on s'hi fa acampada i estades amb caravanes (0,8 i 0,5 respectivament), majoritàriament de llarga durada (-0,5). Aquest és el factor que presenta una correlació més alta de la variable que representa els impactes ambientals (0,4), la qual, tanmateix, és present als altres tres factors amb valors mitjans (propers al 0,3). Les AURIMN amb puntuacions

factorials incloses al desè decil són: l'àrea d'acampades de Lluc, el camí del puig de Massanella per Comafreda, sa Calobra, Cala Falcó, Cala Torta, Cala Barques, Cala en Basset i l'hotel Delta-es Puigderrós.

La resta dels factors, ens determinen característiques no gaire rellevants, correlacions de situacions descriptivament interessants però mesclades amb variables que no tenen una relació aclaridora, així com correlacions entre variables geogràfiques que no tenen gaire a veure amb l'objecte d'estudi. De qualsevol manera, la seva aportació a la variances és poc rellevant:

5è factor.- Destaca la correlació lògicament inversa entre l'especialització funcional dels usos d'escalada, vol amb parapent i ala delta i navegació de motos aquàtiques (altres usos = -0,8), amb la presència de cobertura arbòria (0,6).

6è factor.- Pesca (0,8), litoral (0,5) i estival (0,4).

7è factor.- Factor geogràfic de caràcter geomètric, que es basa en la correlació entre la litoralitat (0,5) i la distància de Palma (0,9), on es situen les àrees d'ús més estival (0,7 i -0,6 d'hivernal) i on són menys forts els impactes ambientals (-0,5).

8è factor.-Passeig (0,8) de turistes (0,6) de curta durada (0,5) que es perllonga tota la setmana (-0,5).

Aquesta anàlisi factorial que considera totes les variables incloses inicialment a la MIE ens dona una bona orientació sobre quins seran els resultats finals, però la variances, o capacitat explicativa dels factors, es troba massa repartida i, a més, la presència de moltes variables amb poc pes dona lloc a correlacions dels factors amb les variables molt baixes, amb definicions disperses del significat dels factors (donant lloc a puntuacions il·lògicament elevades per àrees que no responen a la definició que proporcionen les variables amb més saturació per als factors).

Resultats del segon anàlisi factorial i final

Per tal d'evitar aquests errors, hem desenvolupat a continuació, un segon procés d'anàlisi factorial, per al qual s'han destriat les variables més rellevants, tant des del punt de vista quantitatiu, en base a les altes puntuacions a la matriu de correlació, com les que s'han considerat més significatives, per ésser explicatives del fenomen que es pretenia estudiar, per tal d'augmentar les variacions dels factors.

La tria de variables significatives s'ha realitzat en funció de:

- a) La seva alta comunalitat.
- b) La seva elevada colinealitat o coeficient de correlació entre les variables.
- c) L'identificació de redundàncies al seu significat, per exemple al cas de

la presència d'excussats, que coincideixen amb la presència de bars o d'instal·lacions de picnic.

d) Per tal de mantenir les variables amb major saturació per als factors resultants de l'anàlisi inicial, que, per tant, els expliquen. És a dir, les variables de major saturació i més significatives a cada factor, per exemple excloent la distància a Palma que no satura apreciablement fins al sisè factor (FERNÁNDEZ, 1978).

Les variables de la MIE que s'han mantingut a aquest segon procés d'anàlisi factorial són:

* La presència d'instal·lacions rellevants:

- Aparcament,
- Bar-restaurant,
- Lloguer de gandules i para-sols,
- Taules, bancs i fogons de picnic,
- Venda de llenya

* Els usos més diferenciats:

- Bany,
- Ciclisme de camp-travessa,
- Hípica,
- Picnic,
- Trànsit motoritzat,

* Les característiques de la seva distribució temporal més acusades:

- Afluència majoritàriament hivernal,
- Afluència majoritàriament estival,

* I el nombre màxim d'usuaris enregistrat, sumant els de les puntes de freqüentació de cada tipus d'ús.

El resultat ha estat la desaparició dels cinc darrers factors, amb el manteniment dels mateixos tres factors inicials, que es defineixen a continuació a partir de les variables amb saturacions superiors a 0,4.

Definició dels factors finals i anàlisi dels resultats

A continuació definirem aquests tres factors principals, que coincideixen amb els tres primers de l'anàlisi factorial inicial (que ja contribuïen amb un cinquanta-dos per cent de la varianza). Les puntuacions factorials de les 79 AURIMN es poden veure a

les tres darreres columnes de la MIE, taula núm. 8²⁹ (v. taula núm 13).

---

²⁹ Les àrees que no puntuen positivament o, fins i tot, que no puntuen amb valors inclosos al quart quartil de cap factor, no es poden considerar, al nostre entendre, com àrees d'ús recreatiu intensiu al medi natural. Aquesta consideració argumenta la desatenció als factors resultants de l'anàlisi factorial inicial, la qual inclou les trenta variables de la MIE, donat que malgrat es tracti de factors definidors d'usos específics, com ara acampada o fondeig, no són intensius, al menys comparativament amb els altres.

Els factors establerts defineixen, per tant, les situacions d'especialització funcional més clares, de massificació, d'aparició de conflictes entre usos i d'impactes ambientals greus.

Taula núm 13 nivells de saturació dels factors resultants del segon anàlisi factorial i final

Variables	1er factor	2on factor	3eor fact
Aparcament	0,538	0,478	-0,233
Quiosc/restaurant	0,698	0,115	-0,007
Gandules i para-sols	0,787	-0,216	-0,075
Venda de llenya	0,058	0,699	-0,14
Instal·lacions de picnic	-0,075	0,785	-0,163
Bany	0,883	-0,159	0,016
Ciclisme camp a través	-0,165	0,113	0,768
Hípica	0,26	-0,092	0,688
Picnic	0,311	0,701	0,004
Trànsit motoritzat	-0,079	-0,133	0,756
Hivernal	-0,24	0,663	0,325
Estival	0,215	-0,686	-0,031
Núm màxim	0,87	0,019	0,064

Font: elaboració pròpia

Així mateix, s'afegeixen, amb caràcter explicatiu, les AURIMN que ens resulten amb major puntuació (les vuit compreses al desè decil, per a cada factor, ordenades de major a menor puntuació) i la contribució a la variança del factor.

Finalment, s'aporta una breu interpretació inductiva de la distribució geogràfica de les àrees amb puntuacions rellevants (les vint del quart quartil que figuren als mapes 16, 17 i 18³⁰):

1er factor, ús massiu, majoritàriament de bany, amb instal·lacions.-
AURIMN amb ús massiu (nombre màxim d'usuaris correlacionat amb un 0,9), majoritàriament de bany (0,9), amb presència d'instal·lacions: lloguer de gandules i para-sols (0,8), bar-restaurant (0,7) i aparcament (0,5).

Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: Cala Agulla, es Trenc, sa Ràpita, s'Estanyol-ses Arenes-es Coto, la platja de sa Mesquida, la platja de Fonts de n'Alis, s'Amardor i sa Calobra; cal remarcar que

³⁰ Als quals s'han representat les puntuacions factorials amb cercles en escalat psicològic. Els cercles s'han acolorat en sèries d'interval iguals, basats en el rang de les dades, el qual s'obté dividint la gamma entre els valors superior i inferior pel nombre de classes desitjat, per obtenir la diferència comú. Aquesta diferència comú s'addiciona successivament a cada límit de classe, començant pel valor inferior (ROBINSON, 1987).

es tracta solament de tres conjunts de platges i una cala de gran atractiu paisatgístic.

Aquest factor explica un 41 % de la variança.

La distribució geogràfica de les AURIMN i dels seus corresponents pesos factorials per aquest primer factor s'il·lustren al mapa núm. 16:

* En primer lloc, apreciam l'elevada concentració d'AURIMN amb pesos rellevants a l'ENP des Trenc i el seu entorn. La platja des Trenc destaca amb una puntuació de 3,8, acompanyat de les dues platges que l'envolten, al mateix ENP, sa Ràpita-Son Durí amb 2,6 i la Platja de s'Estanyol-ses Arenes amb 2. Es tracta de les àrees situades al segon, tercer i quart lloc per les seves puntuacions d'aquest factor. A l'entorn d'aquest ENP, influenciat pel seu atractiu, es troba la Platja des Dolç que no puntua, però, als valors del desè decil.

Tot i el risc d'ésser reiteratius, convé destacar la coincidència de l'afluència massiva de banyistes a l'estiu i la profusió d'instal·lacions i serveis a aquesta àrea.

* El segon conjunt d'àrees està encapçalat per l'AURIMN amb puntuació més elevada, Cala Agulla amb 4,4, acompanyada per la Platja de sa Mesquida, amb 1,9 i Cala Torta, fora del desè decil.

Cal ressenyar que aquestes dues primeres àrees, es Trenc i Cala Agulla, són les úniques on s'han instal·lat aparcaments tarifats.

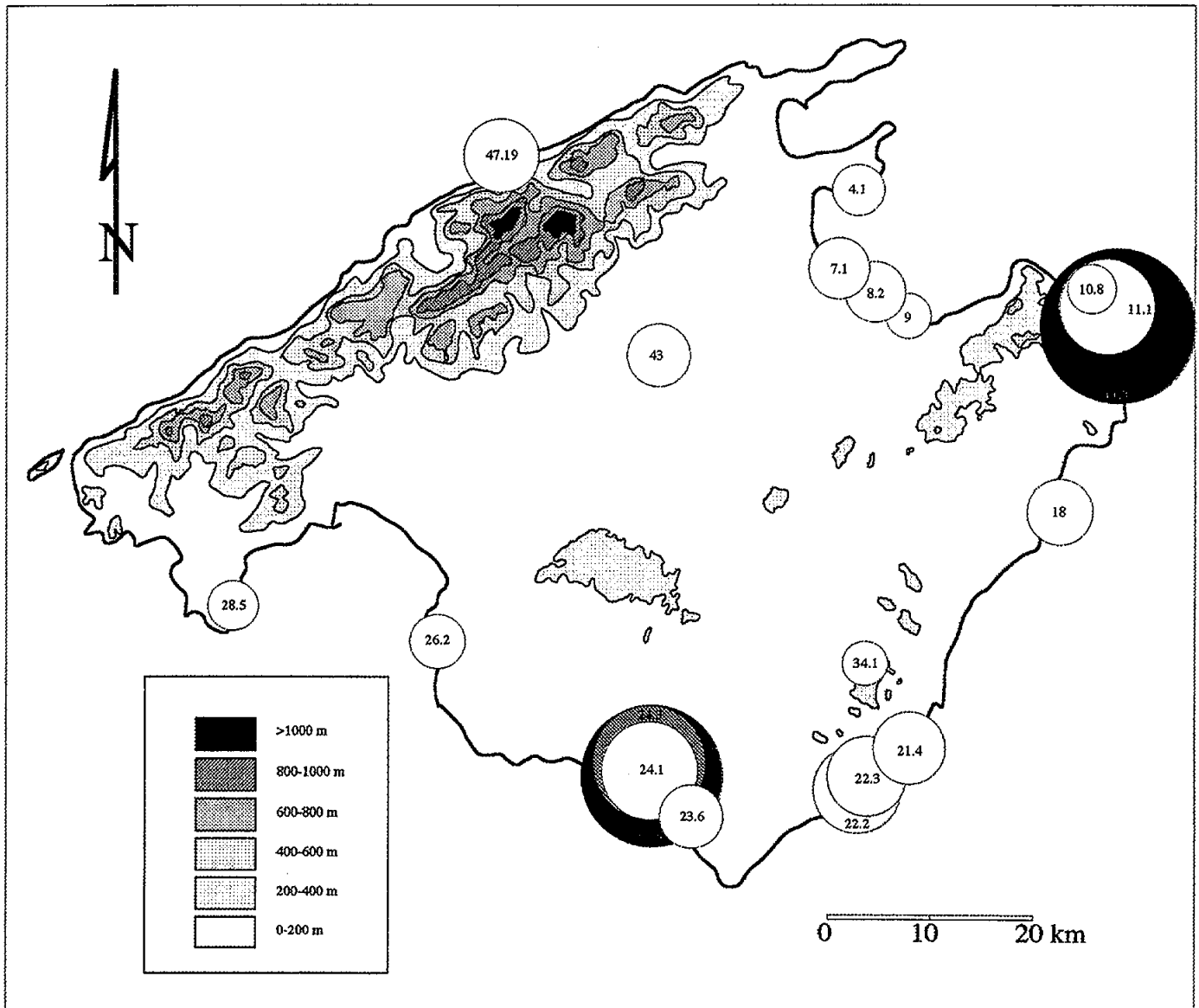
* Un tercer grup d'àrees, molt menys rellevant, és el constituït per tres cales de la costa de Santanyí, dues d'elles dins del Parc Natural de Mondragó: Fonts de n'Alis, amb 1,6, i s'Amarador, amb 1,4, i Cala sa Nau fora del desè decil.

* Per últim destaquem l'altra única àrea amb puntuació moderada als intervals establerts al mapa, que és sa Calobra, que puntua en darrer lloc dels valors del desè decil amb 1,2. Aquesta àrea puntua destacadament per aquest factor degut a l'afluència massiva d'excursionistes en autocar (v. 3). El fet que no es tracti d'una zona de bany però sí d'ús recreatiu massiu (a l'igual que els puigs de Santa Magdalena i el de Sant Salvador) relega a segon pla la definició de "bany" a la denominació que hem establert per aquest factor. Per tant, el que sí el caracteritza fonamentalment és l'ús massiu.

Mapa núm 16 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa de pesos factorials

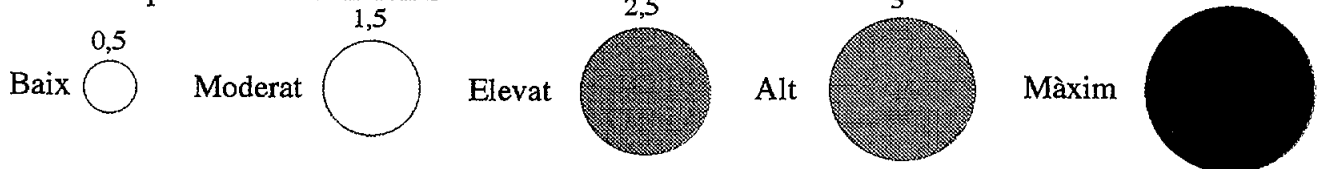
Tipologia: ús massiu, majoritàriament de bany, amb instal·lacions

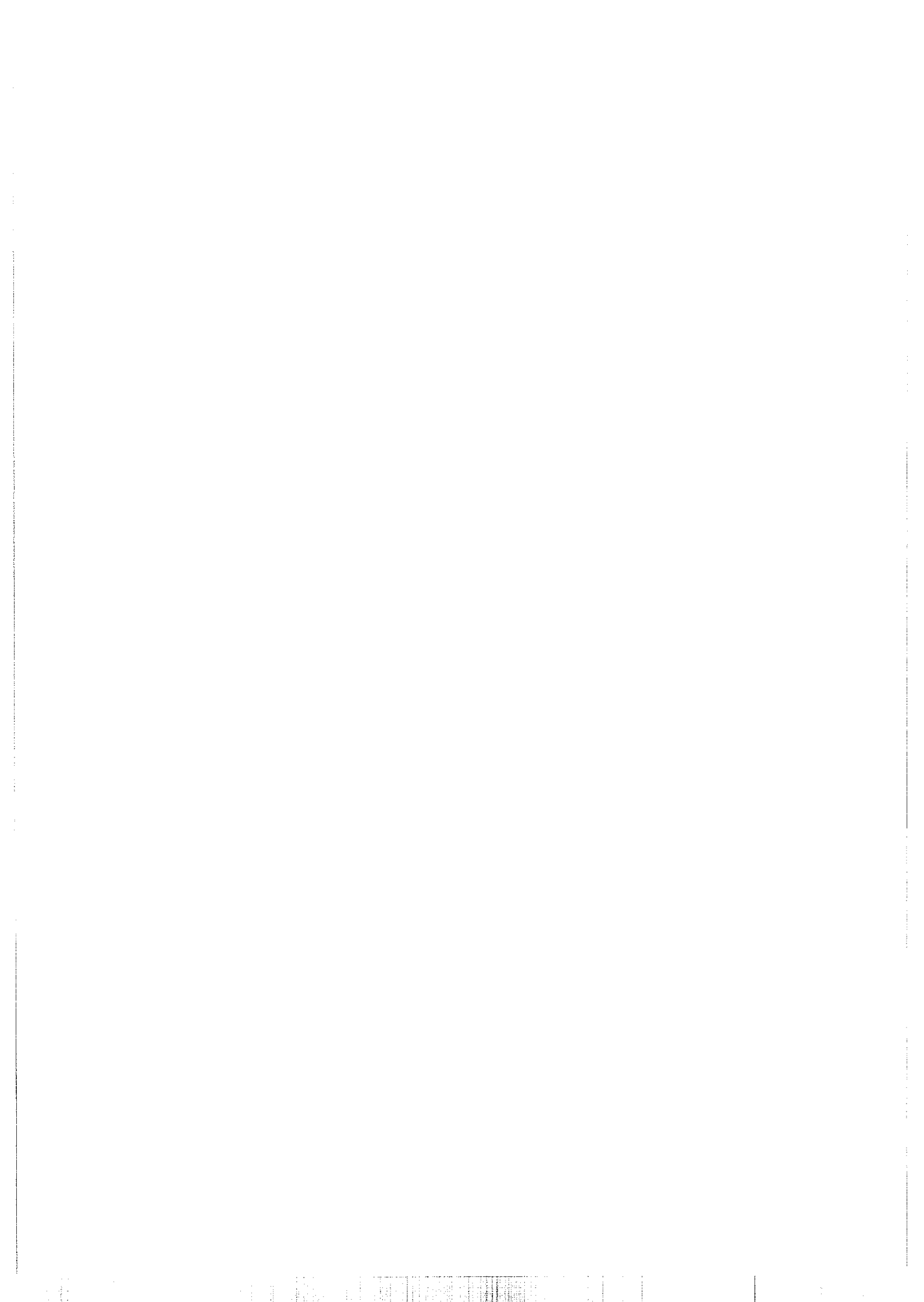
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montí-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Segut
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fons de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Basset
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Farietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusens	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluc i Son Amer
10.1.- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binirallx
10.8.- Cala Torta	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderrós	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falçó	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Èivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Filota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6.*- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració personal

2on factor, picnic hivernal amb instal·lacions.- AURIMN de picnic (0,7), hivernal (0,7 de correlació amb l'afluència hivernal i -0,7 amb l'estival), amb presència d'instal·lacions: taules, bancs i fogons de torrada (0,8), venda de llenya (0,7) i aparcament (0,5).

Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: l'àrea recreativa del puig de Santa Magdalena, l'àrea recreativa de Manut, l'àrea recreativa de Ca s'Amitger, l'àrea recreativa del puig de Sant Salvador, l'àrea recreativa de Son Ferrer, l'àrea recreativa i d'acampada de Lluc, l'àrea recreativa des Pixarells i l'àrea recreativa de sa Cometa Negra.

Aquest factor explica un 36 % de la variança.

La distribució geogràfica de les AURIMN i dels seus corresponents pesos factorials per aquest segon factor s'il·lustren al mapa núm. 17:

* Les àrees de picnic de Lluc i els seus voltants constitueixen el conjunt d'AURIMN més important pel que fa a aquest factor. Es tracta de cinc àrees recreatives o de picnic oficials, totes amb pesos situats al desè decil: Manut (3,2), Ca s'Amitger (3,1), Àrea d'Acampades de Lluc (1,7), es Pixarells (1,5) i la Cometa Negra (1,5). Tot i haver-hi altres àrees de picnic oficials més properes a Palma i a Inca, des d'on accedeixen la majoria dels usuaris de les àrees de picnic de Lluc, l'atractiu del "cor de la muntanya" atreu grans concentracions de recreacionistes.

* Quatre ermites del Pla de Mallorca conformen el segon grup en importància pel que fa als pesos del segon factor. Dues puntuen al desè decil: el Puig de Santa Magdalena (3,6) i el Puig de Sant Salvador (2); les altres dues són: Cura i el Puig de Bonany, amb puntuacions baixes.

* Les àrees amb més afluència de recreacionistes de picnic a la costa conformen el tercer grup geogràfic en importància, tot i que sense assolir pesos del desè decil. L'Hotel Delta-es Puigderrós, s'Illot i es Comú de Muro són les de pesos moderats al mapa; a les que segueixen altres de pesos baixos: Alcanada-es Pi Tort, Cala Agulla i el Davallador de ses Olles.

* Llevat de les àrees de l'entorn de Lluc i de les àrees de les ermites, altres àrees d'interior tenen pesos rellevants: en primer lloc, l'Àrea Recreativa de Son Ferrer, es situa al desè decil amb un pes de 1,7; la segueixen quatre àrees més, de les quals destaquen amb pesos moderats: sa Comuna de Bunyola i el Camí de s'Arxiduc al Teix.

Cal ressenyar que aquest segon factor inclou la presència d'instal·lacions i serveis, juntament amb l'afluència hivernal de recreacionistes de picnic,

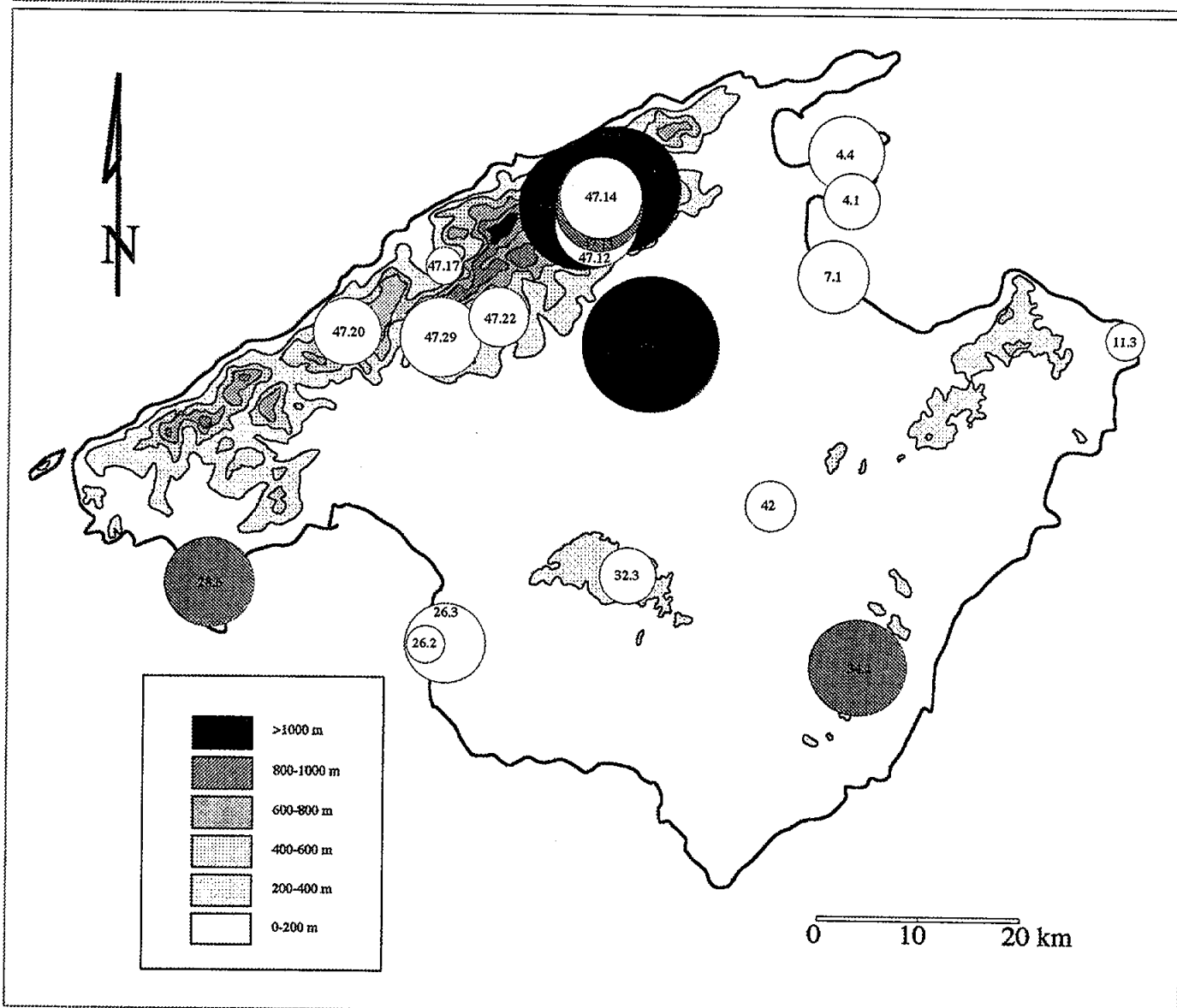

confirmant la dissociació entre les àrees oficials i les espontànies que s'aprecia al mapa núm. 9, d'especialització funcional d'ús de picnic.

Mapa núm 17 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa de pesos factorials

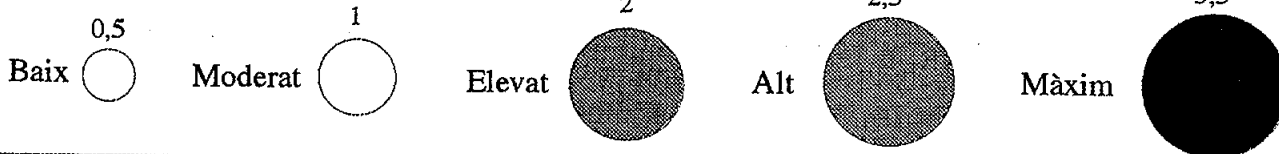
Tipologia: ús de picnic hivernal amb instal·lacions

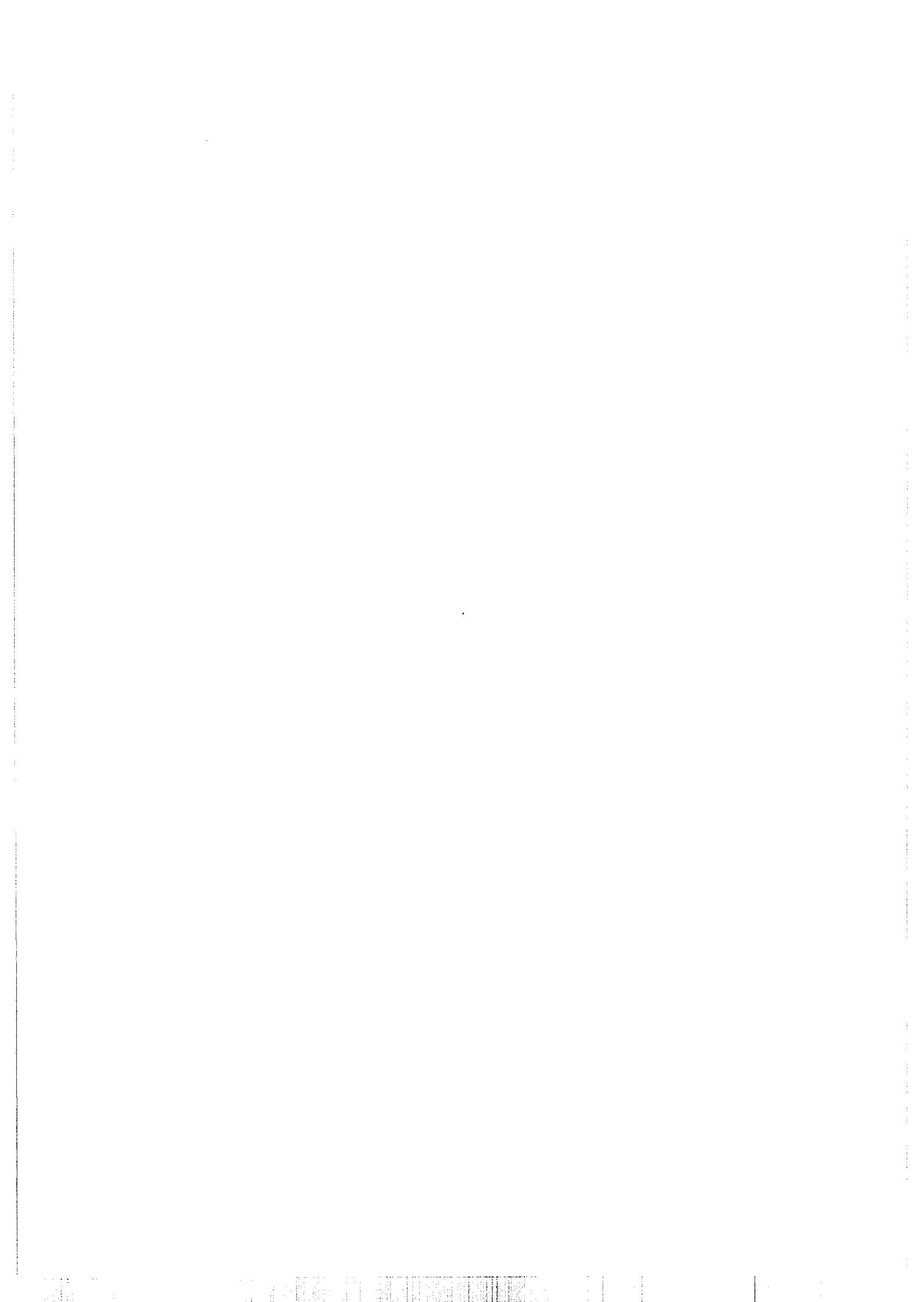
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montí-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Basset
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parietti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenes	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluc i Son Amer
10.1.*- Son Mascardó, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenalet d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Biniraiix
10.8.- Cala Torja	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Plata de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta- es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Carnatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcò	47.22.- Castell d'Alaró
18.- Sa Punta de n'Amer: es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6*.- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

3er factor, trànsit motoritzat, ciclista i hípic.- AURIMN amb trànsit motoritzat (0,8), ciclista (0,8) i hípic (0,7).

Les AURIMN amb puntuacions factorials incloses al desè decil són: la Punta de n'Amer, el camí del puig de Massanella per Comafreda, es Carnatge, s'Algar, el Racó de s'Estany, Cala Agulla, Cala Falcó i la Serra de na Burguesa.

Aquest factor explica un 23 % de la varianza.

La distribució geogràfica de les AURIMN i dels seus corresponents pesos factorials per aquest tercer factor s'ilustren al mapa núm. 18:

* Al litoral, es tracta d'AURIMN de costa rocosa, penya-segada o de nip, a més de qualque cala i un sistema dunar. L'àrea de major pes, amb diferència, és sa Punta de n'Amer, amb 6,1, on la intensitat d'aquest tipus d'ús és molt elevada. La segueixen, per aquest ordre dins dels valors del desè decil: es Carnatge (2,3), s'Algar (1,7), el Racó de s'Estany (1,4), Cala Agulla (1,3) i Cala Falcó (1,3). Vuit AURIMN més s'inclouen a aquest grup, amb pesos dins del quart quartil, però sense assolir el desè decil.

* Un petit grup d'àrees, situades a les muntanyes i als seus contraforts, constitueixen el segon grup d'àrees amb pesos rellevants per aquest factor. Solament destaca, al desè decil, el Camí del Puig de Massanella, amb un pes del 2,6, en segon lloc rera sa Punta de n'Amer. L'acompanyen sis àrees més, d'entre les quals destaca la Serra de na Burguesa, última del desè decil amb un pes d'1,1.

A banda d'aquest primer criteri classificatori, que es fonamenta en característiques fisiogràfiques de l'entorn de les àrees, podem diferenciar clarament dos tipus d'àrees en base al tipus d'usuari:

* En primer lloc, àrees d'ús turístic, sobretot de trànsit d'excursions hípiques, en grups de genets guiats, amb cavalls de lloguer per hores. Aquest és, fonamentalment, el cas de: sa Punta de n'Amer, el Camí del Puig de Massanella, Cala Agulla, les Coves de Sant Martí i Fonts de n'Alis. Cal afegir a aquest llistat el cas de s'Estanyol-ses Arenes-es Coto, en base a evidències detectades i a informacions indirectes.

Com un subgrup, també turístic, d'àrees freqüentades per excursions turístiques organitzades, però de cotxes tot-terreny, ressenyam dos casos: el Camí del Puig de Massanella i Cala Torta (que forma part d'un itinerari que comunica sa Duaia amb la Platja de sa Mesquida).

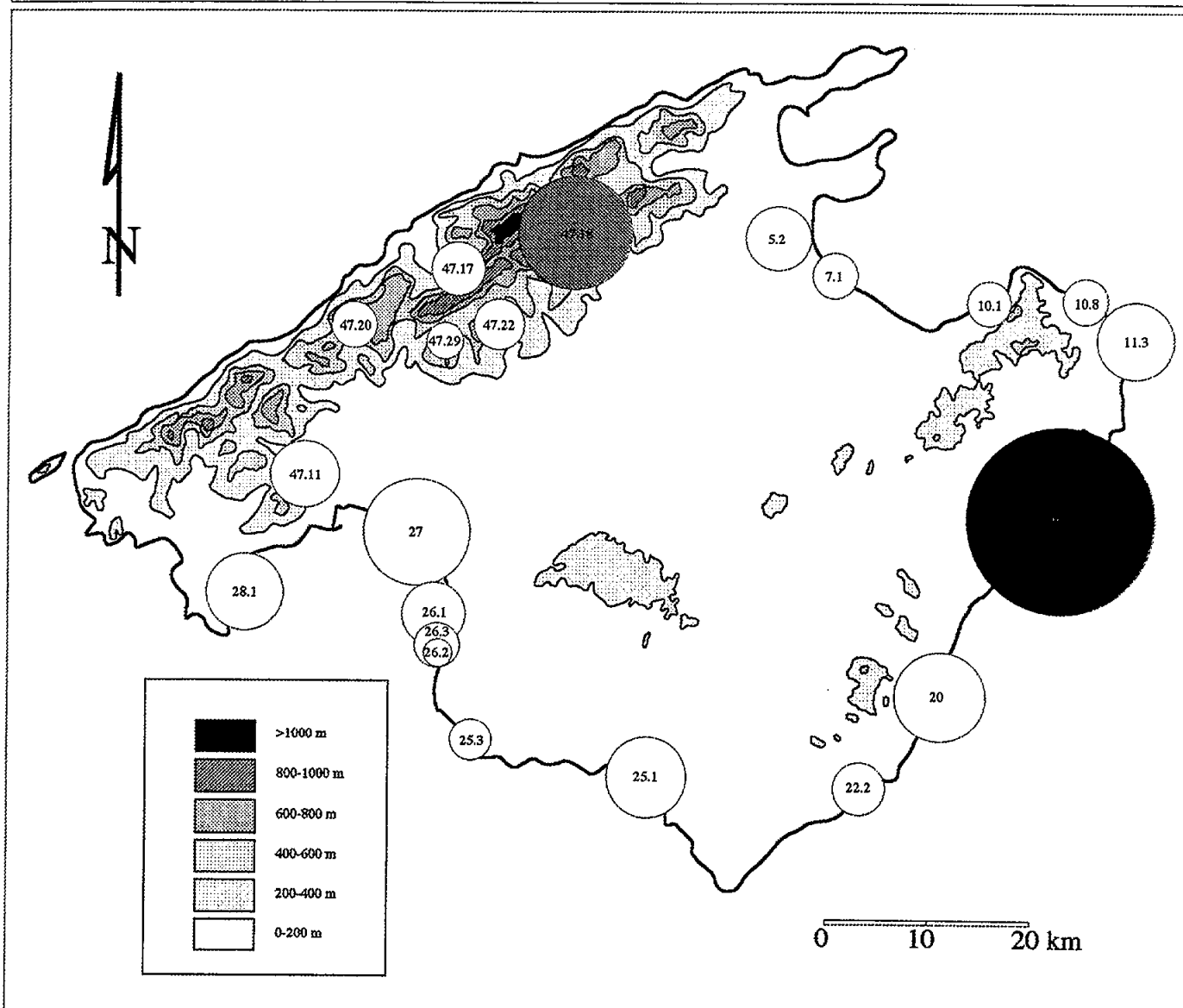
* La resta d'àrees és freqüentada, majoritàriament, per recreacionistes residents, en trànsit ciclista i motoritzat, sigui de passeig

(cas des Carnatge), per fer esport (com a la Serra de na Burguesa, al Camí de s'Arxiduc o al Barranc de Biniaraix, per inducció de les excursions a peu més populars) o per accedir a la costa (com ara a s'Algar, el Racó de s'Estany, Cala Falcó i es Comú de Muro).

Mapa núm 18 d'Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

Mapa de pesos factorials

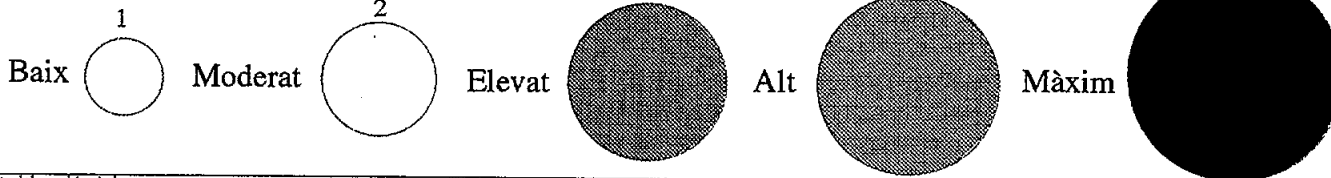
Tipologia: ús de trànsit motoritzat, ciclista i hípic

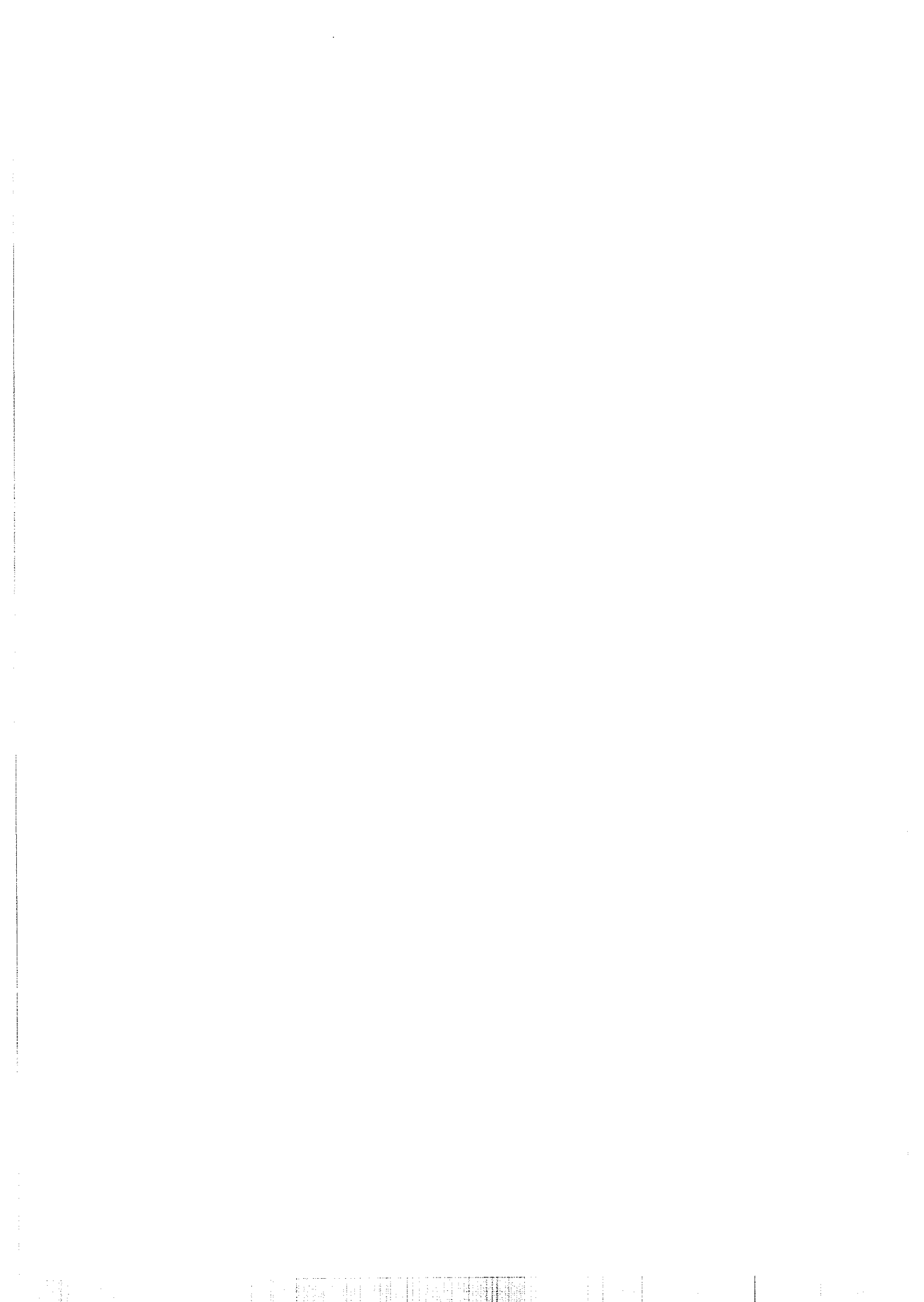
Àrees d'Ús Recreatiu Intensiu al Medi Natural de Mallorca

1.- Puig de Maria	20.- S'Algar	32.3.- Cura
2.2.- Platja de Can Cap de Bou i Can Cullerassa	21.2.- Cala Estreta	32.4.- Montí-sion
3.- Punta de Manresa	21.3.- Cala Mitjana	34.1.- Sant Salvador
4.1.- Alcanada - es Pi Tort	21.4.- Cala sa Nau	40.- Puig de Son Seguí
4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana	22.1.- Caló des Burgit	42.- Puig de Bonany
4.3.- Ses Caletes	22.2.- Fonts de n'Alis	43.- Puig de Santa Magdalena
4.4.- S'Illot	22.3.- S'Amarador	47.1.- Cala Figuera
4.5.- S'Ermita	23.3.- Es Caragol i far des Cap de ses Salines	47.2.- Cala en Gossauba
5.1.- Puig de Sant Martí	23.4.- Cala en Tugores	47.3.- Cap de Formentor i far
5.2.- Coves de Sant Martí i camí	23.5.- Es Carbó	47.6.- Cala en Bassot
7.1.- Es Comú	23.6.- Platja des Dolç	47.8.- Mirador den Parieti
8.1.- Es Dolç, Torrent de Son Real, Arenal des Cassat i Platja de ses Assusenses	24.1.- Platja de s'Estanyol - ses Arenes - es Coto	47.11.- Serra de na Burguesa
8.2.- Torrent de Son Bauló - na Patana, Punta des Fenicis - Punta des Patró	24.2.- Es Trenc	47.12.- A.R. de la Cometa Negra
9.- Es Fons de na Borges, s'Arenal i sa Canova	24.3.- Sa Ràpita - Son Durí - es Murters	47.13.- Àrea d'campades de Lluç i Son Amer
10.1.*- Son Mascaró, Caloscamps, es Canons i Betlem	25.1.- Racó de s'Estany	47.14.- A.R. des Pixarells
10.2.- Cala de s'Estret, s'Aigua Dolça, Cala Mata, es Caló i na Picarandau	25.2.- Cala Pi	47.15.- A.R. de Manut
10.3.- S'Arenales d'Albarca	25.3.- Mirador i far des Cap Blanc	47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
10.7.- Cala Mitjana	26.1.- Bellavista - Caló Fort	47.17.- Barranc de Binirraix
10.8.- Cala Toria	26.2.- Davallador de ses Olles	47.18.- Camí del puig de Massanella
11.1.- Pla de sa Mesquida	26.3.*- Hotel Delta - es Puigderros	47.19.- Sa Calobra
11.2.- Cala Moltó	27.- Es Camatge des Coll den Rebassa	47.20.- Camí de s'Arxiduc - Teix
11.3.- Cala Agulla	28.1.- Cala Falcó	47.22.- Castell d'Alard
18.- Sa Punta de n'Amer, es Castell i es Clot de na Fai	28.3.- Cala Figuera, far i carretera	47.25.- Es Freu de Coanegra
19.2.- Caló Blanc i Cala Barques	28.4.- Banc d'Eivissa i illa del Toro	47.29.- Sa Comuna de Bunyola
19.4.- Cala Magraner i Cala Pilota	28.5.- Portals Vells	47.30.- Cala Murta
19.5.- Cala Virgili	28.6*.- A.R. de Son Ferrer	50.*- Cala Morlanda i Cala Petita
	29.- Caló des Monjo	

Graus d'especialització funcional

Font: elaboració pròpia

Distribució dels pesos factorials

Per finalitzar l'examen dels resultats de l'anàlisi factorial adjuntam un mapa final al qual es representen els pesos factorials de totes les AURIMN, mitjançant l'interpolació d'isolínies pel mètode dels pesos dividits pel quadrat de les distàncies (v. mapa núm 19).

Tres llegendes i tres colors diferents, per a les isolínies i pels intervals d'equidistància representen la distribució dels pesos dels tres factors establerts. Els intervals d'equidistància acolorats es corresponen als pesos factorials superiors a u. La resta de valors positius es representen amb isolínies acolorades per a cada factor.

Aquest mapa sintetitza els resultats de la caracterització geogràfica i funcional de les AURIMN dins l'àmbit d'estudi dels ENP de Mallorca³¹.

* Pel que fa a l'ús massiu, majoritàriament de bany amb instal·lacions i serveis, el sistema de representació ens reflecteix la importància de les platges de l'ENP des Trenc i del conjunt de platges de Cala Agulla i de sa Mesquida. També ens apareixen, ja en un segon plànol, les platges de Mondragó i sa Calobra, que puntua destacadament per aquest factor degut a la coincidència d'elevat nombre d'usuaris a les puntes d'ús i d'instal·lacions i serveis, però sense tenir res a veure amb l'ús de bany -com també passa als casos del puig de Santa Magdalena, el castell d'Alaró, Lluc, Monti-sion, etc-.

* Les àrees de picnic, d'ús hivernal, amb instal·lacions i serveis es corresponen a les àrees oficials de picnic del SECONA que tenen nivells d'ús més elevats. En primer lloc, destaca el puig de Santa Magdalena on l'ús de picnic és massiu i coincideixen totes les caracteritzacions de presència d'instal·lacions i serveis que tenen alts nivells de saturació per aquest factor. En segon lloc, destaca el conjunt d'àrees de picnic de l'entorn de Lluc, que són quatre i que preses en el seu conjunt tenen una gran rellevància. En tercer lloc, se'ns defineixen les àrees del puig de Sant Salvador, la Comuna de Bunyola, el camí de l'Arxiduc o Font des Ropit, Son Ferrer, l'hotel Delta-es Puigderrós, es Comú de Muro i s'Illot de la Victòria³².

Cal remarcar la disparitat de la caracterització que proporciona aquest

---

³¹ Aquest important matís s'ha de tenir molt en consideració a la seva lectura, donat que el mètode d'interpolació estén els efectes d'aquesta caracterització a l'entorn dels ENP, el qual es veu sotmès a d'altres funcions també de lleure, que queden al marge de la nostra àrea d'estudi.

³² Creiem que en cas d'haver inclòs totes les àrees de picnic del SECONA, que s'analitzen a l'apartat 4.3 (v. mapa núm 25), a l'anàlisi factorial, la majoria hauria puntuat positivament per aquest factor. Tanmateix la seva caracterització es fa a l'apèndix i al dit apartat.

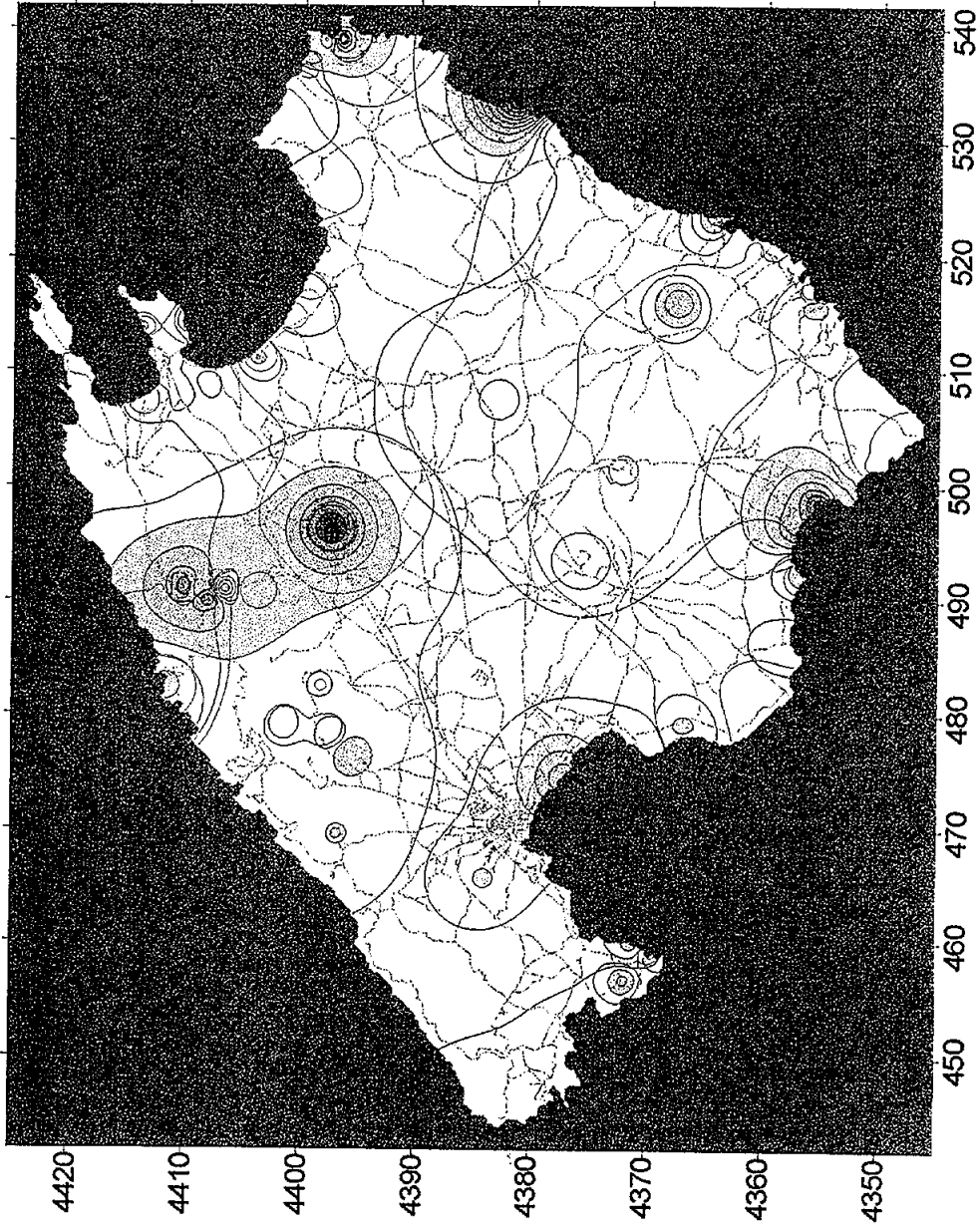
factor respecte de l'especialització funcional de picnic de les AURIMN (v. mapa núm 9). Algunes àrees amb fort ús de picnic, però sense instal·lacions i d'ús estival, mostren concentracions elevades de recreacionistes al mapa d'especialització funcional, com ara l'hotel Delta-es Puigderrós, Cala Agulla o Alcanada, però puntuen amb valors molt baixos per aquest factor.

D'aquests resultats podem deduir la discordança existent entre l'oferta d'instal·lacions oficials de picnic, situades a l'interior i d'ús hivernal, i la demanda real, que també és estival i d'indrets adjacents a la mar.

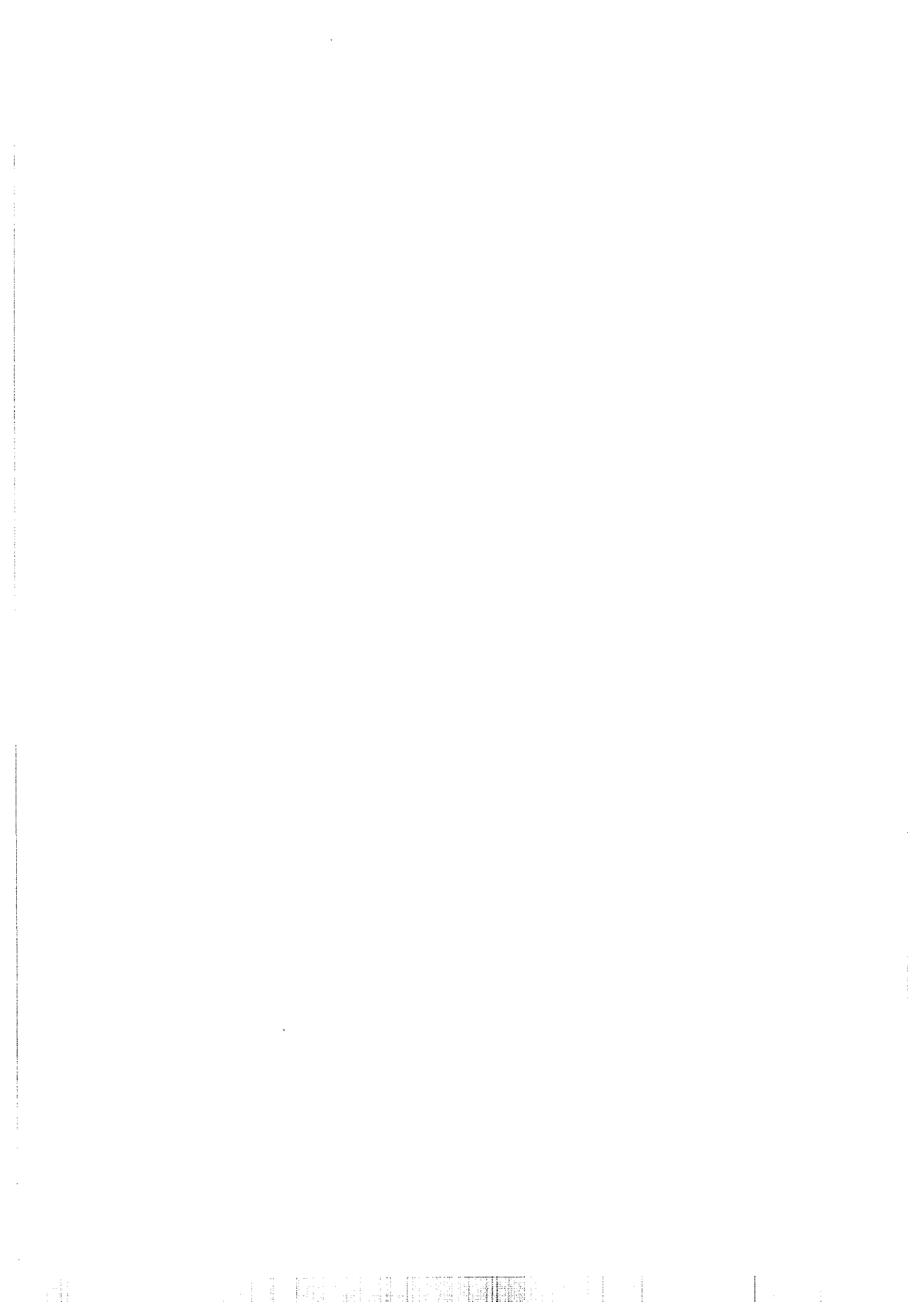
* L'ús de trànsit motoritzat, hípic i ciclista identifica, fonamentalment AURIMN costaneres d'ús estival, turístic i residencial (Punta de n'Amer, s'Algar, Cala Agulla, es Comú de Muro, el Racó de s'Estany de s'Estanyol, Cala Torta, les coves de Sant Martí, Son Real, etc), on s'hi accedeix a la mar amb vehicles i/o s'hi fan excursions de cavalls, carretons, cotxes de tot terreny, motos o bicicletes; alguns indrets dins l'entorn immediat de Palma, com són es Carnatge, la serra de na Burguesa i Cala Falcó, d'ús periurbà; i el camí del Massanella, al cor de la serra de Tramuntana, on definim la peculiaritat de l'afavoriment, per part dels propietaris, de tot tipus d'excursions motoritzades i hípiques.

En el seu conjunt aquest mapa reflecteix els resultats més rellevants de la nostra anàlisi de les AURIMN, tot i que desestima les possibilitats explicatives d'altres variables, com per exemple les que ens definien el quart factor de la primera anàlisi factorial, que es corresponia a les àrees d'acampada i que s'eliminaren amb la definició del segon anàlisi factorial. Aquesta deficiència es supleix amb la consulta dels mapes d'especialització funcional que reflecteixen la concentració d'usuaris per a cada tipus d'ús.

Mapa núm 19 de distribució dels pesos factorials de les AURIMN

Font: elaboració pròpia

3.2.4.- La caracterització qualitativa a partir de fonts indirectes

Com ja s'ha exposat al capítol de metodologia, s'han entrevistat els vint guardes forestals que realitzen tasques de vigilància del medi natural, prevenció i extinció d'incendis i control de les explotacions forestals a Mallorca. A més, s'han entrevistat d'altres informadors que també disposen d'una visió continuada i sobre el terreny dels usos del medi natural; es tracta bàsicament de: vigilants estivals d'incendis, personal de la Creu Roja, agents de la policia municipal i de la guàrdia civil, propietaris o gerents d'instal·lacions d'ús públic (bars, aparcaments, lloguer de gandules i para-sols...), personal de protecció civil, veïnats o usuaris assidus.

Les seves apreciacions solen aportar una visió holística i històrica dels usos que s'hi realitzen i que s'hi han realitzat, els quals sovint s'han hagut de prohibir degut a l'aparició de conflictes greus. Aquestes fonts d'informació també ens proporcionen dades de freqüentació esporàdica, gairebé impossibles de detectar amb la realització de fitxes de camp i recomptes a les puntes d'ús, però de gran rellevància per a la caracterització de les AURIMN que es presenta a les fitxes descriptives de l'apèndix.

Aquesta descripció qualitativa és important per tal d'afinar la caracterització de les AURIMN, però ho és més, si cal, per tal de fer-ho amb les àrees que no demostrin cap tipus d'especialització funcional, segons les dades dels nostres recomptes i que, per tant, han quedat excloses de l'anàlisi factorial. Així mateix, aquesta és l'única font d'informació de la que disposam per a la caracterització de les AURIMN que se'ns han fet paleses posteriorment al període de recollida de dades i que es troben a l'addenda de l'apèndix (amb numeració romana, també al mapa núm 3)).

Donades les limitacions del nostre mètode de recompte d'usuaris, sobretot pel que fa als usos itinerants i no sedentaris, aquest apartat ens pot proporcionar l'oportunitat de fer altres consideracions respecte als usuaris recreatius i turístics de les àrees d'estudi, com per exemple, la seves taxes de renovació i la durada de les seves estades.

En termes generals i resumidament, els informadors entrevistats ens han aportat coneixements sobre els següents temes:

* En referència a cadascuna de les AURIMN, l'ampliació dels nostres coneixements sobre els usos que s'hi fan, els mitjans d'accés més freqüents, la durada mitjana de les estades, la seva distribució temporal i les característiques dels seus usuaris. Aquesta informació ens ha servit per completar les variables caracteritzadores de la MIE i de les fitxes descriptives de la l'addenda.

* Les seves informacions sobre els propietaris de les àrees i l'evolució recent dels seus usos ens ha permès identificar impactes ambientals, com ara

incendis ocorreguts recentment, o conflictes d'usos els quals expliquen situacions actuals, com ara de tancament de finques o d'abandonament de certes àrees per part de recreacionistes.

S'han de tenir presents les característiques d'espontaneïtat i irregularitat de la major part d'àrees d'ús recreatiu intensiu al medi natural. És a dir, a la major part dels casos sota estudi, l'afluència de recreacionistes és imprevista i, sovint, també indesitjada per part dels propietaris dels terrenys i per part de l'administració pública. Aquestes situacions donen lloc a diferents actituds per part dels esmentats agents:

- Des dels casos de tancament per evitar l'accés, com succeeix a Cala Mitjana de Felanitx, a Albarca d'Artà o a les Casetes del Rei Jaume, a la pujada al Teix des del Coll de Sóller.

- L'aprofitament per instal·lar-hi serveis o tarifes d'accés al públic amb la connivència de l'administració pública, com passa a Massanella d'Escorca i Mancor, ses Arenes de Campos o a Cala Agulla de Capdepera. S'ha de pensar en els beneficis que proporcionen als ajuntaments les concessions d'explotació de les platges, amb l'instal·lació de quioscos i el lloguer de gandules, para-sols, patins de pedals, etc., poden suposar una font d'ingresos cabdal per municipis sense gaire desenvolupament urbanístic, com ara Campos.

- L'oposició per part dels propietaris a l'ús recreatiu intensiu, amb l'afavoriment però des de l'administració pública, que, per exemple, al cas de Cala Barques de Manacor, va intentar expropiar el camí d'accés a la platja on hi van molts de residents a nedar i acampar.

- Finalment, algunes administracions públiques toleren i proporcionen serveis de vigilància i neteja a algunes propietats privades on s'hi realitzen activitats recreatives intensives, malgrat el desacord dels seus propietaris.

- També s'han constatat algunes situacions d'excessiu desenvolupament d'activitats recreatives, sobretot de picnic i d'acampada, ja sigui a àrees de picnic oficial o a altres indrets de propietat privada, que l'administració s'ha encarregat d'aturar, en detriment de les demandes de recreació, principalment de població resident, cosa que no es fa, tot sigui dit, quan la sobre-pressió prové de visitants turístics. Els casos que millor il·lustren aquesta conjuntura són l'establiment i partionament, beneficiat per la manca de gestió, a les àrees recreatives de s'Illot de la Victòria i a Manut, així com a l'AURIMN des Caló, a Artà. Aquests fets succeïts anys

enrera només s'han pogut analitzar a partir de les entrevistes als informadors orals.

* Com ja s'ha esmentat, les entrevistes als informadors ens han descobert algunes àrees d'ús intensiu, que no s'han inclòs a la nostra anàlisi quantitativa, les quals es caracteritzen qualitativament a l'addenda de l'apèndix.

3.2.5.- La identificació i avaluació dels impactes ambientals i els conflictes d'usos

Per acabar, les fitxes descriptives de les AURIMN inclouen una breu menció als impactes ambientals detectats a l'àrea, així com la identificació d'altres conflictes d'usos, ja sigui entre els propis recreacionistes, com amb d'altres usuaris, veïnats, gestors o propietaris.

En termes generals els impactes ambientals identificats i avaluats mostren una correlació més elevada amb les activitats de picnic i d'acampada, amb tendes i amb caravanes, que amb d'altres usos (segons es pot apreciar als resultats del primer anàlisi factorial que diferenciava aquests usos, caracteritzant-los per aquesta correlació més elevada amb els impactes ambientals així com a la seva matriu de correlacions, per la correlació directa entre els usos esmentats i els impactes avaluats, v. taula núm 12).

Aquesta correlació pot ésser deguda al fet que els indicadors d'impacte s'han pres d'estudis realitzats per aquests tipus d'activitats a hàbitats d'interior, i no de litoral (GÓMEZ-LIMÓN, *et alii*, 1993; GÓMEZ-LIMÓN i DE LUCIO, 1994).

Els usos de bany afecten hàbitats als quals resulta més difícil aplicar els indicadors d'impacte dels estudis esmentats. Tot i així, s'ha realitzat una aproximació descriptiva als impactes identificats, en base al treball de camp i als nostres treballs previs (BLÁZQUEZ, 1989), que es tracten a l'apartat 6.2.1.

Pel que fa als conflictes d'usos, ja s'ha passat revista als més rellevants a l'apartat anterior, en fer referència als resultats de les entrevistes. Els conflictes identificats entre diferents activitats recreatives es detallen a l'apartat 6.2.2.

Cal destacar, però, les situacions més greus que, al nostre parer, són les de manca de plans d'emergència i evacuació d'AURIMN on la densitat d'usuaris és molt elevada, identificades amb el primer factor de l'anàlisi factorial, i les entrades i sortides no estan gens habilitades per aquestes eventualitats.

3.3.- L'anàlisi de la freqüentació excursionista induïda per les publicacions d'itineraris autoguiats

Complementàriament a l'anàlisi de les àrees d'ús recreatiu intensiu, hem realitzat un estudi de les guies d'excursions a peu, a partir de l'hipòtesi que indueixen pressió recreativa al medi natural, i que la quantificació de la freqüència en que es descriuen els itineraris d'excursions ens proporciona una primera aproximació a l'anàlisi de la distribució d'aquest fenomen³³.

Així mateix, suposam que es dona una certa diferència entre els itineraris i les zones sota pressió induïda de turistes, i les zones d'afluència de residents. Per tal de confirmar aquest supòsit, hem diferenciat al nostre procés d'anàlisi les guies adreçades a l'ús dels turistes i les adreçades a l'ús dels excursionistes residents (v. 1.3).

S'han inclòs a la nostra anàlisi totes les guies de les que hem tingut coneixement per al nostre àmbit d'estudi. Es tracta d'un total de trenta-vuit publicacions, entre llibres, quadernets i un mapa, adreçats a guiar als excursionistes, sobretot, al medi natural (v. 9). S'han exclòs les guies i excursions d'entorns plenament urbans.

El fet de donar-se una gran diversitat de qualitats a les publicacions ens ha fet suposar que no tenen una efectivitat semblant. En base a aquest criteri, s'han ponderat les publicacions, establint un pes, d'u a tres, per a cada guia en relació a les següents variables:

- * Data de publicació i, per tant antiguitat, la qual cosa sol estar en relació directa amb la seva disponibilitat al mercat i fins a quin punt és aconsellable i útil el seu ús.

- * Tirada aproximada, quan aquesta s'ha pogut establir, fonamentalment, a partir de la consulta directa a les editorials i els autors.

- * Nombre de reedicions, reimpressions i actualitzacions.

- * Llengües en que ha estat editada la guia, la qual cosa es posa en relació amb l'origen majoritari dels turistes que arriben a l'illa, i dels que més excursions d'aquest tipus realitzen (informació per a la qual ens ha estat de gran ajuda les converses mantingudes amb altres excursionistes, autors de guies i hotelers).

- * Gratuïtat o preu de venda al públic.

- * Claredat i utilitat de les guies.

---

³³ Per analogia amb la qualificació d'AURIMN, denominarem àrees d'ús recreatiu extensiu al medi natural (AUREMN) als sectors que ens definirà l'anàlisi dels mapes de pressió recreativa induïda per les guies d'excursions; tot i que s'ha de tenir en consideració que moltes altres modalitats de recreació extensiva queden pendents d'anàlisi, com ara el cicloturisme, l'escalada, el barranquisme, el trial o la navegació esportiva. Tanmateix, l'excursionisme a peu és l'esport més popular d'entre ells.

La taula que ve a continuació resumeix les dades fonamentals que caracteritzen cadascuna de les guies analitzades, així com el pes definit a partir de la seva anàlisi i la seva adjudicació als dos tipus d'usuaris majoritaris (diferenciant entre turistes, T, residents, R i mixt, M).

Taula núm 14, guies d'excursions analitzades per a l'establiment de la pressió recreativa induïda al medi natural de Mallorca

Nº	Nom de la guia	Tirada aprox.	Llengües	Comentaris	Tipus d'usuari majorit.	PES
1	AGUILÓ, LLABRÉS, VALERO, 1995	1.000	Català		R	1
2	ALOMAR i REYNÉS (1994)	2.000	Català		R	1
3	BEESE (1988)	?	Alemany		T	2
4	BELTRAN, BENNÀSSAR i MAS (1995)	Aprox. 20.000		Regalat per "El Dia del Mundo" i editat com a llibre	R	2
5	BLÁZQUEZ, LLABRÉS i MUÑOZ (1992-94)	10.000	Català, castellà, anglès, francès i alemany	2 edicions	M	2
6	BÖHME (1995)	?	Alemany		T	2
7	CRISPÍ-GREEN (1984-87-92)	?	Castellà, anglès, alemany, francès, holandès i portuguès	Molt popular, nombroses re-impressions	T	3
8	CRISPÍ-GREEN (1995)	18.000	Anglès, castellà i alemany	Gratuït	T	3
9	DDAA (1975)	?	Castellà	Escàs	R	1
10	DDAA (1994)	?	Anglès		T	2
11	DDAA(1993-95)	3.000	Català		R	2
12	DESCONEGUT (1981-83...)	?	Castellà, català, anglès, francès i alemany	Gratuït	M	2
13	DESCONEGUT (1987)	500	Edició trilingüe		T	1

Nº	Nom de la guia	Tirada aprox.	Llengües	Comentaris	Tipus d'usuari majorit.	PES
14	FONT MARTORELL (1964)	?	Castellà		R	2
15	FONT i SERRALTA (1989-92)	100.000	Castellà i francès; anglès i català; alemany i suec	Gratuït	T	3
16	GARCIA PASTOR (1968-80)	?	Català i castellà	Abundant	R	2
17	HEINRICH (1984-85)	20.000	Alemany	7 edicions	T	3
18	HEINRICH (1987)	25.000	Alemany (5 ed.), anglès (2 ed.) i castellà (2 ed.)	9 edicions	M	3
19	HEINRICH (1988)	4.000	Alemany	2 edicions	T	2
20	HEINRICH (1989a)	76.000	Castellà, anglès, alemany, francès i holandès	Gratuït	T	3
21	HEINRICH (1989b)	4.000	Alemany	2 edicions	T	2
22	HEINRICH (1985-94)	9.000	Alemany	4 edicions	T	3
23	HEINRICH (1993)	6.200	Alemany i castellà	2 edicions en alemany i 1 en castellà	M	3
24	LLABRÉS <i>et alii</i> (1989)	2.000	Castellà i català		R	1
25	LLOFRJU (1983)	7.000	Català	3 edicions	R	3
26	MAYOL i CAPELLÀ (1982)	8.000	Castellà i Català	Semi-gratuït	R	3
27	MAYOL <i>et alii</i> (1991)	29.000	Català (2 ed.), castellà (2 ed.), anglès i alemany	2 ed.	M	3
28	NEGREDO i REYERO (1995)	?	Castellà	Poca qualitat	M	1
29	ORDINAS, ORDINAS i REYNÉS (1993)	1.000	Català		R	1
30	PALOS (1984)	9.000	Català	4 edicions	R	3

Nº	Nom de la guia	Tirada aprox.	Llengües	Comentaris	Tipus d'usuari majorit.	PES
31	PALOS (1989)	4.000	Català	2 edicions	T	2
32	PARKER (1986-88-91-94)	?	Anglès	Molt complet	R	3
33	ROIG I ROIG (1995)	?	Català	Poc precís pel que fa als itineraris	R	1
34	TOLOSA (1994)	2.000	Català		R	1
35	VALERO (1992-93)	2.500	Català		R	3
36	VALERO (1994)	2.500	Català		R	2
37	VALERO (1995)	18.000	Castellà	Regalat pel <i>Diario de Mallorca</i>	R	3
38	VELA (1994)	?	Castellà		M	1

Font: elaboració pròpia

3.3.1- Anàlisi dels resultats

El mapa núm 19 presenta els resultats finals de la suma del nombre de vegades que un itinerari d'excursions travessa cada quadrícula UTM, ponderant cada valor pel pes que hem atorgat a la guia de la qual procedeix.

Mitjançant la utilització d'un programa de cartografia automàtica, hem interpolat aquestes dades per obtenir un mapa d'isolínies (v. mapa núm 20). La llegenda de colors del mapa s'ha agrupat en intervals, per tal de facilitar la seva lectura. Així mateix, s'ha superposat el traçat de la xarxa viària.

La lectura d'aquest mapa ens mostra en primer lloc i a grans trets:

* L'atracció que generen les serres, sobretot la serra de Tramuntana, molt accentuada en el seu sector central, entre Valldemossa, Alaró i Pollença, acollint un anell o el·lipse ben definida que uneix Sóller, Lofra, Lluc, sa Calobra i sa Costera, que deixa un buit al mig a la zona de Moncaire, Monnàber, Son Torrella i els Binis. També a la serra de Tramuntana, se'ns perfilen el Camí de s'Arxiduc a es Teix, les pujades al Castell d'Alaró des d'Alaró i Orient, la Vall den March, el Camí del Castell del Rei, la possessió i el puig des Galatzó, la Trapa i Mortitx.

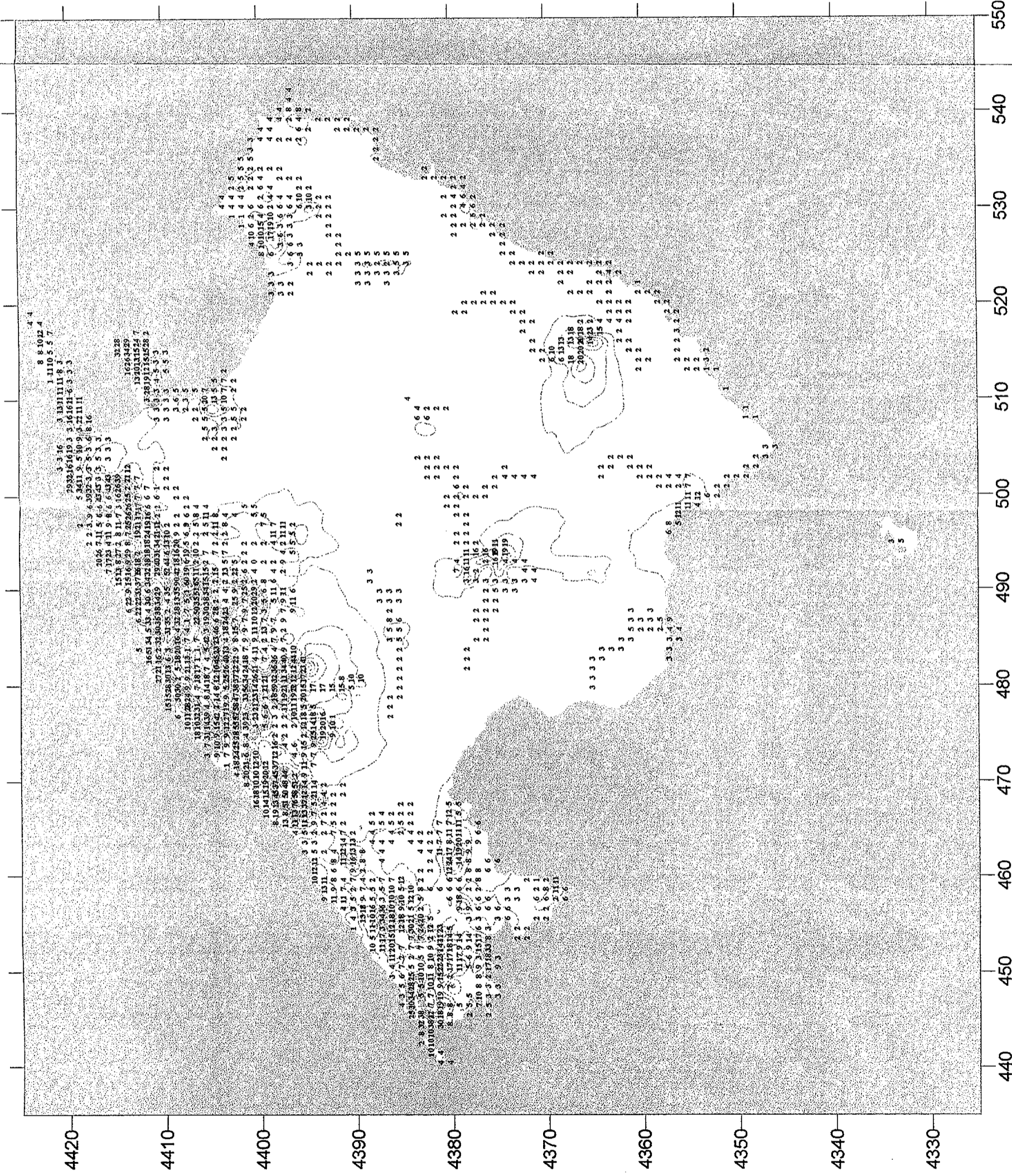
La segueixen altres zones de muntanya de menor importància: península del Cap des Pinar, puig de Randa, puig de Sant Salvador i massís d'Artà.

Mapa núm 20

Pressió recreativa induïda per les guies d'excursions a Mallorca

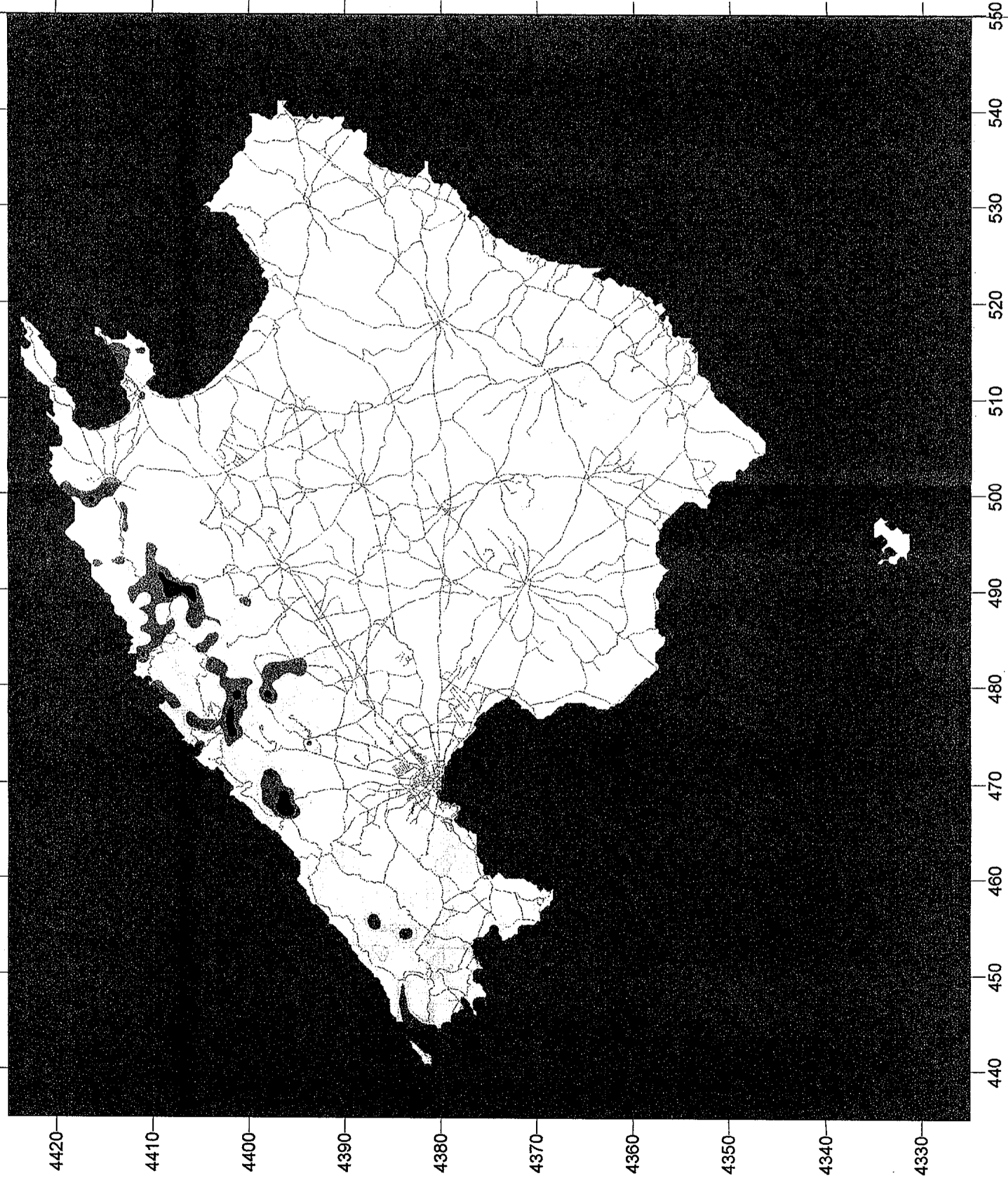
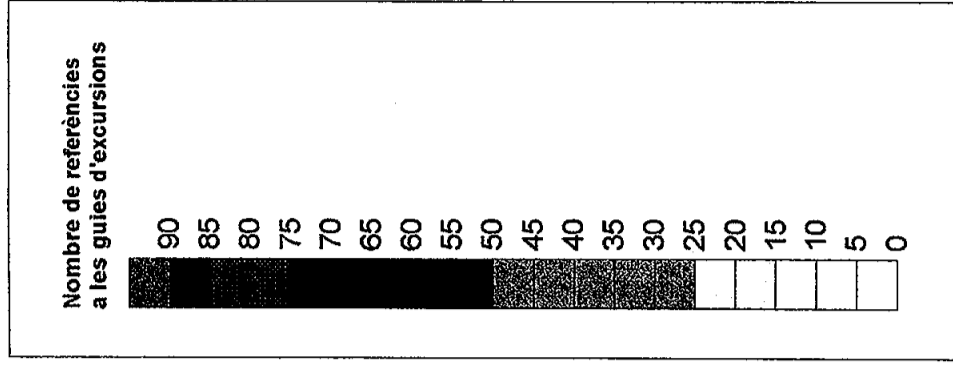
Nombre de referències a un itinerari que travessa cada quadrícula quilomètrica a les guies d'excursions ponderades

Font: elaboració pròpia

Mapa núm 21

Pressió recreativa induïda per les guies d'excursions a Mallorca

Font: elaboració pròpia

* També s'aprecia una certa atracció cap al litoral, visible a la serra de Tramuntana (Sant Elm, Port de Sóller, sa Costera entre Cala Tuent i Bàltx, sa Calobra, el Castell del Rei de Pollença i la Victòria) i, una mica, a la resta de l'illa (per exemple, al Cap de Cala Figuera, s'Estanyol, Port de Manacor, Cala Ratjada i la Colònia de Sant Pere-Betlem).

* En darrer lloc, molt més esmorteïdament, es detecta una certa atracció de les zones humides, als casos de s'Albufera i des Trenc-Salobrar de Campos, fonamentada en el seu interès naturalístic, però també en la seva promoció institucional, reflectida a la publicació de guies de passeig i d'interpretació. Profunditzant en la interpretació del mapa d'isolínies podem definir amb més detall les àrees de major inducció de l'afluència d'excursionistes:

* Les zones que assoleixen els valors més alts, per sobre les 75 referències, són Lluc i Valldemossa, pel fet d'ésser els principals centres difusors d'excursions a la serra de Tramuntana, on un gran nombre d'itineraris tenen el seu inici i/o acabament³⁴.

* Dins del segon interval de color, pels valors d'entre 50 i 75 referències per quadrícula, se'ns destaquen:

- El nucli urbà de Sóller, que segueix a Lluc i Valldemossa com a centre d'excursions.

- Les tres excursions que triarem per incloure-les a l'anàlisi estadística: Camí de s'Arxiduc a es Teix, com una àrea que s'estén al nord-est de Valldemossa, acollint en termes més generals tot el massís des Teix; Barranc de Biniaraix al puig de Lofra, marcant un extrem de l'el·lipse que uneix Sóller amb Lluc, recorrent l'antic Camí Vell; el camí del puig de Massanella, des de Lluc per Comafreda, on es dona una iniciativa pionera de cobrament per l'accés als excursionistes, per part dels propietaris de la finca (v.6.2.2 i 7.3.2).

- Altres quatre àrees identificables amb itineraris concrets destaquen dins d'aquest mateix interval; es tracta de: el camí d'ascens al Puig Tomir, des de Lluc per Manut i Binifaldó; el camí del Castell del Rei, des de Pollença per la possessió de Ternelles; sa Calobra, a la desembocadura del Torrent de Pareis; i Orient, a l'extrem d'un arc, que té

---

³⁴ Tot i que les excursions analitzades vagin adreçades al medi natural, els mapes realitzats reflecteixen una certa paradoxa en el fet que els indrets més citats, i conseqüentment més freqüentats pels excursionistes, són les cruïlles, fonamentalment els nuclis urbans i qualche corredor que els dona accés. Això és degut a que aquests són punts de trànsit obligat, sigui per que es comencen i s'acaben les excursions, o per que la segregació de la propietat dels voltants dels pobles ens obliga a recorre un itinerari molt concret (com per exemple passa a la Vall den March).

l'acabament a Alaró, definint el camí d'ascens des d'ambdós costats al Castell d'Alaró.

Podem identificar un darrer conjunt d'àrees destacades, amb valors d'entre 25 i 50 referències per quadrícula, amb la qual s'hi afegeixen a les àrees abans esmentades, les següents: la Trapa i ses Basses, amb un arc que uneix l'itinerari entre el Coll de sa Gramola i Sant Telm; el puig des Galatzó i la possessió del mateix nom; Bunyola i Alcúdia, que són centres d'inici d'excursions de segon ordre; Mancor de la Vall, a l'extrem d'un nou arc que l'uneix amb Lluc per les Cases del Bosc i el Coll de sa Línia; el Torrent de Mortitx; la Vall de Son March, com a corredor on conflueixen els itineraris de Muntanya, Fartàrix i el puig Tomir de cap a Pollença; i la península de la Victòria, sobretot de cap a la seva Talaia, la Penya Roja i es Coll Baix.

Aquest mateix interval ens conforma l'el·lipse abans esmentada que enllaça Lluc i Sóller pels recorreguts de la volta al Puig Roig, el descens del Torrent de Pareis, sa Costera, els Bàlitx, el camí de Lofra pel Barranc de Biniaraix, el pantà de Cúber, el camí des del pantà del Gorg Blau a la Font des Prat i, finalment, l'enllaç amb Lluc pel puig de Massanella i Comafreda.

Resultats de l'anàlisi de les guies d'excursions adreçades, fonamentalment a usuaris residents

El mapa núm 21 mostra els resultats del mateix tractament cartogràfic per a les guies d'excursions adreçades fonamentalment a usuaris residents, és a dir, les ressenyades amb una R o una M a la taula núm 14.

Les seves principals diferències respecte al mapa inicial, que recull totes les guies a l'abast, són les següents:

* Valldemossa supera a Lluç com a centre d'excursions, a l'inversa del que succeïa al mapa 20.

* L'el·lipse Lluç-Sóller apareix partida pel seu eix pels itineraris que travessen la vall dels Binis, fonamentalment, el Camí des Cingles, des de la plataforma del Funicular fins a Fornalutx.

* També cal ressenyar l'aparició amb força d'algunes àrees noves: la Fita del Ram a Esporles, el Torrent de Coanegra de Santa Maria a Orient on hi s'Avenc de Son Pou, l'ermita de Betlem a les muntanyes d'Artà i el massís del Puig de Sant Salvador, amb la seva ermita i el Castell de Santuari.

Aquest mapa l'interpreto com les àrees que són més populars pels residents que pels turistes, en base a preferències culturals, llunyania del nucli turístic o dificultat d'accés.

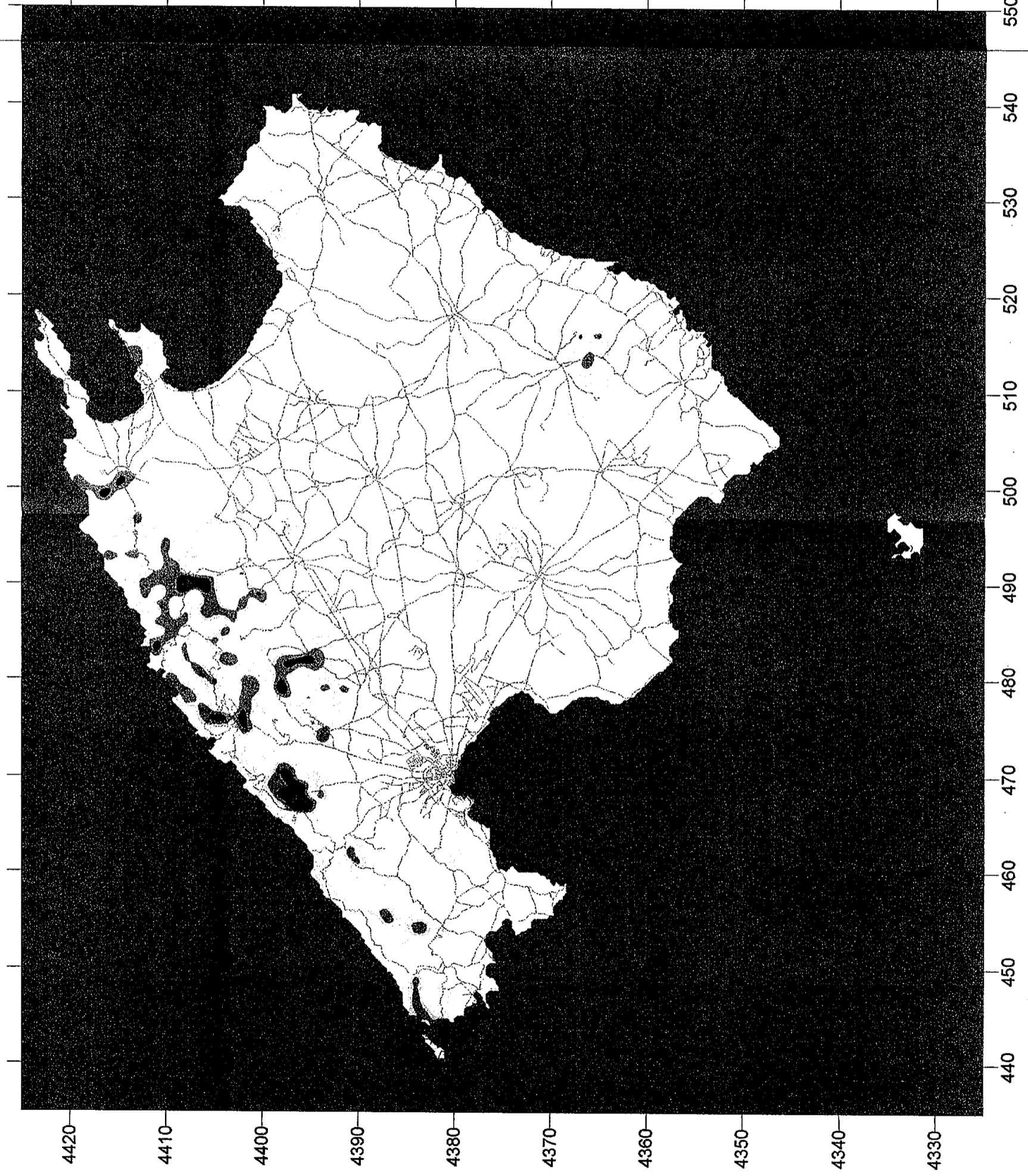
També hem de reconèixer les preferències de certs autors de guies d'excursions, editades exclusivament en català, que prenen Valldemossa com a centre d'excursions (PALOS, 1989).

Mapa núm 22

Pressió recreativa induïda per les guies d'excursions per a residents a Mallorca

Font: elaboració pròpia

Resultats de l'anàlisi de les guies d'excursionis adreçades, fonamentalment, a usuaris turistes

El mapa núm 22 mostra els resultats del mateix tractament cartogràfic per a les guies d'excursions adreçades fonamentalment a usuaris turistes, és a dir, les ressenyades amb una T o una M a la taula núm 14.

Les seves principals diferències respecte al mapa inicial, que recull totes les guies a l'abast, són les següents:

- * Als intervals més elevats, Lluç recupera la primacia i Valldemossa desapareix a favor de Sóller. Fornalutx, Lofra i Comafreda també puntuen amb valors màxims.

- * El Torrent de Pareis i, sobretot, sa Costera perden importància, la qual cosa desfigura l'el·lipse Lluç-Sóller.

- * És molt ressenyable l'aparició de noves àrees, moltes d'elles en estreta relació amb complexos turístics costaners i amb àrees de paisatge singular, poc accessibles i menys atractives pels excursionistes residents. Aquest és el cas de: sa Dragonera, Peguera i Cala Fornells fins al Cap Andritxol, Andratx i el puig de Garrafa, Calvià, Benàtiga i el puig Gros de Bendinat a la serra de na Burguesa, sa Foradada a la costa de Deià, el Camí de Castelló i el Port de Sóller, Cala Sant Vicenç, el Port de Pollença i sa Roca a s'Albufera.

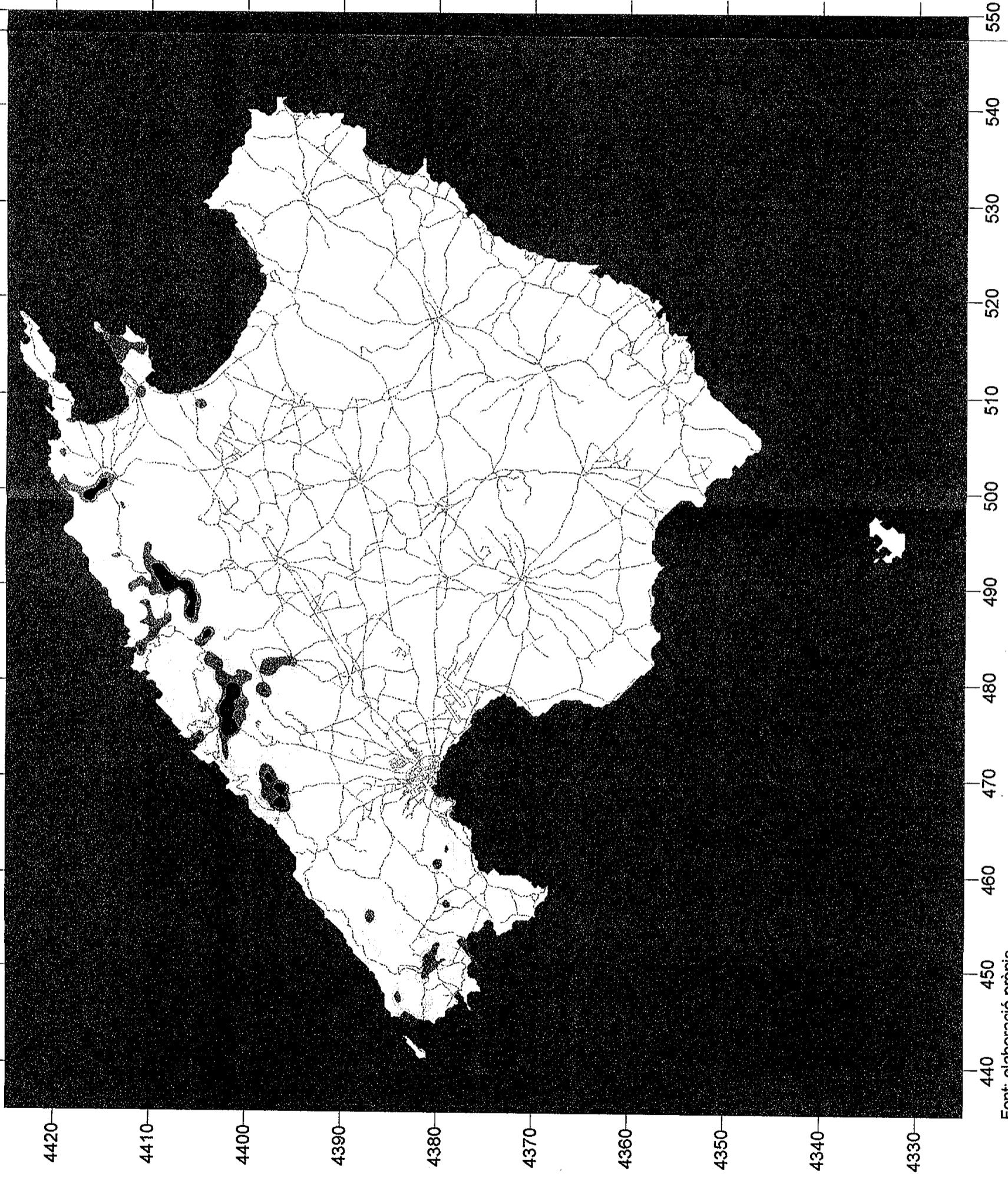
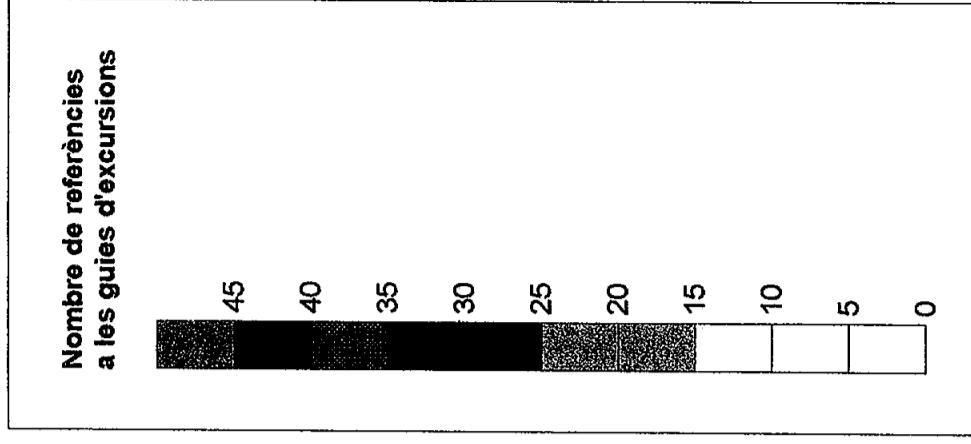
La proliferació de guies d'excursions per a turistes que els adrecen no només a les excursions tradicionals per la Serra de Tramuntana, sinó també a l'entorn dels complexos turístics, sobretot al litoral, evidencien les necessitats del negoci turístic de disposar d'espais naturals disponibles per a l'esbarjo amb accés públic reconegut o concertat.

Els ajuntaments de les zones més turístiques han realitzat guies de passeig pels seus entorns, afavorint l'increment de referències a aquest mapa (per exemple a Calvià, Alcúdia i Sóller).

Mapa núm 23

Pressió recreativa induïda per les guies d'excursions per a turistes a Mallorca

Reflexió final

L'excursionisme té una llarga tradició a Mallorca i això es deu, en bona part, a l'accessibilitat i a l'atractiu de les nostres serres. L'Arxiduc Ludwig Salvatore és el nostre més il·lustre turista-excursionista decimonònic, després del qual han arribat molts d'altres estrangers, amants de la natura, que segueixen les seves passes.

L'excursionisme té la seva raó d'ésser en el respecte a la natura, la cultura i els drets dels altres. Volem fer especial esment a que l'excursionisme contribueix, en la majoria dels casos, als objectius fonamentals dels ENP.

Però, com comprovarem al apartat sobre aparició de conflictes (v. 6 i 7.3.2), la seva massificació acaba provocant impactes ambientals i conflictes d'ús.

Mantenim el supòsit que la popularització d'itineraris d'excursió no és intrinsecament indesitjable. Però és necessari conèixer el seu abast -per a la qual cosa creim haver fet una aportació substancial- regular els seus termes i prendre mesures de gestió sobre el terreny, amb relació amb els propietaris dels terrenys i els hotelers que participen d'aquest sector del negoci turístic.

Per recapitular direm que:

- * Es fa molt palesa l'atracció de zona central de la serra de Tramuntana pels excursionistes, sobretot al que hem denominat l'anell o elipse de Lluc a Sóller.

- * Les excursions més descrites a les guies d'excursions són: el Camí de s'Arxiduc a es Teix, el Barranc de Biniaraix al puig de Lofra, el camí del puig de Massanella (confirmant la nostra preselecció per a l'inclusió als recomptes d'usuaris), el camí al puig Tomir, el camí al Castell del Rei, i el Torrent de Pareis.

- * Les guies d'excursions adreçades preferentment a excursionistes residents descriuen itineraris més clàssics, relacionats amb patrimoni històric, difícils i propers a Palma.

- * En canvi, les guies adreçades a excursionistes majoritàriament turistes descriuen itineraris més anecdòtics, accessibles i propers a complexes turístics costaners.

Tanmateix, també ressenyam les següents puntualitzacions:

- * Alguns ajutaments que han elaborat i difonen guies d'itineraris per excursionistes sobrecarreguen de referències l'entorn dels seus nuclis, sobre tot pel que fa als turistes.

- * Alguns autors de guies reflecteixen molt accentuadament les seves

preferències personals als seus llibres, determinant protagonismes desproporcionats de determinats indrets (per exemple, a PALOS, 1989 o a HEINRICH, 1985).

Però, des del punt de vista de les nostre hipòtesis, aquesta inducció també incrementa la pressió recreativa i, per tant, la seva consideració està plenament justificada.

3.4.- Les ermites. Les romeries i els pancaritats.

"Art. 51. Els Ajuntaments establiran i donaran a conèixer públicament la relació dels indrets i fonts del terme municipal respectiu freqüentats pels turistes i dels paratges on se celebren periòdicament aplecs, com també la dels camins i corriols pels quals han de circular els excursionistes, que quedaran al marge de la prohibició assenyalada en l'art. 47. [Art. 47 És prohibit, amb les excepcions indicades en els articles següents, de portar o d'encendre foc als boscos i terrenys arbrats i a les zones de l'entorn fins a una distància de 150 m. de llurs límits.]"

(GENERALITAT DE CATALUNYA, 1937, pp. 32-34)

Totes les ermites, santuaris, monestirs i oratoris inclosos als ENP de la Llei 1/91, emplaçats aïlladament a un entorn natural i d'ús recreatiu intensiu han estat incloses a la classificació d'AURIMN (vegis apartat 2.2). Però el seu ús és molt peculiar, així com la seva gestió. A continuació tractarem d'analitzar breument aquesta peculiaritat, centrant-nos en els seus usos esporàdics més intensius, al marge dels inclosos a la seva caracterització d'AURIMN.

Aquestes instal·lacions religioses tenen tradició com a llocs de culte, peregrinació i retir. Però avui en dia només un parell de les més petites mantenen una comunitat d'ermitans: Betlem a Artà, la Trinitat a Valldemossa i Sant Honorat al Massís de Randa.

La resta d'ermites, mantindrem aquesta denominació genèrica per a totes les tipologies, conserven usos religiosos esporàdics, romeries, "pujades" a peu, hostatgeria en alguns casos i, majoritàriament, visites de tipus turístic i recreatiu. En absència de comunitat religiosa, s'encarrega del manteniment de les instal·lacions un donat (com als casos de Sant Salvador, Puig de Maria, Bonany, Castell d'Alaró, etc.), els veïnats de la parròquia (com succeeix al cas de l'ermita de Consolació a Santanyí) o una confraria (com passa al cas del Puig de Maria, combinat amb la presència d'una parella que hi viu com donats).

Les que tenen hostalatge són: el Castell d'Alaró, el monestir de Lluc, el Puig de Maria, la Victòria, el Puig de Bonany, el Puig de Santa Magdalena, el monestir de Cura, Sant Salvador i Monti-sion. L'ús que se'n fa és de tipus familiar i per fer trobades de col·lectius diversos. D'altres ofereixen retir espiritual més selectivament: Santa Llúcia a Mancor, el monestir de la Real a Palma i el Santuari de Sant Honorat (AMENGUAL, 1995). Per exemple, al cas de l'ermita de Santa Llúcia, l'hostalatge amb capacitat per seixanta persones no es lloga a tothom que ho demana, les monges que ho regeixen només permeten l'ús a congregacions per fer-hi exercicis espirituals.

Les enquestes als donats i gestors de les ermites ens han denotat les dificultats que tenen de posar d'acord el seu *modus vivendi* pre-turístic i la conservació de l'esperit d'aquests indrets carregats d'espiritualitat amb les exigències

de les agències turístiques i dels *domingueros*, recreacionistes massius.

Entre els gestors de les ermites preval l'acceptació de les visites turístiques amb concepció de provisionalitat, de tal manera que no s'acaba d'acondicionar l'establiment per a servir al visitant. Manca la iniciativa que satisfagui les expectatives dels usuaris massius, els quals, tot sigui dit, no valoren la importància de mantenir la senzillesa i modèstia d'aquests indrets privilegiats.

Per exemple, al Puig de Bonany no es posaren d'acord els guies amb el donat per a fer donacions fixes, que contribuïssin al manteniment i millora de les instal·lacions. Com a resultat d'això, el donat ha desistit d'orientar en absolut les instal·lacions als serveis als turistes (com podria haver consistit en la venda de refrescos); la seva gestió manté l'atenció a l'usuari tradicional de la parròquia i potencia usos alternatius i minoritaris de la seva corda "pseudo-transcendental" (segons les seves pròpies paraules), amb els que sintonitza i que li reporten molts més guanys per cap.

Altres exemples en aquesta mateix línia són Cura, Sant Salvador i el cas extrem del Puig de Maria.

Com ja hem esmentat, tot i el seu gran potencial turístic, aquests reductes mantenen el seu esperit pre-turístic originari, així com el seu encant, per a les minories que els visiten, be siguin parroquians o recreacionistes selectius.

Aquest procés de resistència inicial als canvis generats per l'ús turístic i recreatiu massius és el mateix que es detecta a d'altres àmbits rurals, que també experimenten canvis socials amb perill de pèrdua de la seva identitat, degut als canvis de funció del camp i a l'assentament de nousvinguts.

Però l'ús intensiu que més destaca, comú a gaire bé totes les ermites és el de les romeries i pancaritats, que es succeeixen durant la setmana que segueix el Diumenge de Pasqua:

"...se celebren a algun puig, alguna ermita o algun indret significat de la contrada. Aquestes festes es reparteixen entre el dilluns (segona festa), el dimarts (tercera festa), el dimecres... i el diumenge següent o Diumenge de l'Àngel. L'estructura de la festa sempre sol ser la mateixa: al matí, marxa cap al puig o cap a l'ermita, on, a més de l'ofici religiós, solen celebrar-se unes quantes activitats col·lectives (jocs, balls, etc.) acompanyades també d'un àpat de tots plegats. Aquest berenar o dinar sembla que havia estat un dels actes centrals de la festa. Inicialment hom hi menjava les darreres panades i els darrers rubiols que quedaven de les festes de Pasqua. En l'actualitat, encara que la tradició perdura, és freqüent la celebració d'arrossades col·lectives, de concursos de paelles, etc." (JANER, 1992, pp. 110)

La nostra anàlisi ha consistit en una aproximació a l'abast d'aquestes activitats, mitjançant l'inventari i la realització de recomptes i fitxes de camp per a les romeries i pancaritats realitzats la Pasqua de l'any 1995.

Les romeries i pancaritats que s'hi realitzaren figuren a la següent taula (núm 15), resenyant en negreta les que es pogueren mostrejar (v. també el mapa núm 24):

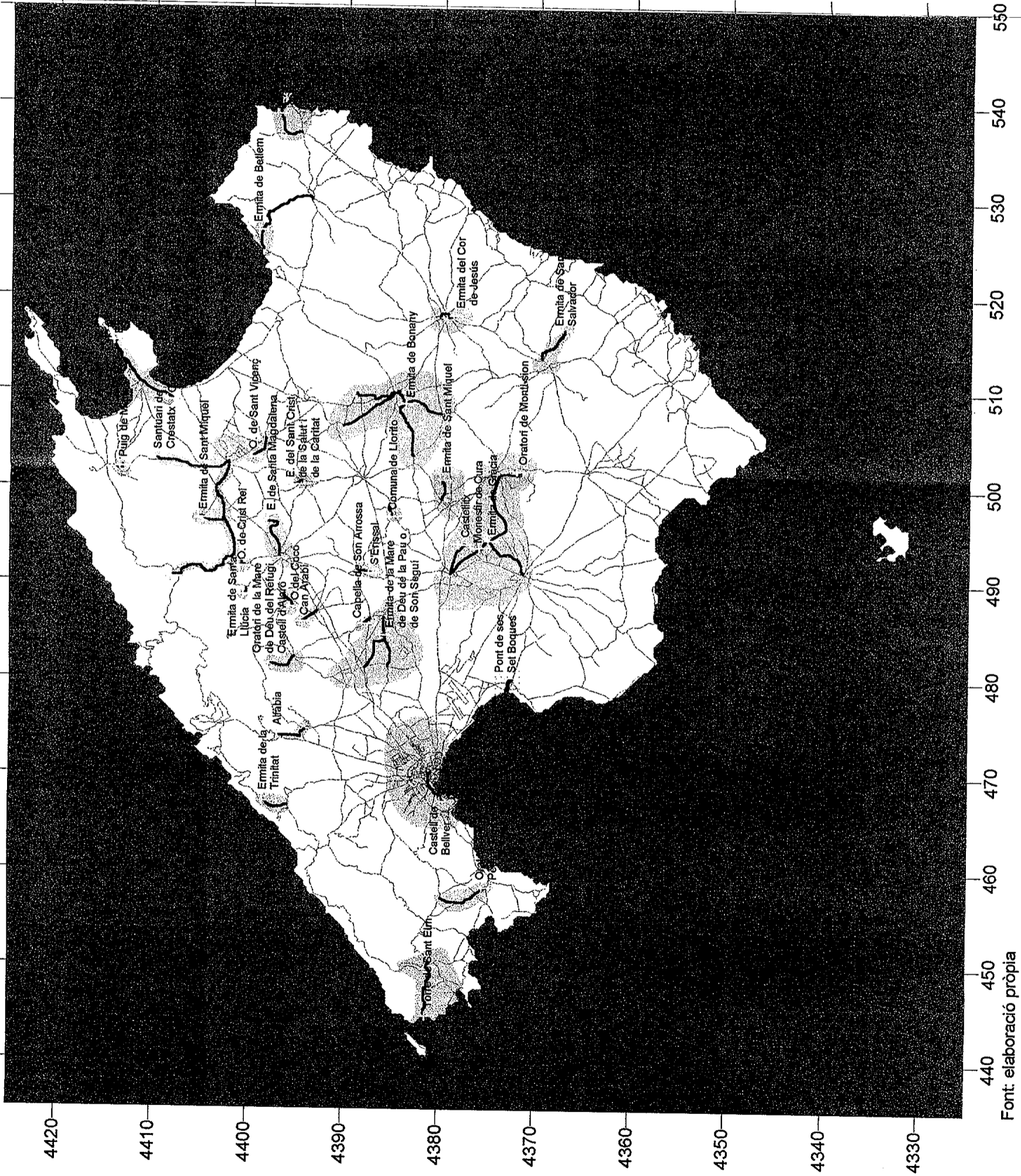
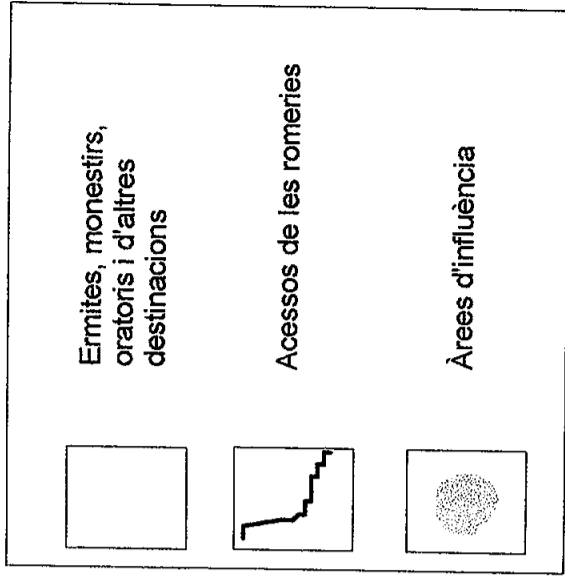
Taula núm 15. Romeries i pancaritats la Pasqua de 1995

Data i festivitat	Nom de les ermites
16 d'abril diumenge 1ª festa P.	- Ermita de Betlem (Artà)
17 d'abril dilluns 2ª festa de Pasqua	- Ermita de la Mare de Déu (Pollença) - Torre de Sant Telm (Andratx i s'Arracó) - Oratori del Sant Crist de la Caritat (Llubí) - Oratori de Crist Rei (Selva) - Oratori de Sant Vicenç (Muro) - Ermita de Biniamar - Monestir de Lluc (sa Pobla) - Ermita de Santa Llúcia (Mancor) - Monestir de Lluc (poblers)
18 d'abril dimarts 3ª festa de Pasqua	- Ermita de Bonany (Petra, Vilafranca, Sant Joan i Ariany) - Ermita de Sant Miquel (Montuiri) - Castellitx, ermita de la Mare de Déu de la Pau (Algaida) - Santuari de Crestatx (sa Pobla) - Ermita de la Victòria (Alcúdia) - Ermita de St. Miquel (Campanet)
19 d'abril dimecres després P.	- Oratori del Cocó (Lloseta)

Data i festivitat	Nom de les ermites
23 d'abril Diumenge de l'Àngel	<ul style="list-style-type: none"> - Ermita de la Mare de Déu de la Pau, Son Seguí (Sta. Maria i Sta. Eugènia) - Ermita de Santa Magdalena (Inca) - Ermita de Sant Salvador (Felanitx) - Monestir de Cura (Algaida) - Ermita de Gràcia (Llucmajor) - Oratori de la Mare de Déu del Refugi, Castell d'Alaró - Ca n'Arabí (Binissalem) - Oratori de Monti-sion (Porreres) - Cova de Sant Martí (Alcúdia) - Comuna de Llorito - Castell de Bellver (Palma) - Alfàbia (Bunyola) - L'Agulla, Pi de les Vegues (Capdepera) - Ermita del Cor de Jesús (Manacor) - Pont de ses set Boques (s'Arenal) - S'Erissal, caseta de ses Monges (Sencelles) - Ermita de la Trinitat (Valldemossa) - Oratori de la Pedra Sagrada, Son Bugadelles (Calvià) - Capella de Son Arrossa, Cova Monja (Biniali, Sencelles)

Font: elaboració pròpia

Mapa núm 24 de localització de les ermites, accessos de les romeries i pancaritats, i àrees d'influència

Font: elaboració pròpia

Per tant, s'han realitzat recomptes i fitxes de camp a dotze de les trenta-cinc romeries i pancaritats inventariats. Aquesta informació detallada es reflecteix a continuació tractant les ermites mostrejades una a una. Sempre s'hi fa un ofici i aquesta informació no es repetirà a cada fitxa.

Les dades de cada fitxa fan referència al següent:

- * Lloc: ermita on s'hi fa el Pancaritat.
- * Data: data en que s'hi fa la romeria o Pancaritat.
- * Festivitat: concretant d'entre les que componen la Pasqua, cal tenir esment al fet que el Diumenge de l'Àngel s'ha popularitzat recentment, sobretot per tal d'afavorir l'afluència de palmesans.
- * Vehicles: es tracta dels que es comptabilitzaren als aparcaments propers a l'ermita, en relació directa i inequívoca amb la celebració.
- * Usuaris: dinant o de passeig.
- * Altres: s'hi afegixen a aquest apartat altres comentaris en referència a activitats complementàries, com ara l'acampada, o càlculs del nombre d'usuaris a partir del nombre de vehicles.

Ermita de Bonany

Els pobles de veïnat de l'ermita de Bonany, Petra, Ariany, Maria, Sant Joan i Vilafranca conserven la tradició de fer el pancaritat la tercera festa de Pasqua, tot i caure en dimarts, dia feiner a la major part de l'illa. L'ermita es troba dins de l'ENP, de la Llei 1/91, del Puig de Bonany. Hi ha una carretera asfaltada d'accés, aparcament i l'ermita, que té hostalatge, disposa d'excusats, però no de bar. El jovent hi va d'acampada el dia abans i el quintos organitzen la vetllada i les activitats de la festa popular. La gent aprofita per recol·lectar branques d'arbocera, romaní i ullastre.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Bonany	18-4-95	3ª festa de Pasqua	176 cotxes 13 motos 5 bicis t.t.	800	19 tendes de campanya

Ermita de Sant Miquel

Hi pugen els montuïrers a peu des del poble, tot i que hi ha una carretera asfaltada. Està dins d'un ENP. Hi ha una església, un restaurant i una casa de colònies de les monges de la inclusa del Temple, regida per les Trinitaries. S'hi fan moltes activitats a l'esplanda de davant l'església, com ara l'anomenament del Batlle del Puig, ball i tir de tella. El fet de fer-se la romeria en laborable ens fa pensar que no acudeixen peregrins d'altres pobles ni de Palma.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Sant Miquel	18-4-95	3ª festa de Pasqua	288 cotxes 16 motos 1 autocar	416	951 usuaris segons el núm de vehicles

Ermita de la Mare de Déu de la Pau de Castellitx

Hi van els algaidins, molts d'ells a peu per camins rurals. S'hi fa una petita fira a l'era del llogaret on s'hi realitzen activitats populars. Està dins d'ENP i té accés asfaltat. Apart de l'ermita no hi han instal·lacions d'ús públic, llevat d'un excusats. El fet de fer-se la romeria en laborable ens fa pensar que no acudeixen peregrins d'altres pobles ni de Palma.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Castellitx	18-4-95	3ª festa de Pasqua	122 cotxes 13 motos 4 bicis	533	19 tendes de campanya

Santuari de Crestatx

Hi van, bàsicament, els poblers, s'hi troba vora la carretera de Pollença i l'envoltant està establert, de manera que és un indret molt urbanitzat. S'hi fan paelles i activitats lúdiques.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Santuari de Crestatx	18-4-95	3ª festa de Pasqua	884 cotxes		Pel núm de cotxes, es tractà d'aprox. 2.652

Ermita de la Mare de Déu de la Pau, Son Seguí

Hi van els santamariers, els taujans i els portolans. L'ermita està molt apartada, al cim d'un puig que és dins d'un ENP. La romeria ajuda a mantenir unes certes condicions de l'edificació i dels camins d'accés. Organitza l'arrossada col·lectiva el bar Can Beia, amb ajuts institucionals.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de la Mare de Déu de la Pau, Son Seguí	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	130 cotxes 40 cotxes a Son Seguí 11 motos 16 bicis t.t.	842	1 tenda de campanya

Ermita de Santa Magdalena

Aquest indret és molt popular, no només entre els inquers, sinó també entre els palmesans i d'altres residents de la seva àrea metropolitana. Hi puja molta de gent per l'accés asfaltat fins a l'ermita, on també hi ha un restaurant i una àrea de picnic, amb fogons i taules, del SECONA. L'aparcament d'adalt, la carretera i els baixos del puig s'oplen de cotxes aparcats. El puig és un ENP.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Santa Magdalena	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	213 cotxes dalt 90 cotxes baix	1.604	20 tendes de campanya

Ermita de Sant Salvador

Aquesta és l'ermita felanitxera per excel·lència, a la que també tenen tradició de pujar els manacorins, tot i que la facilitat d'accés, amb un ampli aparcament i cuidades instal·lacions d'ús públic, com ara un restaurant, la fan molt popular. Es troba dins d'un ENP.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Sant Salvador	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	140 cotxes 2 autocars 3 motos	380	20 tendes de campanya

Monestir de Cura

El pancaritat d'aquest monestir és dels més populars, hi puja gent de tots els pobles del voltant: Algaida, Lluçmajor i Porreres, però que es confon amb molta d'altre gent que arriba en cotxe i en autocar, igualant-se aproximadament en nombre. Les instal·lacions són molt completes, amb 25 habitacions per 125 persones i una sala on hi caben fins a 200 més. Hi ha un restaurant gran, només superat en

grandària, dins d'aquest àmbit, pel monestir de Lluc. Es troba al cim del massís de Randa que és ENP.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Monestir de Cura	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	223 cotxes 8 motos 1 autocar 20 bicis	631	1 tenda de campanya

Oratori de Gràcia

S'hi puja a peu des de Llucmajor; tot i quedar molt proper a Cura i de gaudir d'instal·lacions d'ús públic completes (accés asfaltat, aparcament, bar, excusats, etc.) no té un ús tan massiu. També es troba dins l'ENP del massís de Randa. S'hi feren activitats culturals diverses, a les que hi participaven els marxaires, mentre la majoria dels arribats en cotxe, possiblement palmesans, es mantenien a prop dels seus vehicles fent picnic. Els cotxes aparcats desbordaven la capacitat de l'aparcament i ocupaven les voreres de la carretera.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Oratori de Gràcia	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	208 cotxes	670	

Oratori de la Mare de Déu del Refugi, Castell d'Alaró

Hi pugen alaroners des del poble o deixant el cotxe pel camí, a es Pouet, es Verger o Son Penyaflor. El camí d'arribada dalt del Puig és de bèstia, empedrat i es prohibit el trànsit rodat. A l'oratori hi ha hostalatge (amb setanta places), un bar-restaurant i excusats. El puig sencer s'hi troba dins l'ENP de la Serra de Tramuntana. La majoria dels assistents ho feren en grups organitzats i familiars. No feren focs. Com als altres casos, hi participaren pocs turistes.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Castell d'Alaró	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	73 cotxes	324	12 escaladors

Can Arabí

És una finca de propietat municipal on els binissalamers fan el seu pancaritat. S'hi ubiquen equipaments públics com la piscina municipal o el camp de futbol. També hi un restaurant. L'accés s'ha aprofitat per establir els voltants. No es troba

dins d'ENP. S'hi feren moltes foganyes per fer paelles. Amb ocasió d'altres festes populars s'organitzen acampades i dinars.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Can Arabí	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	306 cotxes	650	

Ermita de Monti-sion

És l'ermita de Porreres, hi ha un bar-restaurant i hostalatge (dotze cel·les i una sala per vint-i-dues persones). Es troba en bon estat de conservació. L'accés està asfaltat i hi ha un petit aparcament. S'ubica a l'ENP del massís de Randa. S'hi feren activitats culturals.

Dades de la punta d'ús

Lloc	Data	Festivitat	Vehicles	Usuaris	Altres
Ermita de Monti-sion	23-4-95	Diumenge de l'Àngel	156 cotxes	306	

Trets i resultats generals

La romeria o el pancaritat consisteix, genèricament, en la processó des de l'església del poble fins a l'ermita, on s'hi fa un ofici. Aquest ús de les ermites, que es localitzen als retalls forestals intersticials del medi rural, són una de les millors maneres de demostrar el vincle entre la vida rural i la conservació de la natura.

Aquestes activitats són l'oci preturístic al medi natural, que ens pot servir de referència per definir l'increment que s'ha donat fins a la situació actual.

L'accés massiu a aquests indrets afavoreix el manteniment dels camins a peu públics i manté a la gent, que majoritàriament ja no fa de pagès, en contacte amb la natura que és més propera al seu poble. Aquestes valoracions positives, a les que s'hi afegeixen d'altres de caire més cultural, ens fan desdenyar els impactes que provoquen aquestes romeries, tals com la depredació de llenya per fer foganyes o la recol·lecció de branques de romaní, arbocera, ullastre, etc.

Per tant, aquests usos esporàdics es consideren de baixa rellevància pel que fa a la seva generació de conflictes, tot i que d'altre exemples d'aquest mateix tipus, però d'altre ordre de magnitud, poden tenir molts d'efectes negatius al medi, pesem en el cas del Rocio, a Huelva. Un exemple més proper al que succeeix a Mallorca amb els pancaritats el tenim al Principat de Catalunya on es manté el costum d'anar a menjar la mona de Pasqua el dilluns de Pasqua.

Altres usos esporàdics i tradicionals del medi natural són la visita a les ufanes de Gabellí els anys en que rebenten o les marxas a Lluc o a Sant Salvador. També

tenen aquestes mateixes característiques les eixides pel dia primer de Maig, que sovint s'adrecen als mateixos indrets que les romeries de Pasqua.

La freqüentació del medi natural deguda a aquestes mobilitzacions puntuals dóna peu, més a la valoració dels seus efectes positius sobre la població resident, sobretot pel que fa a concienciació vers el manteniment del patrimoni arquitectònic, cultural i natural, que a l'anàlisi de la seva pressió sobre el patrimoni i a la seva generació de conflictes.

En opinió de l'ex-sergent encarregat del Bosc de Bellver, aquest és un dia que no es pot desaprofitar per donar a entendre als nombrosíssims usuaris del medi natural quins són els valors que es pretén conservar i quines normes de conducta han de respectar.

Després d'haver realitzat una aproximació a la quantificació de l'abast d'aquesta tipologia de lleure a la natura, creiem que la seva importància és més qualitativa que quantitativa. Sobretot pel que fa a la seva funció social d'assegurar un lloc de reunió i passeig que és sempre avinent, i que permet l'aproximació al medi natural.

4.- La gestió actual dels usos recreatius i turístics, equipaments i infraestructures existents.

L'ús recreatiu i turístic del medi natural s'ordena i es gestiona mitjançant la provisió d'instal·lacions i serveis d'atenció als usuaris i de regulació de les seves activitats per tal de mantenir el principal objectiu dels ENP, que és la conservació del patrimoni natural, i d'optimitzar el seu rendiment.

Dins d'aquest marc conceptual i amb un cert coneixement dels mecanismes que es fan servir a aquest respecte a d'altre àmbits geogràfics, hem realitzat un examen de les experiències de gestió de l'ús públic, recreatiu i turístic del medi natural de Mallorca, estudiant: el rendiment dels espais naturals protegits i gestionats per figures del Llei 4/89, altres experiències de gestió d'espais naturals amb objectius conservacionistes, empresarials i d'equipament urbà, la distribució i rendiment de les àrees recreatives o de picnic del Servei de Conservació de la Naturalesa i, en darrer terme, la cobertura que ofereix la Guarderia Forestal, també del SECONA.

L'anàlisi que es realitza es fonamenta, a l'igual que a l'estudi de les AURIMN, en l'estudi de: les característiques geogràfiques de la instal·lació o del servei, les dades de freqüentació, si n'hi han, i els principals problemes de gestió o de servei de l'ús públic, recreatiu i turístic.

4.1.- Experiències de gestió a Mallorca en el marc de la Llei 4/1989. Freqüentació i ús públic dels ENP gestionats.

Tal com s'ha enunciat al punt 2.1.4, la llei de Conservació dels Espais Naturals, 4/1989, proporciona el marc per a la gestió d'ENP, la qual es concreta en l'assignació de recursos, tant de personal com de pressupost, per a la gestió activa, vigilància, recepció de visitants, desenvolupament d'instal·lacions d'interpretació del medi, en resum, regulant i potenciant els usos del medi natural en funció de les seves aptituds, mitjançant Plans d'Ús i Gestió.

L'aplicació de mesures de gestió activa és l'eina fonamental per a la millora de la qualitat de l'ús públic i per a incrementar la capacitat d'acollida de les àrees d'ús recreatiu intensiu al medi natural.

En base a aquesta diferenciació palesa entre les AURIMN dels ENP no gestionats i les AURIMN incloses a ENP gestionats, hem tractat aïlladament aquestes darreres, caracteritzant el seu ús públic en base a les nombroses estadístiques oficials de freqüentació.

Els Parcs que tractarem són a Mallorca i a les illes més properes i històricament depenents: sa Dragonera, que pertany administrativament al terme municipal d'Andratx i l'arxipèlag de Cabrera, que ho és del de Palma, mentre ambdues depenen supramunicipalment del Consell Insular de Mallorca. L'accés a sa Dragonera i a Cabrera també es realitza, primordialment, des de l'illa de

Mallorca.

Les dades que presentam ens proporcionen sèries perllongades força completes vora als nostres recomptes de les puntes d'ús a les AURIMN, però que també poden ésser més inexactes i partir de l'ús mètodes de recompte imprecisos i també molt heterogenis, la qual cosa els fa difícilment comparables.

Per tal d'intentar mitigar aquest fet, hem destriat la informació d'afluència diària que se'ns ha proporcionat per part dels gestors dels Parcs, en un intent d'aproximar-mos a l'establiment de les seves puntes d'ús. Hem centrat la recerca de dades als anys 1994 i 1995. La dada que més s'aproxima als recomptes instantanis, que nosaltres hem realitzat a les AURIMN, són les del nombre màxim de visitants diaris, sobre la qual hem triat el dia laborable i el festiu de màxima afluència per a cada mes.

La correspondència d'aquesta dada global, del nombre d'usuaris totals per dia, amb la del nombre d'usuaris presents a la punta d'ús és del 51,2 %, de la segona respecte de la primera, per al cas del nostres aforaments i recomptes de la platja d'es Trenc i d'un 80 %, per als resultats dels recomptes realitzades pels investigadors del Centro de Investigación de Espacios Naturales Fernando González Bernaldez per a trenta-una àrees de picnic de la comunitat de Madrid (GÓMEZ-LIMÓN, *et alii*, 1994). Una altra font aproximativa, a partir de les estimacions de la policia municipal i de recomptes propis a sa Calobra, on els recreacionistes realitzen estades més curtes, ens proporciona estimacions d'entre el 33 i el 40 % (v. 1.3.8). Aquesta avaluació fonamentarà la nostra comparació d'ambdós tipus de dades.

Complementàriament, hem examinat els nombres totals de visitants al cap de l'any, així com les seves densitats per a les AURIMN dels Parcs (v. 4.1.6).

D'altra banda, els parcs que tractarem a continuació difereixen considerablement l'un de l'altre pel que fa a l'organisme gestor, a la cura que aquest hi posa i a la quantitat de recursos que hi destina. Això dona lloc a una qualitat de gestió bastant heterogènia, fent comparable, fins i tot, el funcionament real dels Parcs Naturals de Mondragó i de sa Dragonera amb les AURIMN dels nostres sondejos. Aquest fet ens feu incloure les platges del P.N. de Mondragó, així com es Comú de Muro de dins del P.N. de s'Albufera, a les unitats d'anàlisi a caracteritzar mitjançant recollida pròpia de dades d'afluència. Aquesta consideració duu inevitablement a criticar la gestió actual d'aquests Parcs que s'adapten prou a l'estereotip dels "parcs només al paper" o *paper parks*.

4.1.1.- El Parc Natural de s'Albufera de Mallorca.

D'encà de la declaració del Parc, el 28 de gener de 1988, i, sobretot, de l'aprovació del seu primer Pla d'Ús i Gestió, l'any 1990, s'Albufera, que fou el primer Parc Natural de les Illes Balears, ha pogut comptar amb una dotació de recursos que li ha permès, mal que bé, regular i atendre el seu ús públic. La seva superfície és de

1.701 ha, de les quals 1.319 ha. són de propietat pública, repartida entre l'estat, la comunitat autònoma i l'ajuntament de Muro.

Nombrosos documents i publicacions donen comptes dels èxits i entrebancs del seu tarannà (MAYOL, PERELLÓ i MUNTANER, 1993; PERELLÓ, 1994; "Butlletí del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca", nº 1 i 2), als quals es poden trobar nombroses referències a les característiques dels usos recreatius i turístics del Parc.

Amb l'objectiu d'incorporar la caracterització de l'ús públic d'aquest espai a la de la resta d'ENP no gestionats de Mallorca, hem fet una selecció de les dades de freqüentació disponibles al Parc, destriant el dia laborable i el festiu de màxima afluència d'usuaris de cada mes dels anys 1994 i 1995.

Els recomptes d'usuaris als que ens referim es recullen a l'oficina de sa Roca, que és allà on es situen la quasi totalitat d'instal·lacions d'acollida i serveis del Parc, situada a distància dels accessos, a partir del nombre d'usuaris que hi demanen el permís obligatori. Per tant, hem de considerar que aquesta dada no és completa, donat que alguns usuaris fan cas omís a la reglamentació que exigeix demanar dit permís, entrant al Parc però evitant l'oficina de recepció de sa Roca. En un intent de mesurar aquest error, els gestors han realitzat dos recomptes dels usuaris que travessen l'accés principal del Parc, al Pont des Anglesos, durant el mes d'octubre de 1995, durant un divendres i un dissabte. El resultat ha estat que un 50,4 % dels usuaris que entren pel Pont dels Anglesos no arribar a demanar permís a l'oficina de recepció de sa Roca (MEISSNER, 1995). Aquesta manca d'exactitud de les xifres oficials de freqüentació ha estat corroborada per informacions orals del personal de recepció del Parc.

Per tant, les dades oficials de freqüentació del Parc que presentem s'ha de matisar, donat que no inclouen els usuaris que accedeixen al Parc sense arribar a l'oficina de recepció, que segons s'estima per part dels propis gestors de Parc pot rondar el 50 % dels que entren pel Pont dels Anglesos cap a sa Roca, als que s'afegeixen els visitants que freqüenten es Comú, que funciona com una AURIMN més del tipus de les situades a ENP sense gestió i, per aquesta raó ha estat incorporada a l'anàlisi general d'AURIMN.

Malauradament, aquestes dades no inclouen les visites d'escolars.

Taula núm 16. 1994, freqüentació màx diaris a sa Roca, P.N. de s'Albufera

Mes	Laborable		Festiu	
	Data	Nºvisitants	Data	Nºvisitants
Gener	Dll., 3	79	Diu., 9	232
Febrer	Dm., 15	133	Diu., 20	232
Març	Dj., 31	463	Diu., 27	372
Abril	Dll., 4	726	Diu., 3	522
Maig	Dx. 24	545	Diu., 15	346
Juny	Dv., 10	404	Diu., 12	516
Juliol	Dll., 11	125	Dss., 2	188
Agost	Dll., 15	381	Diu., 14	154
Setembre	Dj., 22	308	Diu., 25	349
Octubre	Dj., 20	314	Diu., 16	312
Novembre	Dm., 1	273	Diu., 20	248
Desembre	Dm., 6	284	Dss., 10	264

(v. gràfic núm 7) Font: SECONA i elaboració pròpia

Taula núm 17. 1995, freqüentació màx diaris a sa Roca, P.N. de s'Albufera

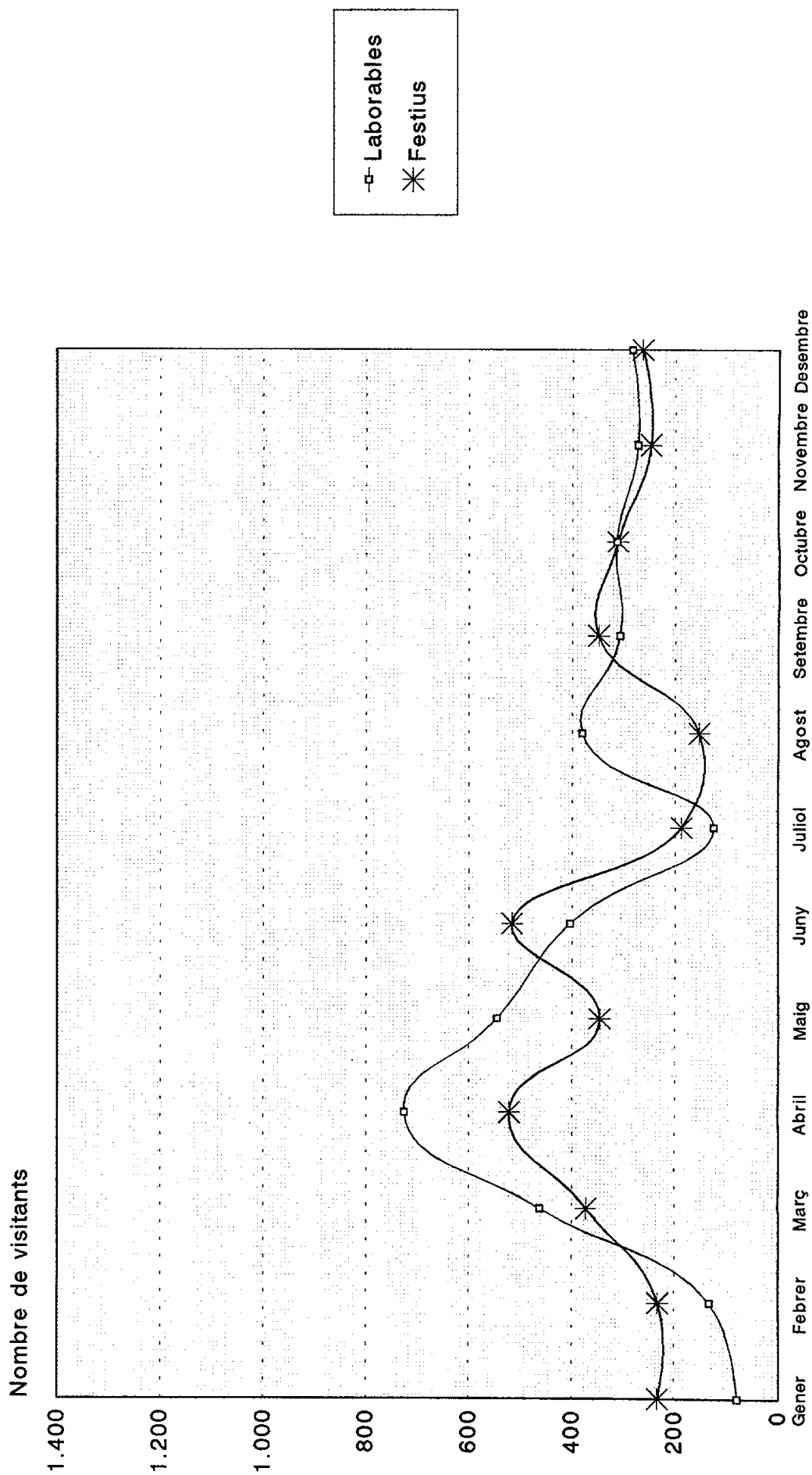
Mes	Laborable		Festiu	
	Data	Nºvisitants	Data	Nºvisitants
Gener	Dm., 17	124	Diu., 29	166
Febrer	Dm., 14	226	Diu., 5	312
Març	Dx., 28	364	Diu., 26	381
Abril	Dv., 14	1.375	Dss., 15	1.164
Maig	Dll. 1	695	Diu., 21	773
Juny	Dll., 12	442	Dss., 3	434
Juliol	Dx., 5	207	Dss., 8	299
Agost	Dx., 30	591	Diu., 20	293
Setembre	Dj., 14	356	Diu., 10	368
Octubre	Dll., 16	308	Diu., 8	935
Novembre	Dx., 1	164	Dss., 4	237
Desembre	Dv., 8	129	Dss., 9	93

(v. gràfic núm 8) Font: SECONA i elaboració pròpia

Parc Natural de s'Albufera

1994, freqüentació màxima diària a sa Roca

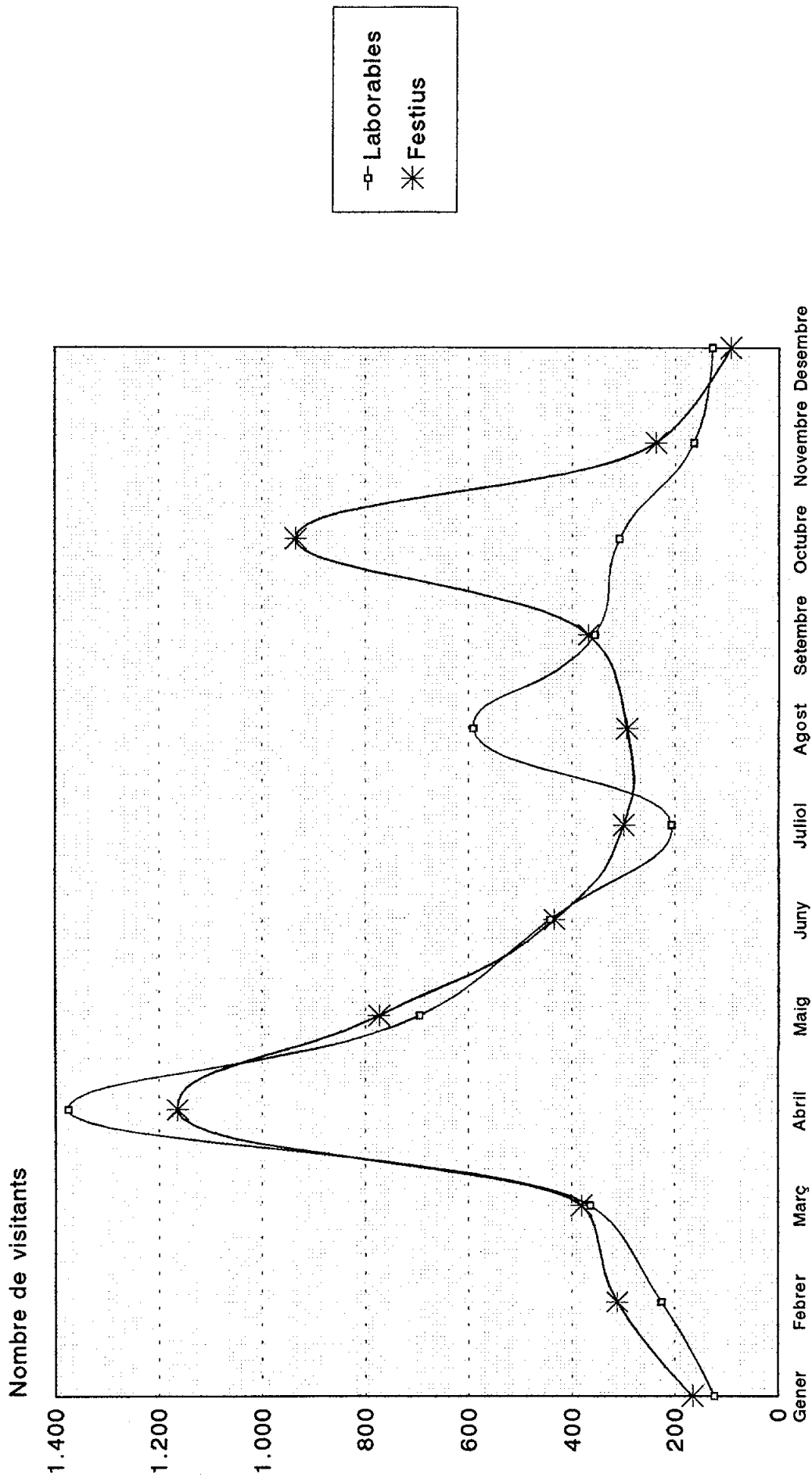
Gràfic núm 7

Parc Natural de s'Albufera

1995, freqüentació màxima diària a sa Roca

Gràfic núm 8

Les dades de nombre màxim d'usuaris diaris es donen el mes d'abril, coincidint l'ús de tècniques més acurades de recomptes d'usuaris l'any 1995 però coincidint l'any 1994, a l'entrada del Parc per comptes de a l'oficina d'informació, en l'estació de màxima aflluència de visitants.

Aquesta caracterització singularitza l'ús públic d'aquest Parc, que, gràcies a la gestió dels hàbitats per als ocells migratoris, atrau gran quantitat d'amants de l'observació d'ocells migratoris (PERELLÓ, 1994b).

El nombre total d'usuaris comptabilitzats al Parc Natural és de 56.825 l'any 1994 i de 68.943 l'any 1995. Aquests total inclouen els visitant amb permís expedit a sa Roca i els escolars, que fan visites organitzades al Parc.

Pel que fa a la gestió del l'ús públic al Parc de s'Albufera, cal remarcar que només una petita proporció de la seva superfície està sotmesa a l'ús recreatiu, educatiu i interpretatiu intensiu, entre 10 i 12 ha del total de 1.700 ha amb les que compta el Parc (Nick Ridiffort, comm. pers.) (tot i que sembla que s'excluen d'aquest recompte les àrees d'ús massiu des Comú de Muro).

Anàlisis del dia a dia realitzats pels gestors del Parc acusen a la manca d'altres ofertes semblants, als voltants dels nuclis turístics de la perifèria del Parc, de la sobrefreqüentació estival, sobretot els dies de mal temps, en que anar a la platja no és una alternativa, quan el Parc es converteix en un passeig ciclista i vianant segur i senyalitzat; requisit que, evidentment, no compleixen altres àrees naturals periurbanes, d'aquells voltants, com són el Puig de Sant Martí i Maristany, que pateixen intensos processos d'abandó i degradació.

Aquesta mateixa dinàmica de sobreexplotació dels espais naturals, protegits, gestionats, senyalitzats i publicitats, front a la infrautilització d'espais naturals que no es gestionen, sense senyalització i als que no es propicia l'ús públic, que tanmateix la gent demanda, són molt freqüents a d'altres indrets de l'illa, com per exemple a la serra de na Burguesa, es Carnatge o ses Fontanelles (BLÁZQUEZ, 1994).

4.1.2.- El Parc Natural de Mondragó

Fou creat l'any 1992, té Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals aprovat el mateix any, però no disposa de Pla d'Ús i Gestió (donat que, malgrat estar aprovat per la seva Junta Rectora d'ençà de l'any 1994, encara no ha estat aprovat pel Consell del Govern Balear). Tot plegat, el Parc Natural de Mondragó no és un parc natural gaire comú. Es tracta de 782 ha. que inclouen un conjunt de cales, a les que s'hi troben alguns hotels i instal·lacions turístiques intenses (bars, restaurants, etc.). La gestió conservacionista del Parc s'enfronta a la pràctica d'usos tradicionals de bany i platja, que dona totalment l'esquena a les zones humides del fons de les

cales, als boscos i a la riquesa etnològica de medi rural circumdant. L'organisme gestor del Parc, en aquest cas la Conselleria d'Agricultura i Pesca del Govern Balear, fa encomiables intents per desviar l'atenció dels usuaris de cap a aquests valors singulars de Mondragó, però l'atractiu de la platja, el costum dels turistes i els interessos dels propietaris, comerciants i polítics de la zona no donen molt de marge de maniobra.

D'ençà de la creació del Parc, tot el que s'ha aconseguit en quant a regulació dels usos ha estat la limitació del trànsit rodat sobre les platges. S'han creat dos grans aparcaments, una petita caseta d'informació, coneguda com ca na Martina, i s'han habilitat, molt enginyosament, tres edificacions pre-existents (un niu d'ametralladores, una barraca de roter i una caseta d'eines) per a l'exposició de material interpretatiu.

Al Parc arriben, a la recerca d'una platja menys urbanitzada del que és comú, multitud de cotxes particulars, línies regulars d'autobusos, autocars, un mini-tren, caravanes, ciclistes, genets, vaixells, creuers del tipus "golondrina" i patins de pedals o "velomars" (v. apèndix).

A continuació resumim la informació que ens han pogut proporcionar referent als registres realitzats a ca na Martina, que és l'oficina d'informació a la que acudeixen majoritàriament els visitants arribats amb cotxes particulars, ja que els autobusos passen de llarg del seu emplaçament per atracar-se al màxim a la platja.

En primer lloc, presentam les dades parcials de freqüentació per l'any 1994, amb l'afluència diària màxima per mesos i els totals mensuals:

Taula núm 18. 1994, freqüentació màx diaris a Ca na Martina, P.N. de Mondragó

Mes	Laborable		Festiu	
	Data	Nºvisitants	Data	Nºvisitants
Juliol	Dv., 15	42	Dil., 25 (St.Jaume)	96
Agost	Dj., 18	80	Diu., 28	88
Setembre	Dv., 16	126	Diu., 25	126
Octubre	Dv., 21	108	Diu., 2	84
Novembre	Dj., 17	37	Diu., 27	45
Desembre	Dj., 22	28	Diu., 11	102

(v. gràfic núm 9) Font: SECONA i elaboració pròpia

Taula núm 19. 1994, freqüentació a ca na Martina, Fonts de n'Alis, P.N. de Mondragó

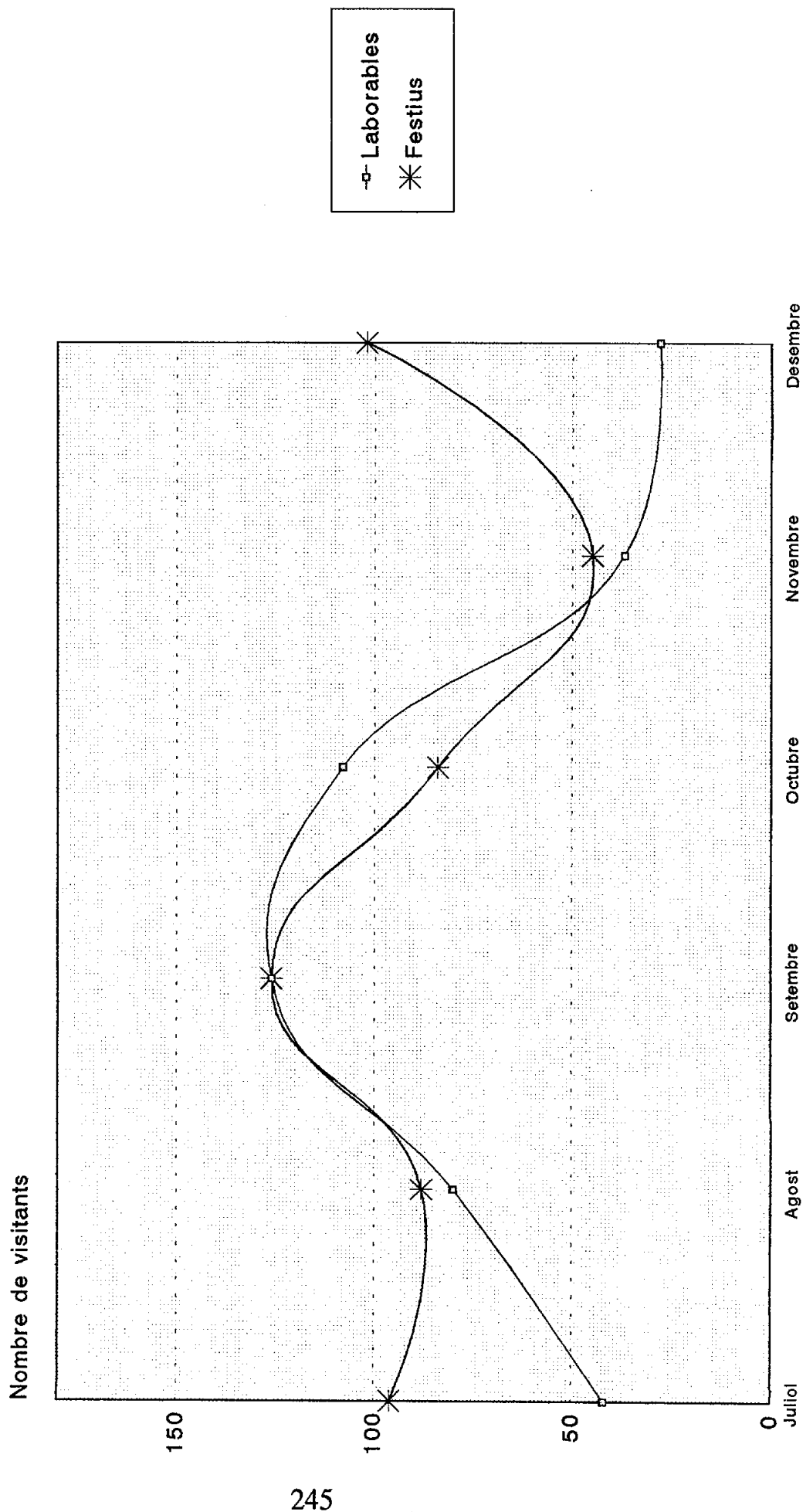
Juliol	Agost	Setembre	Octubre	Novembre	Desembre	Total
651	1267	1567	1004	854	561	5.050

Font: SECONA i elaboració pròpia

Parc Natural de Mondragó

1994, freqüentació màxima diària a Ca na Martina

Gràfic núm 9

A més de no disposar de més dades per aquest any, les expressades s'han de matisar degut a que les oficines estigueren obertes només sis hores, durant els tres mesos d'estiu, de juliol a setembre, i només alguns dies a la setmana la resta de mesos (16 dies durant l'octubre i 19 pel novembre, mentre que pel mes de desembre no disposam de la dada del total de dies en el centre romangué obert). En aquest cas també es comptabilitzen les visites escolars.

En canvi, sí hi ha un registre continuat dels visitants de l'oficina de recepció del Parc, per a l'any 1995, comptabilitzant també els escolars, de les quals disposam de les dades dels dies de màxima afluència mensual i dels totals mensuals:

Taula núm 20. 1995, freqüentació màx. diaris a Ca na Martina, P.N. de Mondragó

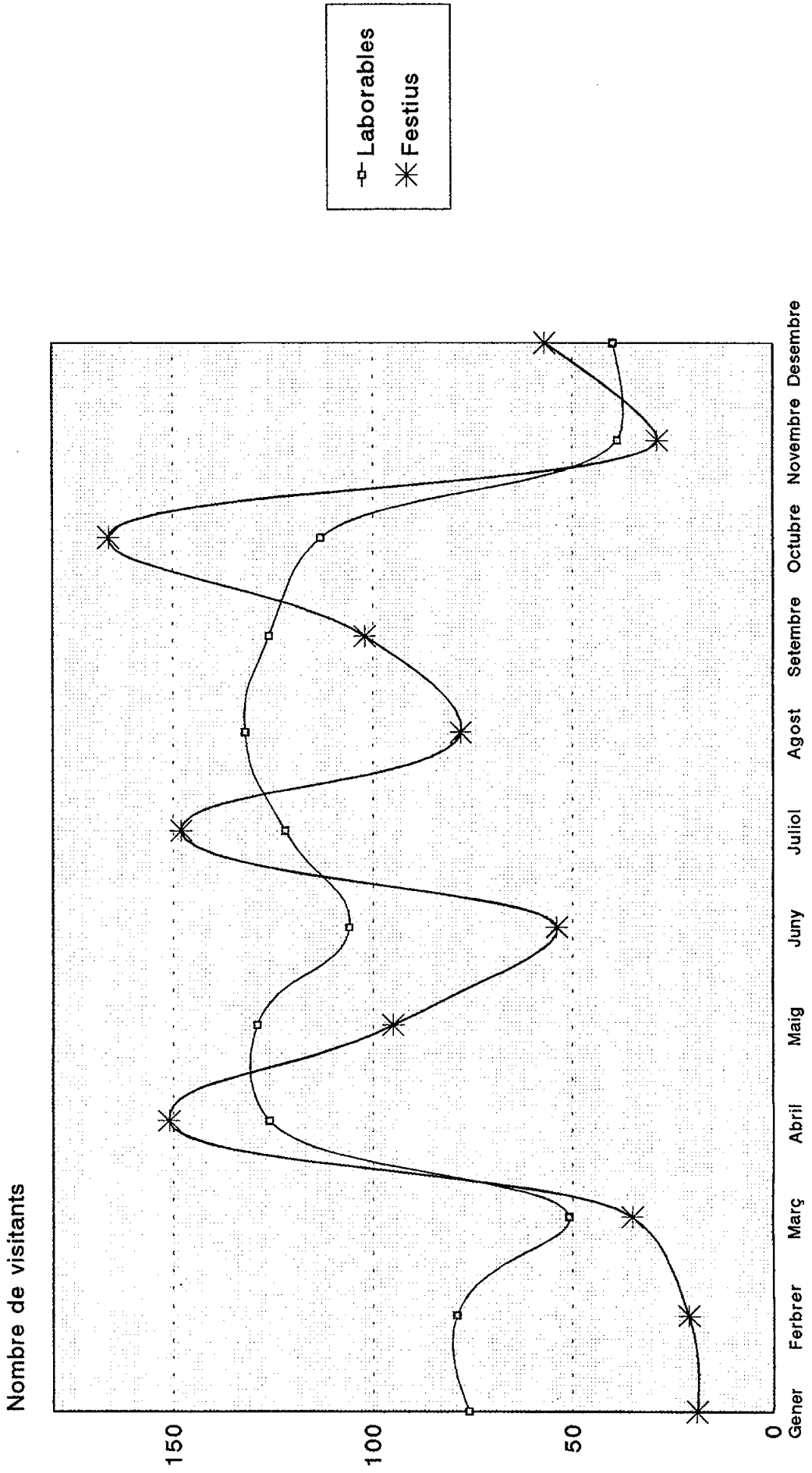
Mes	Laborable		Festiu	
	Data	Nºvisitants	Data	Nºvisitants
Gener	Dll., 9	76	Diu., 29	19
Febrer	Dll., 20	79	Diu., 5	21
Març	Dm., 28	51	Diu., 12	35
Abril	Dj., 24	126	Diu., 23	151
Maig	Dj. 11	129	Diu., 21	95
Juny	Dll., 12	106	Diu., 18	54
Juliol	Dll., 24	122	Dm., 25 (St.Jaume)	148
Agost	Dx., 9	132	Diu., 27	78
Setembre	Dm., 26	126	Diu., 24	102
Octubre	Dv., 13	113	Diu., 1	166
Novembre	Dx., 3	39	Dss., 1	29
Desembre	Dv., 19	40	Dss., 17	57

(v. gràfic núm 10) Font: SECONA i elaboració pròpia

Parc Natural de Mondragó

1995, freqüentació màxima diària a Ca na Martina

Gràfic núm 10

Taula núm 21. 1995, freqüentació a Ca na Martina, Fonts de n'Alis, P.N. de Mondragó

Mes	Mallorquins	Peninsulars	Alemanys	Anglesos	Francesos	Altres països	Escolars	Totals
Gener	373	56	166	88	9	113	242	1.047
Febrer	199	45	102	63	12	85	122	628
Març	303	63	185	116	13	101	0	781
Abril	490	146	695	413	51	283	60	2.138
Maig	509	127	828	554	65	276	221	2.580
Juny	345	93	759	583	132	266	113	2.291
Juliol	264	293	672	555	212	334	0	2.330
Agost	268	402	566	484	141	210	0	2.071
Setembre	113	160	977	816	65	99	0	2.230
Octubre	387	66	1.272	534	49	63	229	2.600
Novembre	250	8	240	148	27	11	266	950
Desembre	100	15	195	125	7	15	26	483
Totals	3.601	1.474	6.657	4.479	783	1.856	1.279	20.129

Font: SECONA i elaboració pròpia

Aquest darrer any, el recull de dades fou més acurat i sistemàtic, realitzant recomptes del nombre d'usuaris a les puntes d'ús a les principals platges del Parc: la Fonts de n'Alis i s'Amarador (els quals són AURIMN del nostre anàlisi), a més de recomptes del nombre de vaixells fondejats (entre les 16 i les 17 h.). Aquests recomptes es basaren en la metodologia emprada pels nostres recomptes de les puntes d'ús a les AURIMN, fent servir el personal de vigilància contra incendis. Tot i així, la seva manca d'homogeneïtat ens ha fet desestimar-les a la caracterització de les AURIMN, per a les quals ja disposaven de prou dades pròpies.

Taula núm 22. 1995, recomptes a les puntes d'ús, P.N. de Mondragó

Mes	Usuaris a la platja de Fonts de n'Alis		Usuaris a la platja de s'Amarador		Vaixells fondejats		Total Núm.
	Data	Núm.	Data	Núm.	Data	Núm.	
Maig	Dm., 23	180	Dm., 23	141	Diu., 28	10	361
Juny	Diu., 18	430	Diu., 18	440	Dj., 29	13	922
Juliol	Diu., 30	550	Diu., 2	405	Dm., 25	36	1.099
Agost	Dx., 9	500	Diu., 20	755	Dx., 9	42	1.423
Setembre	Dll., 4	675	Dv., 8	658	Diu., 3 i Dv., 15	40	1.493

Font: SECONA i elaboració pròpia

Aquests recomptes no es poden sumar per tal de proporcionar una xifra total per cada mes degut a que no es realitzaren sistemàticament cada dia. Tampoc són equiparables als realitzats a s'Albufera, degut a no aforen el total de visitants diaris.

4.1.3.- El Parc Natural de sa Dragonera

El Parc Natural de sa Dragonera fou declarat l'any 1995, any en que també s'aprovà el seu Pla d'Ordenació del Medi Natural, però que, en aquests moments, no disposa ni de pla d'ús i gestió, ni de dotació de personal de gestió, ni tan solament de director a temps complet. La seva superfície és de 278 ha (EL GINEBRÓ, 1993). Tota l'illa és de propietat pública del Consell Insular de Mallorca.

La freqüentació del Parc es regula per part d'un vigilant del Consell Insular de Mallorca, que és propietari de l'illa des de l'any 1988. Les visites al Parc tenen un màxim, teòric com veurem, de dos-centre persones per dia (cent al matí cent a l'horabaixa) i és necessari un permís del CIM per desembarcar i visitar l'illa. Està terminantment prohibit fer foc i acampar a l'illa. A es Lladó hi ha un petit portet, dependències pel guarda i una segona caseta que fan servir investigadors i personal de manteniment que es veu forçat a romandre a l'illa. Uns excusats són l'únic equipament públic. Els fems es traslladen a Mallorca amb vaixell, que està a solament una milla i mitja. La manca de recursos de personal i pressupostaris és palesa.

Les dades que se'ns han proporcionat fan referència al nombre de visitants declarats a les sol·licituds de visita per als anys 1994 i 1995, amb la data i la seva procedència. De moment no es realitzen visites d'escolars organitzades per l'organisme gestor com sí passa als altres parcs. Destacam en negreta la dada més alta per a cada mes (per tal de mantenir la metodologia expositiva dels altres Parcs, tot i la mancança de dades).

Taula núm 23. 1994, llicències de desembarcament al Parc Natural de sa Dragonera

Data	Nº d'usuaris	Procedència del grup
1 de març	60	Escola de Magisteri
23 de març	13	Grup d'estudiants UIB
Del 5 al 20 d'abril	8	Control de gavines (Conselleria d'Agricultura i Pesca)
12 d'abril	5	Botànica UIB
22 d'abril	12	Particular
24 d'abril	75	Centre Cultural de Sant Joan
	60	C.P. Xaloc de Peguera
5 de juny	10	Grup Excursionista
11 de juny	60	C.P. es Vinyet d'Andratx
12 de juny	60	Associació Balear d'Amics del Parcs
26 de juny	30	Grup d'Escoltes de Montuiri
1 de juliol	25	Acadèmia de la Cuina i del Vi
11 de juliol	30	Turistes de la residència es Molí d'Andratx
24 de juliol	30	C.P. Ramon Llull
31 de juliol	24	Rotari Club Mallorca
11 d'agost	30	Consell Insular de Mallorca
15 d'agost	30	Conselleria de Turisme
20 d'agost	30	Col·legi d'Arquitectes
11 de setembre	60	Associació Mans Obertes de Campanet
Total anual	652	

Font: CIM i elaboració pròpia

Taula núm 24. 1995, llicències de desembarcament al Parc Natural de sa Dragonera

Data	Nº d'usuaris	Procedència del grup
8 de març	51	Alumnes UIB
8 d'abril	4	T.V. francesa
10 d'abril	24	I.B. Mare de Déu de Sant Salvador
Del 3 al 30 d'abril	10	Campanya de control de gavines (Conselleria d'Agricultura)
14 de maig	8	Particular
30 de maig	74	C.P. de Sant Agustí
4 de juny	60	Unión sin Fronteras
10 de juny	60	Metges interns de Son Dureta
11 de juny	30	Associació Deportiva Tramuntana Aventura
15 de juny	43	C.P. Joan Capó
16 de juny	100	C.P. Sant Bartomeu d'Alaró
19 de juny	4	T.V. alemanya
20 de juny	55	Associació de 3ª edat de Santanyi
15 de juliol	15	Grup Saturn
	30	Animació de Moviments Infantils
20 de juliol	54	Joves descendents de mallorquins a l'estranger
22 de juliol	17	Grup del Partit Popular del CIM
23 de juliol	60	Parròquia de Santa Maria d'Andratx
25 de juliol	20	Grup d'adults d'ACO
30 de juliol	45	Rotari Club Mallorca
4 d'agost	60	C.P. es Vinyet, Andratx
6 d'agost	100	Grup Balear d'Ornitologia
10 d'agost	30	Grup Excursionista de l'Areoport
13 d'agost	35	Grup Excursionista d'Esporles
18 d'agost	35	Col·legi d'Arquitectes
19 d'agost	35	Club Esportiu s'Arracó
29 d'agost	37	C.P. els Molins de s'Arracó
30 de setembre	10	TVE, sèrie "Espanya Salvaje"
Total anual	1.106	

Font: CIM i elaboració pròpia

La concessió de permís de desembarcament no suposa necessàriament que s'hagi fet servir. És a dir, pot donar-se el cas que una organització demani permís per fer una excursió, i pel mal temps o per qualsevol altra circumstància la visita no es produeixi.

El fondeig a es Lladó, port de sa Dragonera, que és pràcticament l'únic indret del litoral de l'illa accessible per mar on es concentra gaire bé tot l'ús públic, no està reglat i per tant no es té registre d'aquestes activitats. Segons informacions aproximatives del guarda del CIM, les embarcacions particulars freqüenten el Parc a l'estiu, majoritàriament els caps de setmana. Es tracta, sobretot, de veïns d'Andratx i Sant Telm, però també i acudeixen vaixells estrangers. Dit guarda estima màxims puntuals de fins a trenta vaixells al port de es Lledó. A més d'aquest lloc on es possible desembarcar per fer servir els excusats o estirar les comes, aquests vaixells particulars fondegen a d'altres punts de la costa oriental de l'illa, que els manté a recés i és menys abrupte.

D'altra banda, però, són quantitativament més importants les línies de transport col·lectiu de visitants. Hi ha una línia marítima regular, amb un llaüt, el "Margarita" per a un màxim de trenta-cinc persones, des de Sant Telm, que transporta passatgers fins al Port i a fer la volta a l'illa, que tenen un permís genèric per poder desembarcar. La línia funciona regularment, a no ser que faci mal temps o que no hi hagi passatgers, fent quatre viatges al matí i tres més a l'horabaixa durant l'estiu, els set dies de la setmana. A l'hivern (des de l'u d'octubre fins al 30 d'abril), manté les quatre anades del matí amb només una a l'horabaixa i tot els dies de la setmana llevat del diumenge. El tiquet val 1.100 pessetes. Els seus usuaris poden estar a l'illa, per tant, des de primera hora del matí fins que torna el darrer correu del vespre, més de sis hores.

També hi ha una altra línia regular des de Peguera i Santa Ponça amb un creuer del tipus "golondrina", el "Cormorán", que pot arribar a dur fins a cent persones. Aquest vaixell fa dos viatges diaris entre els mesos de març i d'ocubre, es a dir, durant vuit mesos. No sempre desembarquen a l'illa, depenent del temps a la mar, i quan ho fan s'hi estan només entre mitja hora i una hora. Els patrons de l'embarcació també tenen un permís especial per fer-ho.

Aquestes línies regulars, suposen un increment molt considerable de les dades de freqüentació que abans relacionàvem. Tan sols suposant que duguin una quarta part de la seva capacitat, el llaüt podria dur 8,75 persones durant 332 dies l'any, descomptant els diumenge d'hivern i descartant els dies de mal temps (que es compensen amb la baixa ocupació que se li dona), fent la meitat de viatges per dur gent i l'altra meitat per tornar-la, ens resulta un total de 8.575 passatgers l'any. Aplicant la mateixa taxa a la "golondrina", vuit mesos amb un quart de càrrega cada dia de la setmana, s'haurien de sumar 6.000 visitants més. Per tant, es poden afegir, aproximativament, 14.575 visitants anuals més als totals resultants de la concessió

de permisos directa del CIM, resultant un total de 15.227 visitants per l'any 1994 i de 15.681 visitants per l'any 1995; tot i matisant la seva heterogeneïtat de temps d'estada i d'endinsament dins del Parc, donat que per regla general no desembarquen més que per fer servir els excusats. Tot i així, aquesta xifra no inclou els navegants que s'hi puguin atracar al Port o només fondejar a la costa de l'illa.

En referència a l'establiment de la punta d'ús diària, també hem assajat l'estimació d'un dia de bon temps d'estiu en que coincideixin:

- * El grup amb permís de desembarcament més gros dels enregistrats al CIM: 100 persones.

- * El llaüt "Margarita" amb càrrega màxima els quatre viatges que fa al matí: 140 persones.

- * El vaixell, tipus "golondrina", "Cormorán" ple els dos viatges que hi fa a l'estiu (tot i que se'ns ha assegurat que sovint supera el llindar d'ocupació que li és permés): 200 persones.

- * I, finalment, el nombre màxim d'embarcacions fondejades a es Lladó, segons informacions del guarda del CIM, 35 vaixells, amb 120 visitants, corresponents a una mitjana d'ocupants de quatre per vaixell.

En total, podem estimar concentracions de màxim de visitants diaris de 560 persones.

4.1.4.- El Parc Nacional de l'Arxipèlag de Cabrera

Aquest és l'únic Parc Nacional de les Illes Balears, fou creat l'any 1991 després d'una forta campanya contra les maniobres militars que s'hi realitzaven periòdicament, donat que l'arxipèlag és de propietat del Ministeri de Defensa. El Parc acull 9.715 ha. de les quals només 1.322 ha. són terrestres. La gestió pertany, de moment, a l'administració central, la Direcció General de Parcs Nacionals del Ministeri d'Agricultura (l'antic ICONA).

La creació del Parc va suposar l'establiment de normatives d'ús públic (Pla d'Ordenació dels Recursos Naturals aprovat l'any 1992 i Pla Rector d'Ús i Gestió aprovat l'any 1995), les quals limiten les àrees de fondeig i prohibeixen la pesca esportiva. Pel que fa a l'àmbit terrestre, la normativa del Parc limita el trànsit de vianants a un cert nombre d'itineraris, que s'han de fer guiats per personal del Parc.

L'accés al Parc es realitza per mar amb embarcacions esportives particulars i amb embarcacions turístiques, del tipus "golondrina". Així com les embarcacions particulars mantenen una major pressió sobre el medi marí degut al fondeig, els abocaments i les transgressions de la normativa de pesca, les embarcacions turístiques col·lectives donen lloc a una considerable massificació dels punts de desembarcament, la platja del Port i els itineraris terrestres més curts. Aquesta sobrefreqüentació puntual de les instal·lacions del Port de Cabrera, que és l'únic lloc de desembarcament, s'agreujaran en un futur pròxim degut al condicionament d'una

edificació pre-existent com a museu / centre d'interpretació.

També és de destacar l'afluència d'embarcacions particulars les vigílies de festiu, tot i ésser laborable, per tal d'aprofitar l'estada al dia següent.

Les dades de freqüentació de les que disposam fan referència als anys 1994 i 1995 i detallen els tipus de visitants diferenciant tres grups:

1.- Passatgers d'embarcacions particulars que resten al Parc a dormir (amarrats als punts de fondeig a les 21 h.). Per tant no es comptabilitzen els visitants d'un sol dia amb aquest tipus d'embarcació, encara que degut a la llunyania del Parc respecte de Mallorca, 19 km o 12 milles separen el Port de Cabrera de la Colònia de Sant Jordi on s'hi troba el port més proper, la majoria dels visitants romanen almenys una nit.

2.- Passatgers d'embarcacions turístiques col·lectives, procedents de la Colònia de Sant Jordi, Porto Petra i Palma, multiplicant el nombre d'embarcacions per una taxa de cinc passatgers per embarcació, en base als resultats de les enquestes realitzades pel Parc (v. 1.4.4.2).

3.- Escolars amb visita organitzada pel mateix Parc que també arriben amb embarcacions tipus "golondrina".

A l'igual que com hem fet per als altres Parcs, resumim les dades de freqüentació amb els màxim diaris per cada mes i amb els totals mensuals.

Taula núm 25. 1994, màxims diaris de visitants al Parc Nacional de Cabrera

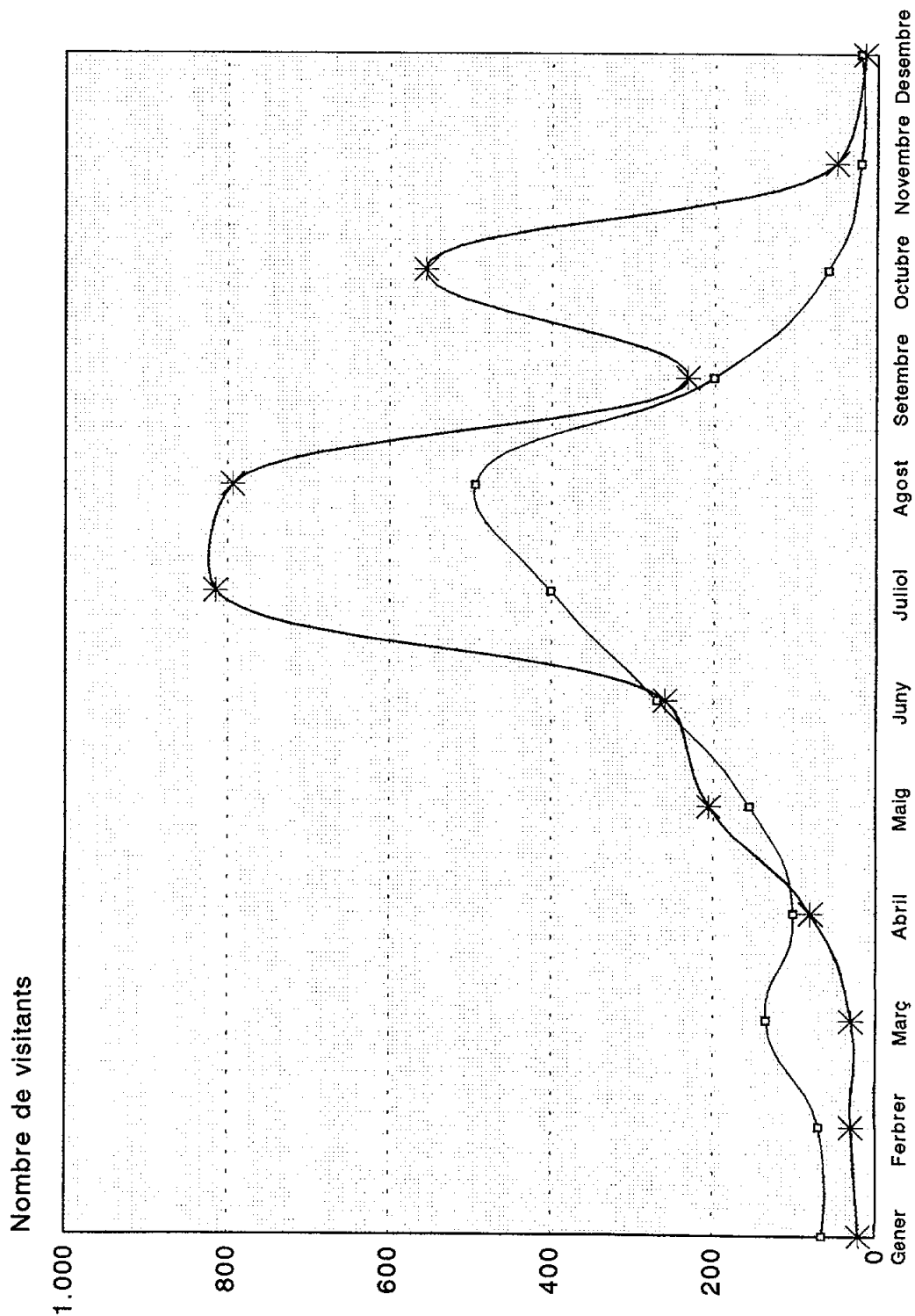
Mes	Laborables		Festius	
	Data	Nombre v.	Data	Nombre v.
Gener	Divendres, 28	65	Dissabte, 29	20
Febrer	Dimarts, 2	70	Diumenge, 20	30
Març	Dijous, 31	135	Dissabte, 12	30
Abril	Divendres, 15	101	Dv. Sant, 1	80
Maig	Dijous, 26	156	Dissabte, 28	206
Juny	Dimecres, 29	270	Diumenge, 19	260
Juliol	Dilluns, 25	401	Diumenge, 24	815
Agost	Divendres, 12	495	Diumenge, 7	794
Setembre	Dijous, 8	201	Dissabte, 3	233
Octubre	Dilluns, 3	60	Dissabte, 8	55
Novembre	Dimarts, 8	20	Dissabte, 19	50
Desembre	Dilluns, 19	20	Dissabte, 10	15

(v. gràfic núm 11) Font: ICONA i elaboració pròpia

Parc Nacional de Cabrera

1994, freqüentació màxima diària al Port

Gràfic núm 11

Taula núm 26. 1995, màxims diaris de visitants al Parc Nacional de Cabrera

Mes	Laborables		Festius	
	Data	Nombre v.	Data	Nombre v.
Gener	Divendres, 20	10	Dissabte, 21	20
Febrer	Dimecres, 18	15	Dissabte, 4	25
Març	Dijous, 16	35	Dissabte, 25	20
Abril	Dijous, 13	130	Diumenge, 9	98
Maig	Dijous, 25	262	Dissabte, 20	189
Juny	Divendres, 23	265	Diumenge, 18	635
Juliol	Dimarts, 25	419	Diumenge, 16	728
Agost	Dimarts, 8	433	Diumenge, 6	630
Setembre	Dimarts, 12	135	Diumenge, 10	305
Octubre	Dimecres, 18,	133	Diumenge, 1	107
Novembre	Divendres, 10	73	Dissabte, 4	55
Desembre	Dimarts, 12	70	Dv.Immac., 8	25

(v. gràfic núm 12) Font: ICONA i elaboració pròpia

Taula núm 27. 1994, freqüentació del Parc Nacional de Cabrera

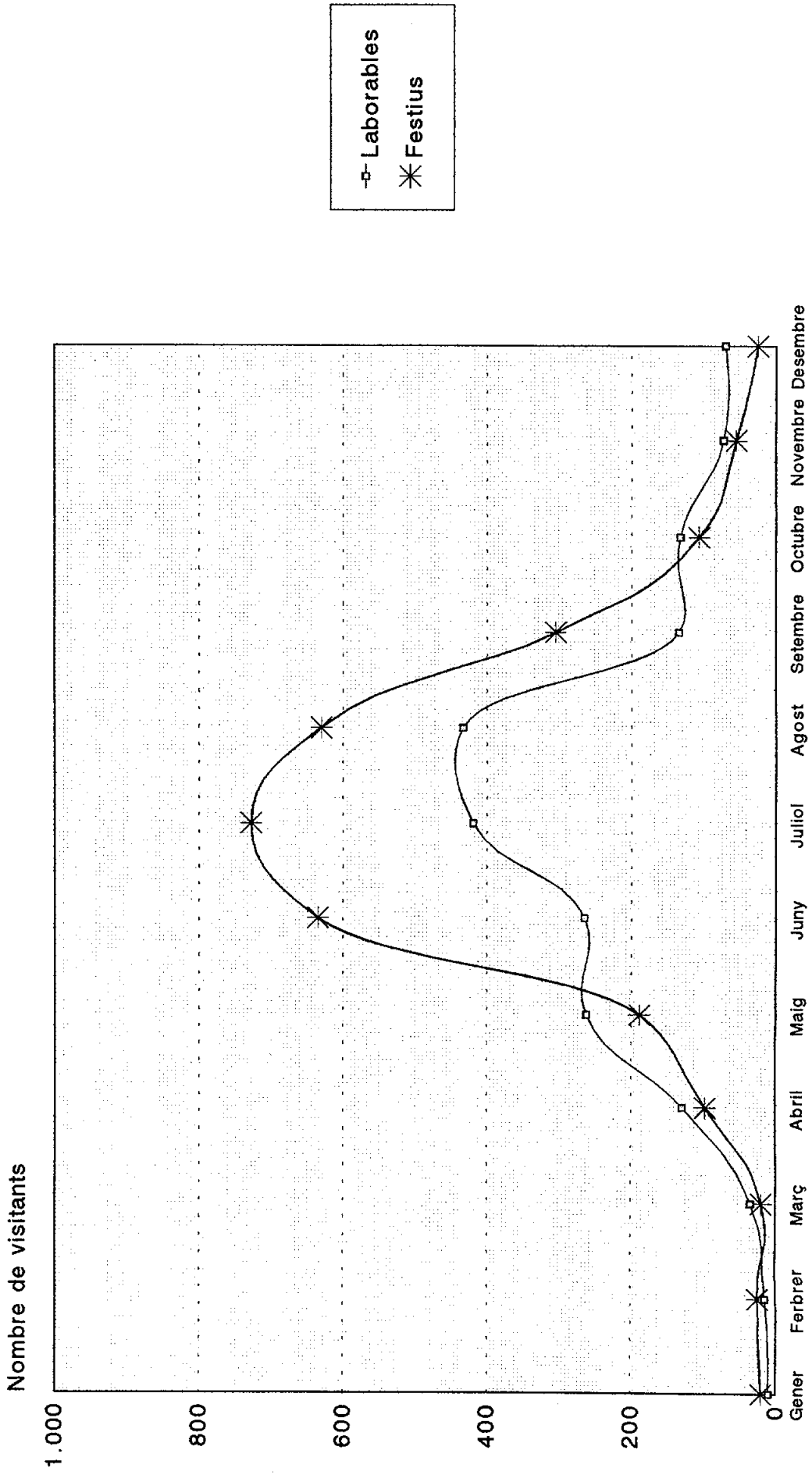
Mes	Passatgers d'embarcacions particulars pernctants	Passatgers d'embarcacions turístiques	Escolars	Totals
Gener	175	0	154	329
Febrer	180	0	130	310
Març	530	0	706	1.236
Abril	675	0	110	785
Maig	1.455	429	348	2.232
Juny	2.165	760	1.077	4.002
Juliol	4.240	3.993	0	8.233
Agost	5.315	6.067	0	11.382
Setembre	1.980	835	26	2.841
Octubre	785	0	0	785
Novembre	340	0	0	340
Desembre	210	0	0	210
Totals	18.050	12.084	2.551	32.685

Font: ICONA i elaboració pròpia

Parc Nacional de Cabrera

1995, freqüentació màxima diària al Port

Gràfic núm 12

Taula núm 28. 1995, freqüentació del Parc Nacional de Cabrera

Mes	Passatgers d'embarcacions particulars pemoctants	Passatgers d'embarcacions turístiques	Escolars	Totals
Gener	100	0	0	100
Febrer	120	0	0	120
Març	140	0	35	175
Abril	1.110	63	292	1.465
Maig	1.400	489	1.112	3.001
Juny	2.615	1.768	734	5.117
Juliol	4.390	4.019	0	8.409
Agost	4.610	5.746	27	10.383
Setembre	2.240	910	0	3.150
Octubre	1.560	27	678	2.265
Novembre	290	0	268	558
Desembre	170	0	263	433
Totals	18.745	13.022	3.409	35.176

Font: ICONA i elaboració pròpia

Els diferents mitjans d'arribada al Parc determinen una marcada dicotomia entre la freqüentació hivernal i l'estival. A l'hivern, no hi han excursions turístiques amb "golondrines" (entre abril i octubre l'any 1994); s'hi afegeix la baixa significació de les visites escolars, que es fan, però entre setmana, als que s'hi afegeix l'afluència d'embarcacions particulars també els laborables, sobretot vigílies de festiu. El resultat és la presència dels màxims mensuals els dies laborables.

En canvi, les xifres de freqüentació es disparen a l'estiu degut a la coincidència de l'afluència massiva amb embarcacions turístiques i particulars, concentrant-se, ara sí, els màxims a les festivitats.

Tanmateix, l'afluència total és encara superior a la enregistrada a aquestes fonts, degut a que no es comptabilitzen les embarcacions particulars que passen el dia a Cabrera, fins i tot desembarcant, però no passen cap nit.

Tot i que la normativa del Pla Rector d'Ús i Gestió del Parc marca el límit màxim d'usuaris en un dia en tres-cents, aquesta xifra es supera trenta-dues vegades l'any 1994, totes als mesos de juliol i agost, i altres trenta-tres vegades l'any 1995.

4.1.5.- La previsió de creació de nous Parcs i Reserves a Mallorca

La Llei 1/91, d'espais naturals i de règim urbanístic de les àrees d'especial protecció de les Illes Balears (LEN) preveu a la seva disposició addicional tercera que "El Govern promourà la declaració d'Espais Naturals Protegits d'acord amb allò que preveu la Ley 4/1989, de Conservación de los Espacios Naturales y de la Flora y Fauna Silvestre, a l'àmbit de les àrees següents: MALLORCA: Mondragó, Es Trenc-Salobrar de Campos, s'Albufereta, sa Dragonera, Àrees representatives de la Serra de Tramuntana."

Segons aquest mandat del Parlament Balear, i amb la situació de desenvolupament actual de la Llei 4/89 al nostre àmbit d'estudi, resten per protegir, mitjançant aquestes figures de gestió pública, els ENP des Trenc-Salobrar, l'Albufereta i la Serra de Tramuntana.

D'altra banda, estudis realitzats per a l'elaboració de les Directrius d'Ordenació Territorial (GABINET D'ANÀLISI AMBIENTAL I TERRITORIAL, 1995) suggereixen l'inclusió d'altres àrees per a la seva protecció, definint tres grans comarques naturals dignes de protecció amb la figura de Parc Natural:

* La serra de Tramuntana, diferenciant el sector de Lluc a Pollença, per al qual proposa la protecció amb categoria de Reserva Natural.

* L'Albufereta, la península d'Alcúdia, s'Albufera, les muntanyes d'Artà, des de sa Canova fins a Cala Agulla, aollint també el torrent de na Borges.

* L'extrem de migjorn de Mallorca, incloent dins d'aquest gran conjunt les zones humides i platges verges de Campos, ses Salines i Santanyí (des de sa Ràpita fins a es Caragol), el Cap de ses Salines fins a s'Almonia, Cala Mondragó i l'Arxipèlag de Cabrera.

Per la nostra banda, ens refermam en la nostra proposta, la qual detallarem més a l'apartat 7.4, d'incloure a aquesta futura xarxa d'ENP, no només els espais naturals dignes de protecció pels seus valors naturalístics o pel seu interès turístic com a rerefons paisatgístic, sinó també les àrees de més freqüentació recreativa i turística; les qual a compleixen el doble objectiu de facilitar l'accés al medi natural al major nombre d'usuaris possible i d'absorbir les demandes de lleure al medi natural, concentrant els seus impactes i conflictes d'ús a zones especialment triades i dissenyades a l'efecte.

Els resultats finals de la nostra anàlisi de les àrees d'ús recreatiu intensiu al medi natural, els quals determinen l'abast actual de la pressió recreativa al medi natural, proporcionen aquest model desitjable de creixement de la xarxa actual d'ENP (v. 7.4).

4.1.6.- Assaig d'anàlisi comparativa de les densitats de visitants i de les puntes d'ús dels Parcs

Per finalitzar hem volgut realitzar una taula comparativa amb algunes dades de freqüentació d'altres Parcs d'Europa (HEUKEMES, 1993) respecte a les que disposam de Mallorca, amb totes les matisacions abans esmentades en referència a les fonts dels recomptes:

* El Parc Nacional de Cabrera és per al que disposam de dades més precises, tot i que no comptabilitzen els navegants que no pernocten, els quals poden navegar per la part marítima de l'arxipèlag i fer picnic nàutic. Per tant, la superfície que es pren per a treure la taxa és la terrestre.

* Al Parc Natural de s'Albufera s'han duplicat les dades del registre de recepció, en base a aforaments realitzats al Parc i, encara i així, no es comptabilitzen els usuaris des Comú, dels quals no es tenen registres.

* Les dades del Parc Natural de Mondragó no són en absolut fiables, donant que només comptabilitzen els visitants de l'oficina de recepció. Tot i que l'ús de les seves platges és massiu, com és palès a la seva caracterització com AURIMN, i que no disposam d'aforaments propis per tal de rectificar aquestes dades, hem aplicat el mateix coeficient, d'increment en un 100 %, que s'ha establert pel cas de s'Albufera.

* Per al cas del Parc Natural de sa Dragonera hem aplicat les dades resultants d'extrapolar una taxa de passatgers als vaixells que fan de correu, afegint-les a les dades oficials que ens proporcionaren del CIM.

Taula núm 29. Anàlisi comparativa de les densitats de visitants de Parcs europeus i de l'àmbit d'estudi

Nom i nacionalitat d 'ENP	Superfície	Nº de visitants anuals	Densitat de visitants anuals/ha.
Parc Nacional d'Hohe Tauern (Àustria)	179.000	4.000.000	22,35
Parc Nacional de Tratra (Eslovàquia)	74.000	4.000.000	54,05
Parc Nacional del Lake District (Anglaterra)	229.000	20.000.000	87,34
Parc Nacional de Vanoise (França)	53.000	2.000.000	37,74
Parc Natural Regional de Brotonne (França)	40.000	900.000	22,50
Parc Nacional de Lahemaa (Estònia)	65.000	1.000.000	15,38
Parc Nacional i Reserva de la Biosfera de Bayerischer Wald (Alemanya)	13.000	2.000.000	153,85
Parc Nacional de Gleeveagh (Irlanda)	10.000	100.000	10,00
Parc Nacional de Ojcow (Polònia)	2.000	250.000	125,00
Parc Nacional de Triglav (Eslovènia)	85.000	2.000.000	23,53
Parc Nacional de Cabrera	1.322	35.176	26,61
Parc Natural de s'Albufera	1.700	137.948	81,15
Parc Natural de Mondragó	782	40.258	51,48
Parc Natural de sa Dragonera	278	15.681	56,41
Mitjana de visitants per ha.			54,81

Font: HEUKEMES, 1993, SECONA, ICONA i elaboració pròpia (v. gràfic núm 13).

La mitjana entre tots els casos triats (presos dels exemples utilitzats a la publicació abans citada, de la Federació de Parcs Naturals i Nacionals d'Europa) és de 55 usuaris/ha/any.

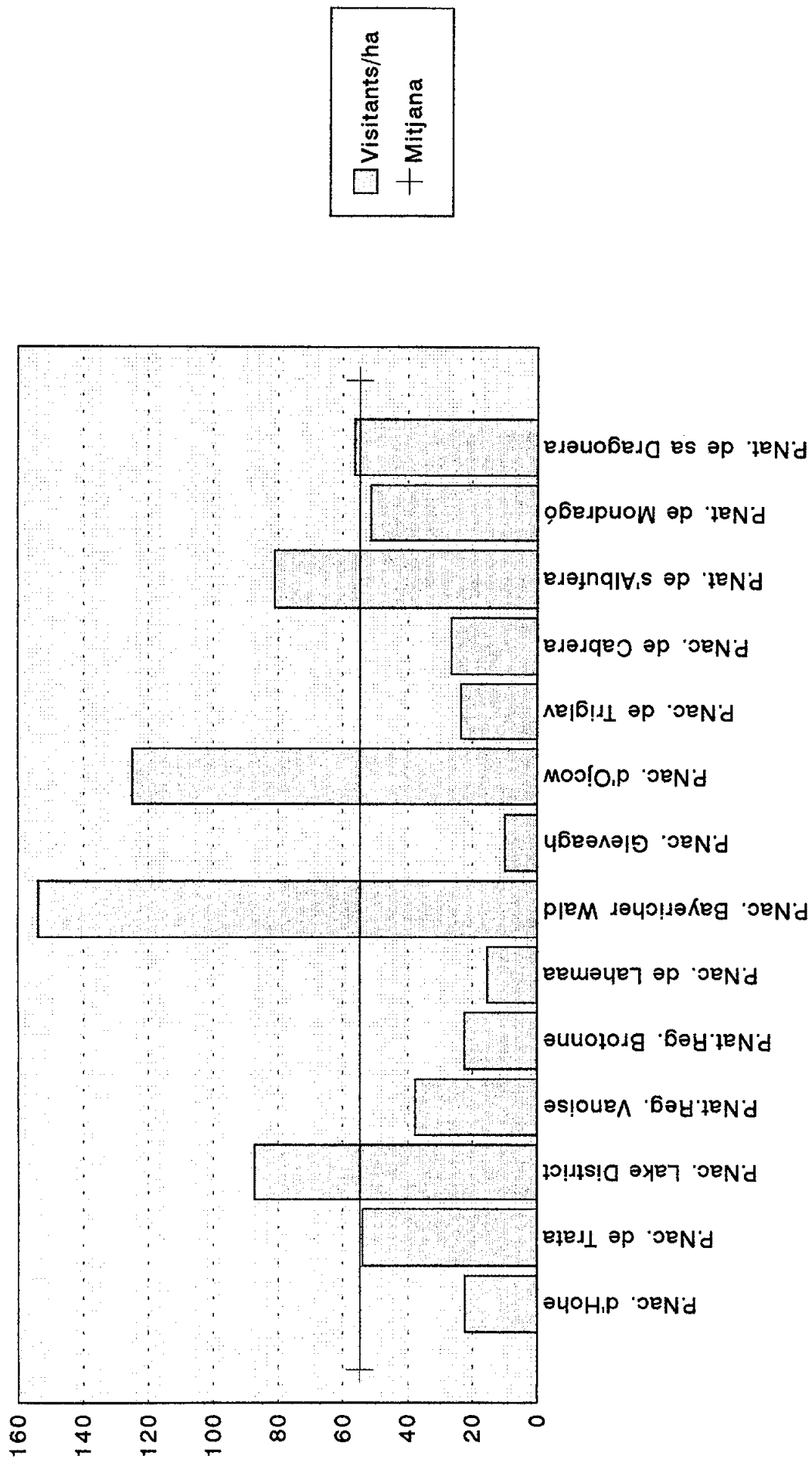
A la nostra anàlisi destaca la superació d'aquesta mitjana per part del Parcs de s'Albufera, en un 67 %, i mínimament per part de sa Dragonera, tot i que les dades de freqüentació que s'han fet servir, per aquests casos, estan calculades a la baixa. El Parc Nacional de Cabrera queda molt per davall d'aquesta mitjana, tot i considerar només la seva extensió terrestre i el Parc Natural de Mondragó supera de segur la mitjana en dades reals, que no es veu reflectides per les dades d'afluència a l'oficina d'informació, aquí representades.

Diaz (1991) fa referència a les densitats d'usuaris recomanades per a zones de conservació (v. 7.2) que oscil·len entre 0,1 i 0,65 usuaris/ha/dia. La mitjana d'usuaris/ha/any de la nostra anàlisi és de 0,15 visitants/ha/dia, resultant, per tant, una densitat molt baixa i, aparentment, assenyada.

Densitats de visitants a una selecció de parcs europeus

Comparació respecte a les densitats assolides als parcs de l'àmbit d'estudi

Gràfica núm 13

Tanmateix, hem de considerar el desfasament que hi ha entre l'àrea protegida total de l'ENP i l'àrea on es concentra l'ús, l'AURIMN, que és de molt més reduïdes dimensions. Per exemple, al cas de s'Albufera només entre 10 i 20 ha del total de 1.700 (Nick Riddifort, comm. pers.) suporten la quasi totalitat de la pressió recreativa, amb densitats de freqüentació molt més elevades. Aquest afinament en el nivell d'anàlisi requereix una escala d'anàlisi més acurada, que és pròpia de l'elaboració del Plans d'Ús i Gestió.

D'altra banda, les puntes d'usuaris diaris, de les quals tenim registre, ens serveixen per estimar el nombre d'usuaris presents a la punta d'ús, bassant-mos en les correspondències calculades per d'altres indrets, de molt diverses característiques (v.1.3.8 i 4.1).

Aquestes dades són comparables a les que ens han servit per classificar funcionalment les AURIMN, en base a l'índex de Nelson. La seva comparació, amb les mitjanes d'ús i la desviació estàndard de la sèrie d'AURIMN mostrejades per l'ús de passeig i contemplació, ens proporciona el seu grau d'especialització funcional, suposant tots els seus usuaris en aquesta activitat (v. taula núm 30).

Taula núm 30, grau d'especialització funcional, Nelson, de la presència de visitants a la punta d'ús del Parcs, en referència a l'ús de passeig de les AURIMN

		Sa Roca (P.N. de s'Albufera)	Ca na Martina (P.N. de Mondragó)	Es Lladó (P.N. de Mondragó)	Es Port (P.N. de Cabrera)
Núm màxim d'usuaris	Data	14-4-95 (div.)	1-10-95 (dium.)	Figurat	24-7-94 (dium.)
	Núm	1.375	166	560	815
Adjustament Meissner (200 %)			332		
Adjustament a la punta d'us	33 %	457,88	110,56	186,48	271,40
	80 %	1.100,00	265,60	448,00	652,00
Correspondència d'especialització per ús de Passeig (mitjana=47,93 i S= 190,79)	33 %	3	1	1	2
	80 %	5	2	3	4

Font: elaboració pròpia

Els nivells d'especialització funcional resultants d'aquesta extrapolació fan comparables les dades de freqüentació del Parcs amb la distribució de l'ús de passeig que es representa al mapa núm 6 (v. 3.2).

Cal ressenyar, a la vista d'aquesta equiparació de les dades de freqüentació dels Parcs i les AURIMN, que la pressió recreativa als Parcs, sobretot al de s'Albufera i al de Cabrera, és comparable a la que pateixen indrets de molt d'atractiu turístic i alt grau d'artificialització, com ara sa Calobra o el puig de Sant Salvador.

A continuació resumim algunes consideracions metodològiques que cal ressenyar respecte a l'elaboració de la taula núm 30:

* Les dades de freqüentació de l'oficina de recepció de ca na Martina, al Parc Natural de Mondragó, no representen més que una petítíssima proporció dels visitants totals del Parc, els quals s'interesen molt més per l'atractiu de les seves platges que per visitar cap centre d'interpretació (v. 3.2 i apèndix).

A l'igual que s'ha fet per al càlcul de les densitats d'usuaris al cap de l'any, s'ha aplicat un índex d'adjustament d'increment del 100 %, que és el que resultà dels recomptes realitzats al Parc Natural de s'Albufera (MEISSNER, 1995).

* Al cas de s'Albufera no ha estat necessari aplicar l'adjustament de Meissner per que es tracta d'una dada procedent de recomptes mitjançant aforament, precisament durant la campanya de recompte en que es calculà

la correcció de l'error al registre de l'oficina de recepció (v. 4.1.1).

En termes generals, l'ús de passeig és un dels onze tipus d'ús en que es classifiquen els usuaris de les AURIMN, de manera que difícilment el total d'usuaris es correspon només a aquesta tipologia. En canvi, al càlcul de l'equiparació s'han pres tots els usuaris dels Parcs com d'aquest sol tipus, que, d'altra banda, es correspon bastant bé amb l'activitat de contemplació i observació de la natura pròpia dels visitants dels Parcs.

4.2.- Altres experiències de gestió d'espais naturals d'ús recreatiu intensiu.

El nostre àmbit d'estudi acull tres experiències de gestió conservacionista no lucrativa, empresarial i municipal, respectivament, d'espais naturals o rurals, en cap cas d'un excepcional valor naturalístic, que hem volgut analitzar conjuntament amb les experiències oficials de gestió de l'ús públic d'ENP.

L'anàlisi que es realitza a continuació es basa en les dades de freqüentació que se'ns han pogut o volgut facilitar, i al tipus d'experiència que signifiquen en quant a la planificació i gestió de l'ús recreatiu i turístic del medi natural.

4.2.1.- La Reserva Natural de la Trapa

La finca muntanya de la Trapa es situa al terme municipal d'Andratx, a ponent de s'Arracó i tramuntana de Sant Telm. La propietat té a l'actualitat una extensió de 75 ha.

La seva vàlua patrimonial es fonamenta en els valors naturals de la vall i els penyals que donen a la mar, confrontats a sa Dragonera, on es troben gran quantitats d'espècies florístiques i faunístiques endèmiques, escasses o en perill. Però el que més destaca de l'indret són les restes d'un antic monestir trapenc que va ser construït per monjos de l'Ordre Cistercenc de l'Estreta Observança entre els anys 1810 i 1820, quan l'onada anticlerical promoguda per la revolució francesa va empènyer part d'aquesta comunitat a Mallorca.

L'estada d'aquesta comunitat trapenca va convertir la vall de Sant Josep de la Palomera, que també era coneguda com el Desert de Sant Josep, en una explotació cerealista i hortícola que mantenia tota la comunitat. Els monjos engegaren un sistema d'explotació de l'aigua i la terra de la vall, basada en l'enginy i l'esforç, construint marges, pous i mines (del tipus *qanât*), un safareig, rentadors, tallers, pallissa, una capella, molins de sang, un forn de calç, una pedrera, etc. Tots aquests elements arquitectònics atorguen un elevat valor patrimonial a la finca.

Posteriorment, la possessió va anar canviant de mans, convertida en una explotació agrícola-ramadera més (POL, 1996).

El GOB va inicià l'adquisició de la Trapa, per subscripció popular, l'any 1980, per un cost total de vint-i-cinc milions de pessetes, que es dividiren en participacions de deu mil pessetes, amb la contribució de sis-cents subscriptors. La compra es va aconseguir ultimar l'any 1993 amb l'ajut de la Societat Zoològica de Frankfurt. Les donacions que es continuen rebent a l'organització ecologista van adreçades al manteniment de les tasques de restauració i gestió del patrimoni de la finca.

Recentment el Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa ha adoptat mesures de gestió de la seva propietat que tenen per objectiu fonamental la restauració i conservació del patrimoni arquitectònic, etnològic i natural.

Els projectes realitzats entre els anys 1993 i 1995 han rebut l'ajut financer del

Projecte Leader, que es nodreix dels fons estructurals que reben les zones classificades com 5B de l'illa de Mallorca, entre les quals es troba la serra de Tramuntana. Dins d'aquesta línia es situa la contractació d'un vigilant i gestor, que coordina el desenvolupament de les feines de restauració, la participació del nombros voluntariat que participa en les obres, al mateix temps que informa i aten l'abundant públic que freqüenta aquesta àrea (COLOM, 1993).

La tasca de gestió del GOB a la Trapa es fonamenta en l'establiment de criteris conservacionistes, mantenint en un segon plànol les funcions científiques, educatives i turístico-recreatives d'aquesta Reserva Natural.

Tanmateix, el tarannà recent d'aquesta Reserva Natural ha donat pas a l'adopció de mesures de gestió de l'ús públic que assegurin el seu autofinançament. Dins d'aquesta línia d'actuació s'ha plantejat la participació del Consell Insular de Mallorca en la restauració i gestió de les cases de la Trapa, les quals es convertiran en un refugi més de la xarxa que el CIM ha iniciat amb la possessió dels Tossals Verds (v. apèndix).

Després d'un desgraciat incendi que arrasà la finca el mes de juny de 1994, el GOB realitza tasques de gestió dels hàbitats per tal d'afavorir la reforestació natural, amb dispersió de llavors, control de les poblacions de cabres orades, millora de l'accés, prohibició del pasturatge, etc. (SERRA, 1994).

Una de les accions prioritàries del GOB, dins del marc del projecte Leader ha estat la construcció d'un amplit al mirador que guaita sobre els penya-segats de la finca, que han estat causa de desgraciats accidents en el passat.

L'accés a la finca s'ha de realitzar a peu, no hi és permès el trànsit motoritzat.

Hem realitzat una estimació del nombre total de visitants que rep aquest espai natural, fent servir trenta nou registre diaris, realitzats per en Joan Juan, que és el vigilant i gestor de la Reserva, entre els mesos de maig i juliol de 1993. Les dades disponibles s'han dividit per estacions, vint de primavera i dinou d'estiu. Hem calculat la mitjana de visitants diaris per a cada estació, extrapolant el resultat de la primavera a la tardor i l'hivern. A continuació hem multiplicat la mitjana d'usuaris per estació pel nombre total de dies de cada estació aquell any. El resultat ha estat la xifra de 10.946 visitants per a tot l'any 1993, resultant una densitat d'usuaris de 145,9 visitants/ha.

4.2.2.- La Reserva Puig de Galatzó

La possessió des Raxo, de Puigpunyent, ha estat reformada recentment per acollir visitants, principalment interessat en passejar i fer picnic amb instal·lacions i itineraris senyalitzats. Les cases d'es Raxo han estat habilitades per l'agroturisme, amb l'oferta de quatre dormitoris, tot i que es té projectada l'ampliació de l'oferta a dotze dormitoris. L'energia elèctrica la generen ells mateixos amb un generador que es troba a l'entrada, vora l'aparcament.

La iniciativa d'aquests empresaris, que són forans i, pel que sabem, contracten preferentment mà d'obra immigrant, consisteix en treure profit turístic i recreatiu, de l'atractiu d'un extens oliverar poc rendible agrícolament i del seu entorn natural. Les instal·lacions començaren a funcionar l'any 1984, cercant la rendibilitat de la finca mitjançant iniciatives consistents en esports d'aventures i d'altres activitats esportives.

El principal ingrés de la instal·lació són les tarifes d'accés, que són de nou-cents cinquanta pessetes per persona adulta i quatre-cents cinquanta pels infants.

Aquesta oferta complementària s'ofereix a hotels i agències de viatge, adaptant-se a les demandes dels usuaris. També hem pogut constatar que es fan propaganda mitjançant cartells i fulletons a tendes de lloguer de cotxes i organització d'excursions en autocar dels principals complexos turístics de l'illa.

El fonament d'aquest negoci és la realització d'iniciatives innovadores i comercials. La seva orientació general no és fonamentalment conservacionista, com és premissa indiscutible que ho ha d'ésser per a tot espai natural protegit, sinó l'explotació de l'ús públic.

Els terrenys d'ús públic ocupen aproximadament vint hectàrees, del total de 250 de les que consta la propietat, que s'han habilitat a l'accés a peu, amb la construcció de tiranys, escales, ponts i senyalització. Els seus principals atractius turístics i recreatius són

- * Els corrents i bots d'aigua, forçats mitjançant el bombeig de l'aigua de les fonts de la possessió i de pous de nova creació.

- * La seguretat que es crea a un espai natural artificialitzat, vigilat i tancat, que proporciona la impressió de control sobre l'entorn, sobretot pels usuaris menys acostumats a visitar la muntanya. També s'inclou a aquest apartat l'oferta d'instal·lacions de picnic (deu taules), amb fogons (vuit) i venda de refrescos. Hi han aparcaments per cotxes i per autocars a l'accés. També hi han excusats (8).

- * Les indicacions referents a l'interès botànic de l'àrea, tot i que clarament orientades vers les espècies més conspicues i espectaculars, siguin naturals o subespontànies, com pugui ser una figuera raquílica creixent a un enclotxa d'un penyal. D'igual manera, s'orienta l'atenció dels usuaris vers cabres orades que pasturen lliures pellucant menjar de les instal·lacions de picnic.

A més dels usos massius de passeig i de picnic, ens han informat que es realitzen acampades (per un màxim de setze tendes) amb l'organització d'activitats d'esplai, orientades a l'aventura, el rastreig, passeig a cavall, etc. Els seus gestors tenen projectat organitzar activitats de falconeria, com una atracció més de les instal·lacions.

No se'ns han volgut facilitar dades de freqüentació d'aquestes instal·lacions.

El condicionament d'aquests terrenys per a l'ús públic intensiu al que estan sotmesos ha suposat un alt grau d'artificialització, que incorpora elements arquitectònics que no són propis de la cultura mallorquina, com ara els corrents i bots d'aigua, o els quioscos "tropicalitzats" o d'estil "canadenc" (la qual cosa també es fa, d'altra banda, als Parcs Naturals gestionats pel Govern Balear, com per exemple al centre de recepció del Parc Natural de Mondragó).

El funcionament d'aquestes instal·lacions ha induït la proliferació de cabres orades a tot l'entorn i la gènesi d'un incendi forestal, el mes de març de 1996, a partir de la crema de restes d'aixermada, que va ésser sufocat ràpidament.

A més dels impactes de l'alteració del medi, aquesta experiència ha trobat una forta oposició entre molts dels veïnats de Puigpunyent, que s'oposaven a la massificació d'aquesta possessió, amb unes intencions empresarials que no es justifiquen prou pel seu ús públic.

Apreciacions subjectives que comparteixen molts d'observadors, més o menys informats pels gestors d'aquestes instal·lacions, coincideixen en qualificar l'operació comercial de poc creïble. La informació que disposam ens la proporcionaren l'encarregat de l'explotació i un comercial i soci, que es mostraren molt reticents a donar-mos les dades d'afluència de visitants i a comentar la redibilitat i amortització del capital d'aquesta operació comercial.

4.2.3.- El Parc Urbà del Bosc de Bellver.

El Castell de Bellver es va emplaçar dalt del puig de sa Mesquita, iniciant-se la seva construcció durant el regnat del Rei de Mallorca, en Jaume II. Es troba a dos quilòmetres a ponent del centre de Palma, en un entorn urbà. L'accés al Castell es realitza travessant tot el bosc per tres accessos, dos per vianants i un rodat.

Tot i així, els costers del puig han conservat un retall de natura que és molt avinent pels ciutadans. L'extensió del bosc de Bellver és de 107 ha. i la seva propietat és municipal, d'ençà que l'Estat cedí la fortalesa i el bosc a l'Ajuntament de Palma, durant els primers mesos de la II República, l'any 1931 (AGUILÓ, LLABRÉS i VALERO, 1995).

El Parc de Bellver inclou les instal·lacions de la Secció Muntada de la Policia Local, uns magatzems municipals (a unes antigues mines d'on s'extreia marés) i el recinte del Castell de Bellver.

És palmari que les instal·lacions de l'Ajuntament tenen usos marginals, aprofitant un espai que, fins fa poc no reclamava la ciutadania. A més que les instal·lacions del Castell, tot i que vertebrèn el Parc, no se'ls ha donat gaire rellevància pel que fa a la gestió de l'ús públic del bosc, degut a que reben un ús massiu d'interès turístic i paisatgístic, pel qual el bosc no constitueix un atractiu fonamental.

Tal i com expressa el propi Pla d'Ús i Gestió del bosc de Bellver (DDAA,

1995), les seves funcions actuals són l'ecològica, la recreativa i l'educativa. L'Ajuntament de Palma és el responsable de la conservació i gestió del bosc de Bellver. La vigilància del bosc corre a càrrec de la Secció Muntada de la Policia Local de Palma, que manté a Bellver unes instal·lacions, consistent bàsicament en quadres.

Els tipus d'usuaris del Parc, segons la informació recollida dels nostres informadors (en aquest cas, en Martí Mayol, coordinador del Projecte de Conservació del bosc de Bellver i en Joan Tur, oficial de la Policia Local expresponsable de la Secció Muntada de Bellver), són:

- * Usuaris del Castell, que hi accedeixen en vehicle privat, autocar o taxi, donat que no hi ha transport públic col·lectiu. En general, no són usuaris del bosc i representen un proporció molt elevada, de prop del vuitanta per cent, dels usuaris d'entre setmana.

- * Els usuaris del bosc, dels dies feiners, als matins són majoritàriament jubilats que hi van a passejar i escolars que hi van amb els mestres a fer activitats a l'aire lliure, veure els cavalls i gaudir del bosc.

- * Veïnats de l'entorn immediat i de tota Palma acudeixen més els horabaixes i els caps de setmana a passejar, fer esport o dur els cans a fer una volta.

- * Els caps de setmana hi acudeixen moltes famílies a fer picnic, de tota Palma, sobretot als berenadors propers a la carretera, l'aparcament i els accessos. L'afluència d'aquests tipus d'usuaris varia segons el temps, segons se'ns ha informat, l'afluència augmenta els festius que al matí fa mal temps i després s'estira, que és quan s'escurcen les sortides al medi natural, optant alguns dels palmesans per anar a Bellver.

- * Un cert nombre d'usuaris continua anant al bosc de Bellver a recol·lectar espàrrecs, caragols, llenya, flors, etc.

- * També s'identifiquen usuaris i grups d'usuaris que cerquen un lloc fora de control on realitzar activitats marginals o il·legals, com ara grups de joves que hi fan bauxa, drogoaddictes o parelles a la recerca d'un lloc íntim.

En termes generals, el dies laborables el bosc dóna servei a l'entorn urbà immediat. En canvi els horabaixes dels dies laborables i, sobretot, els dies festius, el bosc de Bellver és freqüentat per ciutadans de tota Palma (per fer esport, passejar els cans o fer picnic).

Fa pocs anys, l'Ajuntament de Palma va encomanar a la Societat d'Història Natural de les Balears i al Grup Balear d'Ornitologia i Defensa de la Naturalesa la redacció d'un estudi de la conservació del bosc de Bellver, que es va concretà l'any 1993 (ALOMAR, AGUILÓ i LLOBERA, 1993), amb un resultat òptim d'anàlisi de les seves condicions naturals i d'establiment dels fonaments per a la seva gestió

racional, sobretot pel que fa a conservació del patrimoni natural.

El vessant oriental, al qual menen els tres principals accessos del Parc, és el que concentra també els pendents més forts i l'ús públic més intensiu, amb la qual cosa experimenta la pèrdua de sòls i de cobertura vegetal més greu. També s'han detectat fenòmens de compactació dels sòls, recol·lecció de plantes i terra vegetal i modificacions en la composició dels sòls, deguda a les aportacions de matèria orgànica (protagonitzada, en bona part a aquest cas, pels excrements dels cans que es duen a passejar, Martí Mayol, comm. pers.).

A partir de l'identificació d'agents d'impacte ambiental i de suggeriments en quant a la regulació de l'ús públic que es feren a l'esmentat estudi, l'Ajuntament de Palma, aprovà una Ordenança Municipal del Parc de Bellver, que es va fer pública el 16 de juliol de 1994, amb la seva publicació al BOCAIB. Es va regular el transitat en bicicleta o amb vehicles motoritzats, les foganyes, el trànsit de cans, la caça, la recol·lecció, l'acampada, etc.

També s'ha aprovat recentment un Pla d'Ús i Gestió del bosc de Bellver (DDAA, 1995), que recull mesures de manteniment i restauració dels valors naturals del bosc, orientades sobretot a regular les activitats recreatives per tal de millorar les condicions dels sòls, la flora i la fauna.

Aquest conjunt d'actuacions recents culmina, fins a l'hora d'escriure aquest text, amb la realització d'un pla de restauració del medi del Parc, per part del FODESMA, del Consell Insular de Mallorca, a través d'un conveni amb l'Ajuntament (AGUILÓ, *et alii*, 1995). Aquest projecte tracta de posar remei a l'aparició d'una xarxa d'itineraris que va arribar a assolir 27,87 quilòmetres, al si del bosc, com a fruit del trànsit indiscriminat de bicicletes i vianants per tot el bosc (els anys abans de la realització de l'estudi de la SHNB i del GOB, s'hi arribaren a fer campionats d'Espanya de BTT al bosc). Els mitjans que es fan servir són la canalització de l'ús i la restauració dels vessants més denudats amb tècniques de retenció dels sòls (construcció de bardisses perpendiculars al camí, reconduccions d'aigua, sembra de llavors, etc.).

Tots els esforços, que s'han dedicat darrerament a analitzar la situació del bosc de Bellver com a Parc Urbà o Periurbà, han anat orientats, fonamentalment, a analitzar els seus valors patrimonials i a definir els impactes de les activitats recreatives, des de la visió de les activitats recreatives contra la natura, és a dir, sense analitzar la planificació i gestió del Parc des de l'òptica del seu rendiment recreatiu³⁵.

---

³⁵ Aquesta dialèctica, d'ús versus natura o d'ús versus ús (JUBENVILLE i TWIGHT, 1993), és la que caracteritza els extrems del ventall que va des dels ENP de funcions majoritàriament preservatives del patrimoni, fins als ENP, com és aquest cas, que tenen per funció fonamental, l'ús públic, sobretot, recreatiu i turístic, al qual, per tant, s'hauria de tenir més esment en el seu rendiment recreatiu; la qual cosa, fins ara no s'ha fet, degut, tal vegada, a que tan sols ha iniciat el seu tarannà com a ENP gestionat.

Els estudis realitzats no han analitzat les demandes ciutadanes vers el Parc, ni s'ha realitzat una gestió de la recreació per millorar el rendiment recreatiu, és a dir, la qualitat o satisfacció de la recreació al Parc.

A l'igual que el Pla d'Ús i Gestió planteja la possibilitat d'incrementar la superfície del Parc, trobam a faltar la referència a la manca generalitzada d'altres ENP periurbans, a l'àrea metropolitana de Palma, per tal de diversificar l'oferta recreativa i minimitzar els seus impactes i conflictes.

En termes de gestió de l'ús públic del Parc, hi manquen estratègies enfocades a regular l'ús públic del bosc, sobretot pel que fa a la vigilància, l'interpretació i el guiatge. L'afluència massiva de visitants al castell el Diumenge de l'Àngel, se'ns ha posar com exemple d'oportunitat desaprofitada per fer arribar a la gent que visita Bellver la importància dels seu comportament cívic i del parc, com a vertebrador de l'espai urbà.

4.3.- Les Àrees Recreatives: distribució i rendiment

"Anem a s'Icona?"

Expressió popular per referir-se a les àrees recreatives o de picnic

L'Institut de Conservació de la Naturalesa (ICONA) desenvolupà una migrada xarxa d'àrees de torrada escampades irregularment a Mallorca, que ara manté el Servei de Conservació de la Naturalesa de la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear. Els paràmetres de distribució responen estrictament a la disponibilitat de sòl de propietat pública i a la de finques conveniades, i no a paràmetres de localització dels focus de demanda o d'altres variables que determinen el seu atractiu vers la demanda potencial (vegis apartat 1.4.4.1).

Tal com hem vist a l'apartat dedicat a l'anàlisi de la demanda actual, pel que fa a aquestes àrees i a la localització fora d'elles d'activitats de picnic intensiu a àrees improvisades (v. 3.2), l'oferta oficial es troba saturada i no acull més que una petita part de la demanda real, o està fora dels circuits de demanda i, conseqüentment, infrautilitzada.

A continuació es recull l'estadística oficial que se'ns ha proporcionat per part de l'administració pública en referència a les àrees de picnic que gestionen. Hi hem trobat errors i a faltar, fins i tot, alguns indrets que sabem que disposen d'instal·lacions de picnic de la mateixa administració que hem afegit, a partir de les nostre fitxes de camp (v. mapa núm 24):

Taula núm 31, Àrees Recreatives o de Picnic del SECONA

Núm. AURIMN	Nom de l'àrea	Taules	Poals de fems	Fogons de torrada	Fogons coberts	Excusats	Refugi	Comentaris
47.15	Manut	31	16	33	8	1	1	venda de llenya acampada
47.14	Es Pixarells	4	1	4	8	1	-	aigua acampada
47.13 47.16	Zona d'acampades de Lluç i de Cas'Amitger	28	5	30	-	1	-	venda de llenya
47.12	Sa Cometa Negra	9	3	9	-	-	-	
XXIV	Sa Bassa-Comuna de Fomalutx	10	2	10	-	-	-	
VI	Cúber	1	1	-	-	-	1	
VII	Font des Noguer	4	1	2	-	-	-	
V	Gorg Blau-Antoni Caimari	4	3	-	-	-	1	
XVII	Es Fornassos	4	1	1	-	-	-	
XVIII	Comuna de Biniamar	6	1	4	-	-	-	aigua
II	Puig de Lloseta	9	2	8	-	-	-	
52	Comuna de Llorito	4	1	4	-	-	-	
47.20	Son Moragues-Cami de s'Arxiduc al Teix	4	-	2	-	-	-	
47.29	Comuna de Bunyola	10	3	10	-	-	-	
XXI	Son Fortuny	6	-	6	-	-	1	
43	Santa Magdalena	12	6	15	-	-	-	venda de llenya, aigua
4.4	La Victòria/s'Illot	17	3	14	-	1	-	piques d'escurar
7.1	Es Comú de Muro	8	12	8	-	1	-	dutxes
17	Canyamel	6	1	6	-	-	-	
XIX	Son Servera-Cas'Hereu	6	1	6	-	-	-	
34.1	Sant Salvador	10	3	10	-	4 ermita	-	venda de llenya
28.6	Son Ferrer	9	3	9	-	-	-	aigua
51	Santuari (Pollença)	6	1	6	-	-	-	aigua
47.30	Cala Murta	10	4	10	-	-	-	aigua
VIII	Son Macip	1						
IX	Cami Vell de Lluç o de sa Llangonissa						1	

Núm. AURIMN	Nom de l'àrea	Tanles	Poals de fems	Fogons de torrada	Fogons coberts	Excusats	Refugi	Comentaris
4.2	Es Coll Baix	2					1	aigua
XX	S'Arissal	0					1	
7.2	Sa Roca	4				1		Serveis d'informació

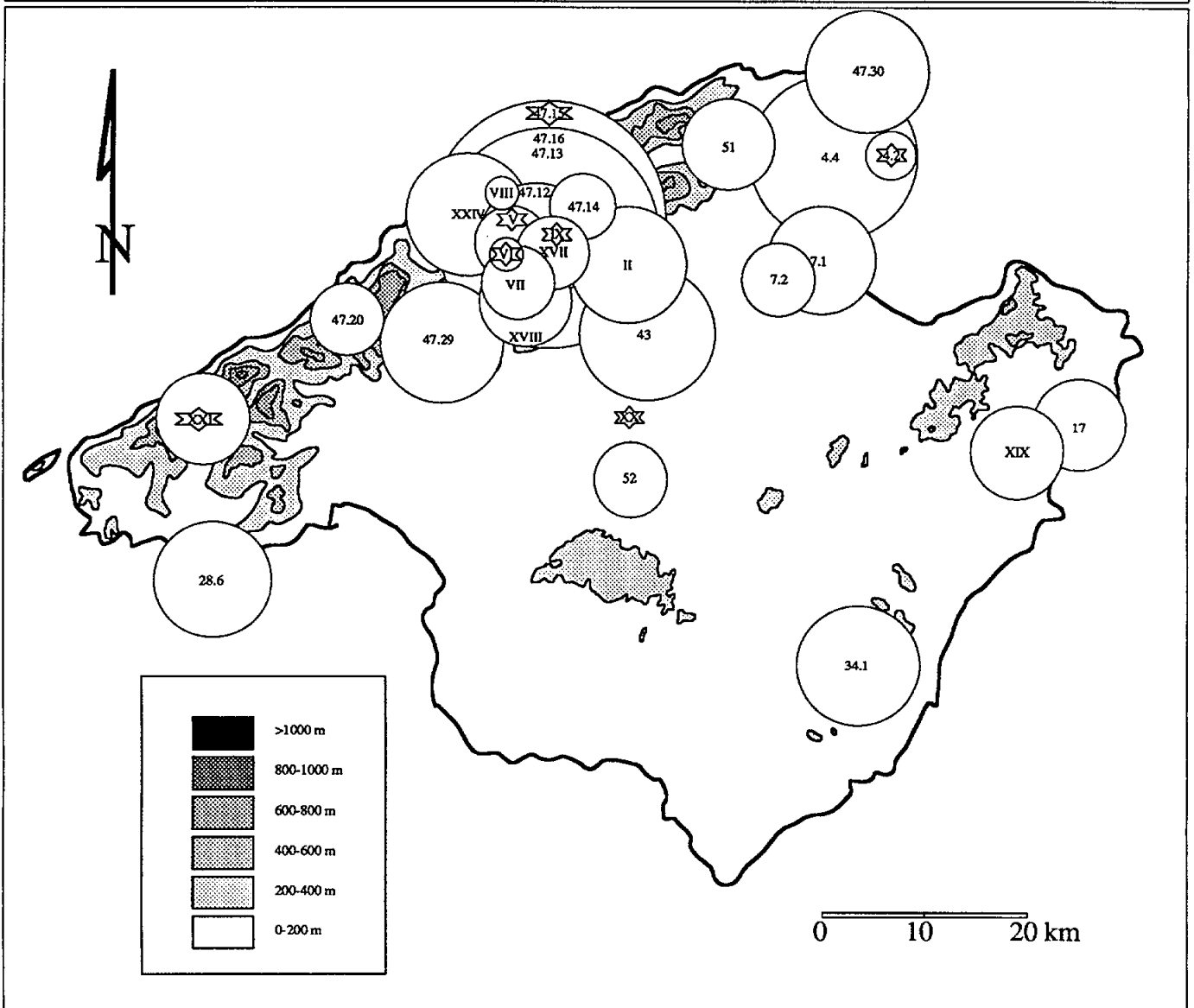
Font: Serveis Forestals de Balears, SEFOBASA i elaboració pròpia

Com podem apreciar, l'engrós de les instal·lacions es troba al cor de la serra de Tramuntana, a l'entorn de Lluc i pocs casos es troben a prop de la mar.

Si comparem aquest mapa de potencials de les àrees de picnic oficials amb el mapa d'especialització funcional de picnic (núm. 9), constatarem certes dissimilituds, sobretot pel que fa a la concentració d'usuaris a l'entorn de la Badia de Palma, a Cala Agulla, Alcanada, Mondragó i sa Ràpita en absència total d'instal·lacions. També destaca la sobrefreqüentació de l'àrea del puig de Santa Magdalena, en comparació amb el potencial excessiu, aparentment infrautilitzat de Lluc i els seus voltants.

Mapa núm 25 d'Àrees Recreatives o de Picnic del SECONA

Potencials de les instal·lacions en nombre de taules i presència de refugi

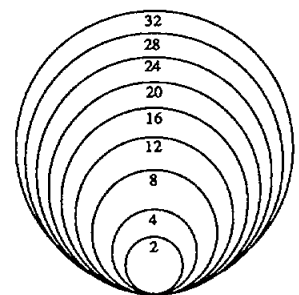

Àrees Recreatives o de Picnic del SECONA

- 4.2.- Es Coll Baix, es Barcarès i la Solana
- 4.4.- S'Illot
- 7.1.- Es Comú de Muro
- 7.2.- Sa Roca, Parc Natural de s'Albufera
- 17.- Àrea recreativa de Canyamel, Serra de Son Jordi
- 28.6*- A.R. de Son Ferrer
- 34.1.- Ermita de Sant Salvador
- 43.- Puig de Santa Magdalena
- 47.12.- A.R. de la Corneta Negra
- 47.13.- Zona d'campades de Lluc i Son Amer
- 47.14.- A.R. des Pixarells
- 47.15.- A.R. de Manut
- 47.16.- A.R. de Ca s'Amitger
- 47.20.- Camí de s'Arxiduc o des Teix
- 47.29.- A.R. de sa Comuna de Bunyola
- 47.30.- Cala Murta
- 51.-* A.R. del Puig de Santuari
- 52.- Comuna de Llorito
- II.- A.R. des Puig de Lloseta
- V.- Refugi i A.R. d'Antoni Caimari, Gorg Blau
- VI.- A.R. de Cúber
- VII.- A.R. de la Font des Noguer
- VIII.- A.R. de Son Macip
- IX.- Refugi del Camí Vell de Lluc - Camí de sa Llangonissa
- XVII.- A.R. des Fornassos
- XVIII.- A.R. de la Comuna de Biniamar
- XIX.-* A.R. de Ca s'Hereu, Son Servera
- XX.- S'Arissal, Comuna de Costútx
- XXI.- A.R. de Son Fortuny
- XXIV.- A.R. de sa Bassa, Comuna de Fomalutx

Presència de refugi

Nombre de taules de picnic

4.3.1.- Les funcions socials i ambientals de les àrees de picnic

Aquests equipaments acompleixen una doble funció, d'una banda social i de l'altre vers la conservació de la naturalesa.

La seva funció social es constata pel perfil socio-econòmic mitjà baix del seus usuaris. Pel que hem pogut establir, en base als nostres mostrejos, l'usuari tipus és ciutadà ("picapedrer, taxista o policia municipal" segons l'estereotip que circula entre els seus gestors), ressentit de la manca de contacte amb la natura al seu tarannà quotidià, que basa a la propietat del cotxe el seu màxim símbol de millora de l'estatus econòmic. Aquestes famílies treuen profit de les instal·lacions de torrada i picnic a l'aire lliure, pel fet d'ésser un tipus d'esbarjo molt econòmic i que els permet gaudir de l'aire lliure i el contacte amb la natura, a la vegada que de l'ús dels seus vehicles per a desplaçar-s'hi i com a prolongació del seu espai vital de la seva propietat. Aquest sentiment s'enfatitza per la tendència a no allunyar-se gaire mai dels seus vehicles, aparcant-los, a ser possible vora mateix del lloc on fan la torrada, mantenint les portes del cotxe obertes per sentir la radio (amb música o amb els resultats de les competicions esportives) o, fins i tot, endollar una televisió portàtil. Aquesta conducta es troba a molts d'altres estudis d'activitats recreatives al medi natural, dels que podem destacar, per la llunyania al nostre cas, el dels estudis realitzats a la Reserva Nacional dels Cairngorms, a les muntanyes Grampianes d'Escòcia (MACKAY CONSULTANTS, 1988).

Aquests tipus de demandes concretes d'àrees de picnic i d'aparcaments molt propers s'han de tenir molt en consideració a l'hora de dissenyar i distribuir aquests equipaments.

Segons els resultats dels estudis de Burton (1975), aquestes àrees d'ús intensiu són preferides per cert tipus d'usuaris, els quals es caracteritzen pel seu estatus social baix o mitjà, poca formació educativa i tenir un ambient quotidià urbà. La presència d'altres usuaris no es valora negativament, ans al contrari, segons les seves pròpies paraules "*...estas áreas tienen, paradójicamente "capacidad sobrante" para visitantes similares.*" (1975, pp. 162).

La demanda d'aquests espais d'oci amb contacte amb la natura es pot pal·liar amb el disseny menys atapeït i artificialitzat dels nuclis urbans. Dins d'aquesta línia, sembla convenient la disposició de parcs urbans dins les ciutats i d'àrees recreatives a prop dels lindars de les mateixes. És a dir, resoldre el problema allà on apareix, al medi urbà quotidià dels ciutadans (DUCKWITZ, 1974).

En segon lloc, les àrees recreatives acompleixen una doble funció vers la conservació de la naturalesa:

Actuen sobre els usuaris potencials dels medi natural, concentrant les seves àrees d'activitat intensiva. És a dir, proporcionen unes instal·lacions mínimes que els atreuen i que catalitzen les seves activitats, que podem caracteritzar d'intenses en comparació amb d'altres com ara l'excursionisme o el bany, dins d'una àrea pre-establerta i dissenyada exprés. La concentració de les seves activitats possibilita la gestió de les instal·lacions per tal de reforçar la seva capacitat de càrrega, afegint, per tant, més energia al sistema, evitant així la minva del seu atractiu recreatiu i la degradació de valors patrimonials.

A més, poden servir de "primer esglaió" per a encoratjar als visitants a anar més enllà. És a dir, serveixen per encetar noves demandes d'apropament a la natura, en una labor de concienciació de la població vers els valors patrimonials i la problemàtica de la conservació de la natura (GLYPTIS, 1991).

4.3.2.- Diagnosi de la situació actual a Mallorca

A l'igual amb d'altres aspectes d'aquest treball, el camp de recerca tan solament s'enceta. Tot i així, dins les limitacions que se'ns imposen, hem provat d'assajar una diagnosi de la situació actual d'aquesta xarxa d'àrees de picnic, basada en els nostres recomptes de les puntes d'ús, que es completa per l'anàlisi extreta de l'entrevista als guardes forestals (v. 3.2).

La taula que acompanya mostra els estàndards de freqüentació recreativa per activitats, procedents de la publicació d'Antonio Diaz Segovia (1991, pp. 82), basats en els aconsellats pel *National Playing Fields Association* (GB) i pel *National Recreation and Sport Association* (EUA)³⁶:

---

³⁶ Tenim present que les motivacions dels usuaris varien molt acusadament, de manera que no es pot establir una relació inversa entre densitat d'usuaris i pèrdua de qualitat de l'experiència recreativa. L'elevada densitat no té per que correspondre automàticament amb sensació de multitud. Altres factors personals, com ara l'experiència recreativa prèvia, l'organització social, les motivacions personals o la presència o no de normativa, intervenen en la sensació de saturació (ABSHER, 1981).

Taula núm 32, estàndards de freqüentació recreativa per activitats

Activitat	MCI	TR	MCD	ANU	SD
Picnic dens	200-300	1,5-2	300-600	50-30	-
Picnic lleuger	40-100	1,5-2	60-200	250-100	70
Camps de joc	50-100	2	100-200	200-100	-
Excursionisme urbà	50	4	200	20	-
Excursionisme natural	10	4	40	100	10
Ciclisme	10-20	3-5	20-50	100-50	-
Equitació	6-20	4	25-80	160-50	-
Aparcament dens	350	1,5-2	525-700	30	-
Aparcament lleuger	250	1,5-2	375-500	40	250

Font: DIAZ SEGOVIA, 1991

MCI: màxima capacitat instantània (usuaris/ha o m)

MCD: màxima capacitat diària (usuaris/ha o m).

TR: taxa de renovació d'usuaris (hores d'activitat diària/hores d'activitat de l'usuari)

ANU: àrea o longitud necessària per usuari (m² o m).

SD: estàndard de disseny (usuari/ha o m)

En base a aquests estàndards podem assajar els resultats de la seva aplicació a una tria de les àrees recreatives més concorregudes, basant-nos en els resultats dels nostres recomptes i dels càlculs que hem realitzat de l'extensió de les AURIMN per a l'elaboració de la matriu d'informació espacial utilitzada en la caracterització (vegis apartat 2.2)³⁷:

---

³⁷ Les anàlisis de densitat aplicades a usos recreatius han estat posades en entredit per autors que consideren que no sempre es pot relacionar l'augment de densitat d'usuaris amb la minva de la seva satisfacció. Aquesta anàlisi alternativa es fonamenta en el fet que no tots els recreacionistes cerquen el mateix a l'hora d'esbarjir-se, i es dona el cas d'usuaris que cerquen la massificació (JUBENVILLE i TWIGHT, 1993) (v. 6.1.2)

Taula núm 33, densitats d'usuaris i diagnòsi de la màxima capacitat instantània per algunes àrees recreatives del SECONA

Nom de l'àrea	Superfície	Nº màx. d'usuaris enregistrat	MCI real	% respecte a l'estàndard de picnic lleuger: 70 usu./ha. = 100
4.4.- La Victòria / S'Illot	1,9	317	167	239
7.1.- Es Comú de Muro *	3	143	48	69
28.6.- Son Ferrer	0,6	138	230	329
34.1.- Puig de Sant Salvador	3,1	642	207	296
43.- Puig de Santa Magdalena	3	726	242	346
47.12.- La Cometa Negra	2,7	78	29	41
47.14.- Es Pixarells	3	163	54	77
47.15.- Manut	5,2	425	82	117
47.16.- Lluç o de cas'Amitger	3,9	278	71	101
47.29.- Comuna de Bunyola	1	244	244	349

Font: elaboració pròpia

* L'extensió i el nombre d'usuaris s'han reajustat per aquesta àrea, respecte del utilitzats a la matriu d'informació espacial per a la caracterització de les AURIMN, degut a que l'àrea de picnic s'ajunta, en aquell cas, amb la platja adjacent i, d'igual manera es fa amb els seus usuaris.

Set de les deu àrees analitzades excedeixen sobradament l'estàndard aconsellat pel *National Playing Fields Association* (GB) i pel *National Recreation and Sport Association* (EUA) per a les àrees de picnic lleuger, i quatre entren de ple a la categoria de picnic dens (Son Ferrer, Sant Salvador, Santa Magdalena i la Comuna de Bunyola).

La taula no inclou gran part de les àrees incloses a la llista anterior donat que no es tracta d'àrees s'ús intensiu, en gran part pel fet de trobar-se "esquerramà", allunyada dels focus de demanda, massa inaccessibles o per ésser poc atractives per la demanda, aquests són els casos de: sa Bassa, Font Noguer, Gorg Blau, es Fornassos, Comuna de

Biniamar, Lloseta, Comuna de Llorito, Son Fortuny i Ca s'Hereu a Son Servera.

D'altra banda, la baixa efectivitat de la infraestructura pública existent d'àrees de picnic es fa més palesa pel fet que proliferen les àrees d'ús de picnic intensiu al marge de les instal·lacions públiques que s'analitzen a aquest apartat, com per exemple a: Alcanada, Cala Mesquida, Cala Agulla, s'Amarador, els voltants de l'hotel Delta, Cala Falcó, Portals Vells, Serra de na Burguesa, etc. (vegis l'apartat 3.2).

Aquesta situació en que es demostra que la demanda excedeix l'oferta d'instal·lacions, afegit al fet que les instal·lacions públiques es troben saturades i en no gaire bones condicions, ens duu al plantejament de dues alternatives futures:

L'administració pública, sigui la Conselleria d'Agricultura, la d'Obres Públiques, la recentment creada Conselleria de Medi Ambient, el Consell Insular de Mallorca o els Ajuntaments, assumeixen l'extensió de les àrees de picnic, amb una millora clara de l'oferta i del seu manteniment.

Es possibilita i potencia el funcionament regulat del lliure mercat, promovent la concessió administrativa de les àrees d'ús recreatiu intensiu, com ara en aquest cas les àrees de picnic, basant la seva explotació en la rendibilització de l'explotació amb cobrament de lloguer als usuaris. Aquest tipus de lloguer basat en explotacions privades, sigui per part d'una cooperativa, organització no lucrativa o empresa de guany, té gran tradició d'aplicació a Catalunya (per exemple a l'àrea recreativa del Monestir de Santes Creus o a l'àrea d'acampada de Font-Martina del Montseny (FRANQUESA i MASCARÓ, 1989; CASTELLÓ, 1989) i a d'altres llocs d'Europa (per exemple al Country Park de Lochar Meadows, a Dundee, Escòcia).

D'altra banda, també hem pogut detectar la preferència, tant dels usuaris de les àrees recreatives com d'altres tipus d'ús de la muntanya, per les àrees d'ús recreatiu que es troben al "cor de la muntanya", menyspreant les situades als seus contraforts.

Per exemple, les àrees recreatives de la Comuna de Biniamar, Lloseta o sa Bassa no tenen, ni de molt, els nivells de freqüentació dels Pixarells o Manut.

Aquesta marcada preferència dificulta la gestió d'aquests usos amb l'objectiu de minimitzar els seus impactes ambientals, donat que seria preferible concentrar l'ús a les franges exteriors i no al nucli dels ENP³⁸.

---

³⁸ En aquest sentit, ens adreçam a les experiències de restauració i recreació d'hàbitats per a l'ús recreatiu (v. 7.2.1) o, fins i tot, a l'experiència de la "La Reserva Puig de Galatzó" (v. 4.2.2) com a models per a la renovació de l'oferta oficial d'àrees de picnic que s'hauria de plantejar amb més

4.4.- Serveis i mesures de gestió de l'ús públic. La Guarderia Forestal.

El Servei de Conservació de la Naturalesa de la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear té un cos de guardes forestals que està compost per un total de vint-i-tres agents a Mallorca, dels quals dos s'ocupen de tasques administratives a les oficines de la Conselleria, un està fix al viver de Manut, un altre està fix al Parc Natural de s'Albufera i la resta s'encarreguen de tasques de vigilància i inspecció al camp. Dels deu agents destinats a vigilància, un és el cap i altres dos sot-caps es reparteixen l'illa per supervisar la resta d'agents (16), els quals tenen al seu càrrec un o més termes municipals.

Fins a l'actualitat, la Guarderia Forestal del SECONA, a l'igual que moltes d'altres del mateix tipus a l'estat espanyol, ha realitzat tasques més relacionades amb l'afavoriment de la producció forestal i amb la prevenció i extinció d'incendis. El seu paper ha estat vinculat a la concepció del medi natural com un espai de producció, bàsicament forestal.

Però aquesta concepció es demostra clarament errònia, a l'actualitat i a les nostres terres, en base a la:

- * La creixent demanda d'espais de recreació,
- * L'interès paisatgístic del medi natural per a les activitats turístiques,
- * La valoració del medi natural com a romanent patrimonial de les nostres societats urbanitzades i industrialitzades.

A més a més, les seves atribucions actuals es limiten al sòl no urbanitzable, de manera que no actuen a molts d'espais naturals intersticials de zones urbanes d'ús recreatiu intensiu, on la seva actuació seria més que recomanable. Aquest condicionament sovint s'estén, fent que molts de guardes forestals només hi vegin el seu àmbit d'actuació a les àrees forestals en explotació forestal o cinegètica. Els nous usos, que suposen conflictes greus, pels quals sovint no tenen prou preparació, s'eludeixen. Aquesta crítica es podria estendre en referència a l'aparició d'edificacions il·legals, que podrien ésser també un àmbit d'actuació de la Guarderia Forestal, però no té excusa pel que fa a l'ús recreatiu i turístic del medi natural.

Aquesta situació ens duu a plantejar d'altres models de funcionament per a aquest cos de vigilants, més apropat als seus homònims americans, britànics o europeus en general. Segons aquest model, el seu paper transcendeix el de purs vigilants, convertint-se en guies interpretadors, que han de poder adreçar, orientar i informar al públic que visita massivament el medi natural. En paraules del model d'ús turístic i recreatiu proposat per la Federació de Parcs Nacionals i Naturals d'Europa: "*Rangers*

---

creativitat.

are essential for providing interpretation and for carrying out monitoring." (HEUKEMES, 1993, pp. 35).

A d'altres àmbits, els Guardes o *Rangers*, són els encarregats de realitzar i posar en pràctica els Plans d'Ús i Gestió dels ENP (SCHOFIELD, 1995).

Les seves funcions haurien d'ésser, per tant, la gestió del medi natural amb finalitats conservacionistes i no productivistes, encarregant-se de les tasques de vigilància, però també del seguiment dels Plans de Gestió i de la intervenció per a la gestió dels hàbitats.

L'ús turístic i recreatiu massiu dels nostres ENP exigeix d'ells funcions de guiatge, informació i interpretació, que requereixen un bon domini dels idiomes majoritaris i coneixements científics del medi que gestionen. June Parker, que és escriptora de guies d'excursions per Mallorca, fins ara exclusivament en anglès, comenta la seva opinió coincident al respecte a una carta que ha adreçat a les autoritat públiques de Mallorca, on proposa que l'administració assumeixi l'establiment d'acords d'accés i de gestió amb els propietaris de les finques de muntanya, per on transiten les principals excursions, i que destinin els beneficis de la gestió, amb cobrament de tarifes, a dotar la muntanya d'un "*...ranger or warden service, patrolling the mountin areas and acting to prevent the serious damage caused by vandals, a problem which blanket closure systems excluding genuine walkers will do nothing to solve.*" (PARKER, 1996).

L'avaluació que hem pogut realitzar, a partir de l'entrevista a tots els Guardes Forestals de l'Illa de Mallorca, denota clarament la seva manca de preparació per assumir tasques de conservació del medi natural i, encara menys per atendre les demandes dels usuaris recreatius.

Moltes situacions de conflicte de les que hem analitzat a les àrees d'ús recreatiu intensiu al medi natural podrien remeiar-se amb la presència de personal de vigilància i gestió. Un dels casos que atreu més l'atenció és el de l'apropiació de terrenys, particulars o públics, als que durant un període de temps s'hi consent l'acampada, per part dels seus usuaris més assidus; tal i com s'ha pogut comprovar que succeeix a s'Illot de la Victòria, es Caló de Betlem o a es Pixarells i Manut de l'àrea de Lluc (v. 3.2 i apèndix).

5.- La planificació i gestió del medi natural a Europa

El present apartat s'inclou amb la pretensió d'aprofundir en el marc geogràfic de referència, que tanmateix és palès al llarg de tot el present treball: el continent europeu, i la conservació i l'ús públic de la natura en aquest context.

En primer lloc, es fa referència als inventaris d'espais naturals que es troben al nostre abast i dels projectes en procés de realització; d'entre els quals es farà particular menció del realitzat per l'Agència Europea del Medi Ambient (STANNERS i BOURDEAU, 1995).

En segon lloc, es farà un breu repàs a les xarxes estatals d'ENP, dels casos dels que disposam de més informació i dels que són pioners o modèlics pel que fa als nostres plantejaments. A continuació, s'analitzen les normatives, convenis i projectes de planificació integrada dels ENP europeus, entre els que destaca la reclassificació d'acord amb criteris uniformitzants de la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (UICN, 1992), així com el projecte de creació de la xarxa Natura 2.000 de la Unió Europea.

En darrer lloc, es descriuen algunes experiències europees de protecció i gestió del medi natural, que hem trobat particularment interessants de cara a la seva adopció com a models viables per a les situacions pròpies de les Illes Balears.

5.1.- El medi físic europeu i els inventaris d'espais naturals protegits

El poblament humà del continent europeu s'ha caracteritzat per l'alteració profunda de les característiques físiques del territori. L'aplicació d'avenços tecnològics per a l'explotació dels recursos naturals ha configurat els paisatges europeus més enllà de qualsevol artificialització assolida a d'altres continents, fins al moment. Han estat sobretot les innovacions producte de la revolució industrial les que han suposat les més profundes transformacions del paisatge europeu: la deforestació dels boscos caducifolis temperats, la salinització i erosió de les praderies sud-orientals i la contaminació de l'atmosfera, els sòl i les aigües continentals i marines (STANNERS i BOURDEAU, 1995).

La majoria de publicacions a l'abast descriuen els espais naturals del continent europeu, o més sovint de l'Europa occidental, basant-se en les àrees protegides pels estat que hi formen part (vegis, per exemple, DUPONT, 1979). Molt més rarament hem pogut trobar inventaris complets de les àrees amb valors naturals, en base a criteris objectius i propis, independentment de si es tracta o no d'espais protegits per l'administració corresponent. Com ja ha quedat prou demostrat, la vàlua naturalística d'un espai natural no és l'únic, ni més important paràmetre avaluat per les administracions públiques per establir la seva categoria de protecció, si és que se n'aplica cap.

L'informe inclòs al *Dobris Assessment* (STANNERS i BOURDEAU, 1995) elaborat per l'Agència Europea del Medi Ambient, que és de molt recent aparició

i del qual falta per publicar el compendi estadístic, es basa en la classificació d'ecosistemes i d'hàbitats desenvolupada pel projecte CORINE de la Comunitat Europea, que a la seva vegada es fonamenta en la definició de comunitats vegetals segons criteris fitosociològics, agrupats segons la següent tipologia:

- * Boscos.
- * Prats i matollars.
- * Aigües epicontinentals: rius i llacs.
- * Zones humides i aiguamolls.
- * Ecosistemes costaners i marins.
- * Muntanyes.
- * Deserts i tundres.
- * Ecosistemes agrícoles i urbans.

Dit informe elabora una tria d'espais naturals representatius per a cada biòtop i en defineix el seu estatus actual, la qual cosa representa una important aproximació a un procés de seguiment i monitoratge, en base a les següents categories:

- 1.- Protegit adequadament amb manteniment de l'integritat dels hàbitats.
- 2.- No protegit.
- 3.- Protegit però amb problemes, amenaces, manca de gestió, etc.
- 4.- No protegit i amenaçat.

Els criteris aplicats per a la determinació de la representativitat d'un espai natural d'entre els del seu biòtop han estat: la tipicitat, l'estat de naturalitat, la diversitat d'hàbitats a una mateixa àrea i la grandària.

D'altra banda, la Directiva 92/43/CEE del Consell de les Comunitats Europees, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres, suposarà en un futur proper la selecció dels hàbitats d'interès comunitari i de caràcter prioritari per a la Unió Europea; a través de la qual es preveu que l'any 2007 s'hagui constituït la Xarxa Natura 2000, que es defineix com una xarxa ecològica coherent de Zones Especials de Conservació (ZEC) composta pels llocs que acullin hàbitats naturals d'interès comunitari i de caràcter prioritari i hàbitats d'espècies també d'interès comunitari i prioritàries (vegis l'apartat 5.2). Aquesta selecció s'està duent a terme a l'actualitat, sota la responsabilitat de les Comunitats Autònomes, per part d'universitats i d'altres organismes de recerca (en funció del que disposa el Reial Decret 1997/1995, de dia 7 de desembre de 1995, pel qual s'estableixen les mesures per tal de contribuir a garantir la biodiversitat mitjançant la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i la flora silvestres, el qual traspasa al nostre ordenament jurídic intern la Directiva 92/43/CEE).

En darrer lloc, la Xarxa Ecològica Europea (EECONET) (BENNETT, 1991),

ha significat una passa entremig de cap a la proposta definitiva de la Xarxa Natura 2000, també dins l'àmbit de l'Europa occidental, promoguda per l'Institut per una Política Mediambiental Europea, que és un organisme independent, que col·labora amb el govern holandès.

5.2.- La xarxa i els sistemes internacionals d'ENP d'Europa

Les arrels del conservacionisme es remunten a protecció dels terrenys de cacera mitjançant l'establiment de vedats i refugis de caça. D'ençà de començaments d'aquest segle es desenvolupa a Europa el concepte de Parc Nacional, amb l'aprovació dels primers Parcs a Suècia (1909), Suïssa (1914) i Espanya, que l'any 1918 declara els Parcs de la *Montaña de Covadonga o de Peña Santa* i del *Valle de Ordesa o del Rio Ara*, a remolc de l'experiència americana, amb la declaració del Parc Nacional de Yellowstone l'any 1872 (SOLÉ i BRETÓN, 1986). Els Parcs Nacionals comencen per ésser grans "museus de natura" als que es pretén atreure el nombre màxim de visitants, amb l'objectiu de fer adeptes a la Conservació. Però la popularització dels més coneguts (com ara Yellowstone, Yosemite o Grand Canyon), fa variar la política, ara més restrictiva, i prioritzar l'objectiu de perpetuar el patrimoni (PIGRAM, 1983).

Les tendències dels darrers anys, en quant a conservació d'espais naturals, han evolucionat vers els següents vessants:

- 1.- De la protecció d'espècies, a la protecció d'hàbitats.
- 2.- De la protecció d'espècies i d'hàbitats, a la protecció dels processos dels que depenen.
- 3.- De la protecció de la natura abordada aïlladament, a la integració de la conservació de la naturalesa amb la planificació i la gestió del medi marí i terrestre als diferents sectors econòmics.
- 4.- De iniciatives locals, a la coordinació de programes de cooperació internacional.
- 5.- De la conservació de la naturalesa per les seves qualitats científiques i estètiques, cap al reconeixement de la importància dels ecosistemes i la varietat d'espècies per al desenvolupament sostenible (STANNERS i BOURDEAU, 1995; BLADIN, 1992).

D'altra banda, les accions que s'han dut a terme per tal d'assegurar la conservació de la naturalesa, dins l'àmbit europeu, s'han orientat en la línia de: la protecció d'espècies (per exemple mitjançant la regulació de la caça), la protecció d'àrees (mitjançant la protecció d'espais naturals) i la integració de la conservació de la naturalesa al planejament i per sectors econòmics. A continuació passam revista a les principals iniciatives en aquest sentit, fent especial referència a la via de protecció d'espais naturals.

5.2.1.- La protecció d'espècies

Desenvolupada mitjançant les denominades Llistes Vermelles, les quals classifiquen les espècies en perill d'acord amb la severitat de les seves amenaces, l'estat de les seves poblacions i el seu perill d'extinció. Segons les categories establertes per la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa es distingeixen les espècies extintes, en perill, vulnerables, rares, indeterminades i poc conegudes. Segons les dades d'aquest mateix organisme, el nombre total de plantes presents a Europa és de 12.500, de les quals 2.200 estan amenaçades. Així mateix també es realitzen llistes vermelles per als vertebrats i pels invertebrats (STANNERS i BOURDEAU, 1995).

Com es veurà més endavant, una de les principals eines de protecció són els convenis, tractats, programes i lleis de caràcter internacional. Les de major rellevància, en quant a la protecció d'espècies són: la Convenció de Washington, de 1973, o *Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora* (CITES); la Convenció de Bonn, de 1979, sobre la conservació de les espècies migratòries de la fauna silvestre; el Conveni de Berna, relatiu a la conservació de la vida silvestre i del medi natural d'Europa, vigent d'ençà de 1982; la Convenció sobre Diversitat Biològica, signada l'any 1992 a la Cimera de la Terra que tingué lloc a Rio de Janeiro; i la Directiva 92/43/CEE del Consell de les Comunitats Europees, de 21 de maig de 1992, relativa a la conservació dels hàbitats naturals i de la fauna i flora silvestres (STANNERS i BOURDEAU, 1995; BLADIN, 1992).

5.2.2.- La protecció d'espais naturals

Els quals es defineixen com a àrees de terra o mar dedicades especialment a la protecció de la diversitat biològica, els recursos naturals i culturals associats, les quals són gestionades amb efectivitat (UICN, 1993).

Aquesta important faceta de la conservació de la naturalesa es caracteritza per la gran diversitat de termes utilitzat per a la seva designació: Parc Nacional, Reserva Natural, Reserva Biogenètica, Reserva Forestal, Reserva Marina, Parc Natural, Parc Regional, Paisatge Protegit, Zona de Protecció del Paisatge, Reserva de Caça, etc.

La situació s'agreuja pel fet que un mateix terme es fa servir per tal de definir molt diferents estadis d'artificialització i de restricció de les activitats humanes: "...synonymous designations have quite widely differing meanings in the various west European countries." (CLOUT *et alii*, 1994, pp. 178).

Nombrosos estudis han intentat aproximar-se a la realitat estatal de la protecció d'espais naturals amb l'objectiu d'analitzar-los com a model per a l'establiment de polítiques correctes al nostre país (CALS I RIERA, 1989; CARCELLER, 1990; GORDI, 1991). A continuació farem un succint repàs de les principals característiques d'aquests sistemes de protecció d'EN d'alguns dels estats

del continent europeu dels quals disposam de més informació i són de major interès com a pioners o modèlics.

Gran Bretanya es caracteritza per tenir una xarxa molt complexa d'ENP a la qual podem diferenciar dos principals vessants:

* D'una banda l'orientada a la conservació de la naturalesa, *per se*, mitjançant els Espais d'Interès Científic Especial o *Sites of Special Scientific Interest*, les Àrees de Bellesa Natural Extraordinària o *Areas of Outstanding Natural Beauty*, les Reserves Naturals o *Nature Reserves* i les Àrees Ambientalment Sensibles o *Environmental Sensitive Areas* (GREEN, 1985). Aquestes figures, tot i tenir la seva funció en la preservació de la biodiversitat i dels hàbitats, han estat criticades per les seves excessives concessions a la recreació (MACEWEN i MACEWEN, 1982).

* I d'altra banda, com a principi inspirador i com a fonament de la protecció de la natura lligada als usos recreatius del medi natural, la Llei de Parcs Nacionals i Accés al Medi Natural de l'any 1949, en base a la qual s'han desenvolupat tot un seguit de figures de planificació i gestió del medi natural, com és el Sistema de Parcs Escocès que es compost de: Parcs Urbans, Parcs Rurals o *Country Parcs*, Parcs Regionals i Àrees Nacionals Pintoresques o *National Scenic Areas*, al qual no es poden afegir els Parcs Nacionals, que sí entren dins d'aquests esquemes a Anglaterra i Gal·les, degut a que no s'hi ha declarat cap a Escòcia (COUNTRYSIDE COMMISSION FOR SCOTLAND, 1991; MOIR, 1991; CALS i RIERA, 1989; PIGRAM, 1983; UICN, 1992) (v. mapa núm. 25).

Els Parcs Nacionals Forestals o *National Forest Parks*, foren ideats per tal de constituir reserves de recursos forestals, però a l'actualitat s'amplien les seves funcions vers la protecció d'àrees de recàrrega d'aqüífers o la recreació informal (CLOUT, 1994).

L'èmfasi inicial on la protecció d'espais naturals a la Gran Bretanya es va fer "*...on public access to open country and the need to preserve the illusion in the landscape of a pre-industrial rural scene.*" (CLOUT, 1994, pp.178). Aquests aspectes peculiars del cas britànic ja els hem tractat a d'altres publicacions anteriors (BLÁZQUEZ, 1993b; BLÁZQUEZ, 1994).

Mapa núm 26. Sistema de Parcs Escocès que és compost de: Parcs Urbans, Parcs Rurals o *Country Parcs*, Parcs Regional i Àrees Nacionals Pintoresques o *National Scenic Areas*. Cal remarcar, així mateix, la pretensió vertebradora d'aquesta xarxa, remarcada per les Rutes de Llarga Distància, vers l'ús públic. Font: Countryside Commission for Scotland.

